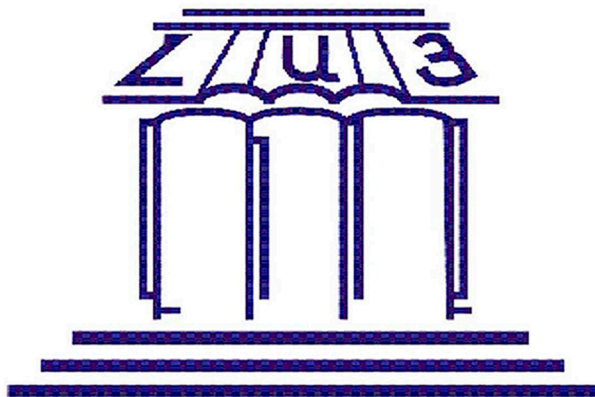

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՏԱՆԻԷԼ
ՓԵՅՂԱՄՊԵՐԻՆ

ԳԻՐԱՊԸՆԸՆ ԹԵՑՈՒՐԻ

ՄԻԼՓԷՍԻՐԻ
ՆԵՐՍԷՍ ՆԱԳՍՇԵԱՆ

1937

ԼՕՍ ԱՆՃԷԼԷՍ, ՔԱԼԻՖՈՐՆԻԱ

536-42

(583)

227

2004

**ՏԱՆԻԷԼ
ՓԷՅՂԱՄՊԵՐԻՆ
ՔԻՐԱՊԸՆԸՆ ԹԵՑՈՒՐԻ**

*Միլֆեսիլի
ՆԵՐՍԷՍ ՆԱԳԱՇԵԱՆ*

Նոյեմբեր 1, 1937
ԼՕՍ ԱՆՃԷԼԷՍ, ՔԱԼԻՖՕՐՆԻԱ

Մ Ո Ւ Գ Ա Տ Տ Ի Մ Է

Քիթապը և Շէրիֆտէ փէյղամպէրլիքլէր միւսթապէլ զէմանլարտա վուգու պուլաճագ վազաալարըն փէշինէն եազըմըլ թարիխի տիր: Քիթապը և Շէրիֆին պէօյիւք դըսմը փէյղամպէրլիքլէր տիր քի պէօյիւք վէ մուհիմ դըսմը իթմամ օլմուշ տըր:

Քիթապը և Շէրիֆ պիրի պիրինտէն ասըմսըլ, իրթիպաթսըլ քիթապլար մէճմուասը տէյիլ, անճագ ճիւմլէսի պիրլիքտէ պիր նօգթատա մէրքէզլէնմիշ պիր ևէօքիւն տիր: Իլք այէթտէն սօն այէթէ գատար պիր մէրքէզ վէ նիշանկեաճա թէվճիհ էտիլմիշ օլուպ՝ օլ մէրքէզ Բապպըմըլ Յիսուս Քրիստոս տըր: Անըն տիւնեայա կէլիշինտէքի մագսէտի, Անըն տօղուշը, էլէմլէրի, էօլիւմիւ, դըյամը, մէլէքիւթ վէ ճէլալը՝ Թէքլին Քիթապընտան պաշլալարագ թէտրիճէն աճայիպ պիր սուրէթտէ պէյան էտիլմիշ վէ Վահի Քիթապընտա սօն նօգթայա, նըշանկեաճա վասըլ օլմուշ տըր: Շու հալտէ Քիթապը և Շէրիֆին քէնտի քէնտինի թէֆսիր էթմէսի փէք թապի տիր վէ էն տօղրու եանըմագ միւֆէսսիր Քիթապը և Շէրիֆ քէնտիսի տիր: Հէր պիր սըրըլարըն դափուսընը աշան պիր առախթար վար տըր վէ Թէքլին Քիթապը՝ պիւթիւն Քիթապը և Շէրիֆտէ մէսթուր խաղինէլէրին դափուսընը աշան Եէկեանէ անախթար տըր, վէ հագգ իւզըրէ Քիթապը և Շէրիֆին թէմէլինէ դօնուլմուշ վէ մէրքէզ ի սըզլէթ պապ 3. 15 տէ պէյան օլունմուշ տըր. «Գարընըն զիւրիյէթի»: Վէ Վահի Քիթապընտա սօն քիլիտ թաշը դօնուլմուշ տըր. «Պէն Յիսուս, Տաւուտըն ասըլ վէ նէսլի օլուպ օլ րուշէն Սապահ Եըլտըզը իմ» Վահի 22. 13, 16:

Պու կիւն Քրիսթիյանըզըն պու գատար թէտէննի էթմէսինէ էն պէօյիւք սէպէպլէրտէն պիրի տէ Ահա և Աթիգին վաճիպ օլտուղը իւզըրէ մէշք վէ թէտրիսի աճընաճագ սուրէթտէ իհմալ էտիլմիշ օլմասը տըր: Ահա և ձէտիտ աշըմըլ պիր չիշէք տիր քի, թօխումը Ահա և Աթիգ տիր: Ահա և ձէտիտի էյի անլամագ վէ Քէֆարէթ թանղըմը հագգընտա օլտուգճա պէրրագ պիր թէսալվուր էտինմէք իշիւն Ահա և Աթիգի, խուսուսա իլք պէշ քիթապլարը տիգգաթ իլէ մէշք էթմէք վէ մէֆհոլմուշը անլամագ էլգէմ վէ շարթը մութլագ տըր:

Փէյղամպէրլիքլէրին փէք չօղունըն իթմամ օլմուշ օլմասը, էլ ան իթմամ օլմամըլ փէյղամպէրլիքլէրին՝ Ալլահըն թային էթմիշ օլտուղը զէմանլարտա իթմամ օլունաճաղընա գուլվէթլի պիր տէլիլ վէ թէէմի-

Պու քիթապը մուհաճէրաթտա վէֆաթ էթմիշ օլան
միլլէթտաշլարըմըզըն զիքրինէ թախսիա էտիլմիշ տիր:

PRINTED IN U. S. A. BY
MAC PRINTING COMPANY
LOS ANGELES, CALIFORNIA

39/47-67

նաթ տըր. վէ «անլէր Եհնուտի մասալարը տըր» տէյէնլէրէտէ ճէրհ
օլունմադ պիր ճէվապ տըր: Քիթապ ր Շէրիֆտէ հէր հանկի պիր մէ-
սէլէ եա փէյլամպէրլիյի միւմքին ի մէրթէպէ տօղրու անլամադ իչին
Քիթապըն տիկէր գըմլարընտա օլ մատտէյէ ախտ եախօտ անը թէֆ-
սիր էտէն այէթլէրի պուլուպ րուպար էտէրէք մութալաա էթմէք շարթ
ը մութապ տըր: Պիր այէթի եա պիր պապը, հաթթա պիր Քիթապը
եալընը թէֆսիրէ չալըմադ տախմա եանլը հօլա գըլադուլլամը վէ
պու գատար էֆքեար միւպայէնէթինէ սէպէպ օլմուշ տըր: Տիկէր պիր
եանլը տախի՝ Եհնուտիլէրէ մախսուա օլան փէյլամպէրլիքլէրի Քիլի-
սայա թաթպիդ էթմէյէ չալըմալարը օլմուշ տըր:

Պազը միւֆէսսիրլէր Դանիէլ վէ Վահի Քիթապլարընը հէր պիրինի
եալընը ալարադ թէֆսիր էթմէյէ չալըմըլար, հէրճ ու մէրճ հիչ պիր
չէյ անլալըմադ պիր հալէ գօյմուշլար:

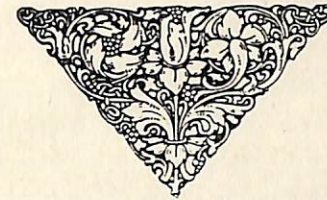
Դանիէլ Քիթապը Վահի Քիթապընըն անախթարը, վէ Վահի Քի-
թապը Դանիէլ Քիթապընըն միւթէմմիմի եախօտ թէֆսիրի տիր, վէ ի-
քիսի պիրլիքտէ տիկէր փէյլամպէրլիքլէրին անախթարը տըր: Վահի
Քիթապը օլմատա իտի Քիթապ ր Շէրիֆ նօգսան գալըր իտի, վէ պիր
չօդ փէյլամպէրլիքլէր անլալըմադ իտի: Վահի Քիթապը՝ Քիթապ ր
Շէրիֆին սօն քիլիտ թալը տըր: Պու իքի Քիթապ ասըլարտան պէրրու
մէօհլըլիւ, անլալըմադ տէյու թէլադի էտիլմիչ, վէ էլ եէօլմ միւթէ-
ալլիմ վէ զայրի միւթէալլիմ փէք չօղլար էօյլէ ինանըլար վէ անլէրի
օղումադ պիլէ իսթէմէգլէր: Պու թասափլուրըն եանլը օլտուղընը ի-
լէրիտէ էօյրէնէճէք իդ:

Շու սօն րուպ՝ ասը գարֆընտա տիւնեատա մէյտանա կէլէն թապիի,
միլլի, տինի, իճթիմաի, սիյասի վէ ախլադի աղիմ թէպտիլաթլար՝ չօդ-
լարը Քիթապ ր Շէրիֆի ճիտտի պիր արղու վէ տիգդաթ իլէ մէչդ վէ
միւթալաայա սէվդ էթմիչ վէ պազը, Քիթապ ր Շէրիֆէ, թարիիսէ
աղ ու մանթըգա ուլմադ էսէրլէր մէյտանա կէլմիչ, մամաֆի փէք գըլ-
մէթլի, հէր պիր Քրիսթիյանըն օղումասը արղու օլունմադ էսէրլէր
տախի նէչր օլունմուշ տըր, աճիլլէրի եազըն վազըթլարտա նէչր օլու-
նան թէֆսիր քիթապլարընըն պաղըլարընը միւթալաա էտէրէք, Քիթապ
ր Շէրիֆէ, թարիիս վէ աղ ու մանթըգա էն միւթապը պուլտուղըմ
թէֆսիրաթը թէֆրիդ էտէրէք, իճապընա կէօրէ քէնտի աճիլանէ միւ-
թալաամըտա իլափէ էտէրէք, պու իքի պէօյիլք Ալլահ ատէմի, պիրի
Եհնուտին սէվկիլիլ գուլու Դանիէլ, օլ պիրի Րապպըն սէվկիլիլ շա-
յիրտի Յովհաննէսին եազմըլ օլտուղլարը պու իքի աճայիլ իլհամ վէ

փէյլամպէրլիքլէրին թէֆսիրինի եազմաղա Րապպըն տէլալէթինի թա-
լէպ էտէրէք միւպաչէրէթ էյլէտիմ: Րապպըմը պու քիթապլարը միւ-
նասիլ կէօրտիլիլնէ կէօրէ իսթիմալ էտիլ միւպարէքլէսին վէ օղու-
յանլարըն՝ Քիթապ ր Շէրիֆի ճիտտի պիր իչթիյադ վէ հէրարէթլէ
մէչդ ու միւթէլաա էթմէք վէ հադիգաթա իրչատ օլընմալարը իչին
դալալէրինի թէչվիդ վէ րուհլարընը թէճտիտ վէ թէնվիր էյլէսին տէ-
յու նիյադ էյլէրիմ, Ամին:

Ն. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Պ—պապ: Ա.—այէթ: Ք.Ա.—Քրիստոսէ առաջ: Ք. Վ.—Քրիստո-
սէ վերջ:

ԴԱՆԻԷԼ ՓԷՅՂԱՄՊԷՐ ՔԻԹԱՊԸՆԸՆ ԹԷՑԱԻՐԻ

ԴԱՆԻԷԼ ՊԱՊ 1.

Դանիէլ պիւրիւնճի պապ մուգատտէմէ տիր. իւք իքի այէթ Երուսաղէմին էսէֆէնկիդ թարիխի իւէ պաշլալօր:

Ա. 1-2: Յուդա մէլիյի Յովակիմին իւշիւնճիւ սէնէսինտէ Բաբելոն մէլիյի Նաբուգոդոնոսոր Երուսաղէմի մուհասէրէ էյլէտի. վէ Բապալ Յուդա մէլիյինի վէ Պէյթ Ուլլաւն էտէվաթընըն պիր զըսմընը անըն էլինէ թէսլիմ էթտի, օ տախի անլէրի Բաբելոնա էսիր կէօթիւրաիւ, վէ Ալլաւն սէնէլէրտէն պէրրու փէյղամպէրլէր վասիթասը իւէ իսպար էթտիյի Փէլաքէթ էնճամ իթմամ օլունտը, վէ Բապալ Յուդա հագընտա օլան հիւքմիւնիւ իճրա էթմէք իշիւն Բաբելոն մէլիյինի ինթիսապ էթմիշ իտի:

Նաբուգոդոնոսոր իւշ տէֆա Երուսաղէմէ կէլտի. պիրիւնճի Ք. Ա. 606, քի պու կէլիշինտէ Դանիէլ օն տէօրթ սիննինտէ պիր կէնճ իքէն, քէնտի կիպի կէնճ օլան տիկէր իւշ րէֆիլէրի իւէ էսիր կիթտի: Իքինճի կէլիշի Ք. Ա. 598, քի պու տէֆա Երուսաղէմէ փէյղամպէր 25 սիննինտէ էսիր կիթտի: Իւշիւնճիւ, Ք. Ա. 587, քի պու տէֆա շհհրի վէ հէյքէլի եագտը վէ Իսրայէլ գալմը մէլէքիւթիւ խիթամ պուլտը վէ Բապալըն ճէլալը հէյքէլի վէ Երուսաղէմի թէրք էթտի, Եգիկ. 11. 22-23: Իշթէ պու վագթտա Յիսուսըն, «Թաիֆէլէրին վագթը թէմամ օլընճայատէք Երուսաղէմ թաիֆէլէր թարաֆընտան փայիմալ էտիլէճէք տիր» տէյու օլան իսպարաթը պաշլատը, Լուգ. 24. 21: Էֆէնտիմիդ, թաիֆէլէրին վագթընըն թէմամ օլաճաղը, էնճամ պիր կիւն Երուսաղէմին թաիֆէլէրտէն փաքլէնէճէլինի իսպար էթմիշ տիր:

Բօմալլըար Բէսալէսի 11. 25 տէ տախի պունա միւշապիհ պիր ինպարաթ պուլուլօրըղ, «Թաիֆէլէրին թէմամիյէթի կէլինճէյէտէք Իսրայէլէ պիր մէրթէպէ քէօրլիւք կէլտի,» եանի թաիֆէլէրտէն խէլաս օլաճաղլարըն թէմամ օլմասը, Քիլիսանըն թէմամ օլմասը տէմէք տիր: Դանիէլ վէ րէֆիլէրինին մէլիք նէսլի օլտուգլարը Ա. 3 տէ պէյան օլունուլօր, պէօյլէճէ Նասյի 39. 7, այէլին փէյղամպէրլիյի իթմամ օլունուլօր: Պու կէնճէրին, Ալլաւն եօլարընտա փէրվէրտէ էտիլմիշ նէ գատար տէրին պիր իման վէ իթիմատ սահիպի օլտուգլարըն Քիթապըն միւնտէրիճաթը պէյան էտիյօր: Անլէրին Իպրանի իսմլէրի տա-

խի փէք մանատար տըր: Դանիէլ — Ալլահ Հաքիմիմ տիր: Անանիա — Բապպըն Սէվկիւլիւսիւ: Միսայէլ — Ալլահ կիպի քիմ վար: Աղարիա — Բապպ մուհինիմ տիր: Լաքին մէլիք իսմէլերին թէպտիլ էտէրէք՝ քէնտի իլահլարընըն իսմինի դոյտու, վէ անլէր Բարեւոյնըն եէմէք վէ հէր հանկի պիր շէյ իլէ քէնտիլէրի նափաք էթմէմէյէ դարար էթմիլ: Օլլարադ իլք կիւնտէն սոն կիւնլէրինէ դատար սապլիթ դալմըլար, վէ Ալլահ տախի անլէրի պիր ան թէրք էթմէմիլ վէ մէլիքլէրին նաղարընտա լահ տախի անլէրի պիր ան թէրք էթմէմիլ վէ հալ ու մէվլէլէրի՝ Ալլահ հէր հալ ու քէյֆիլէթ թահտընտա Իսրայէլտէն Քէնտիլիսինէ սատըդ պիր պադիլէ ալը դոտուլընա, վէ անլէրին թախիթ պիր հիւքիւմէթին էն երեքսէք մէմուրիլէթլէրինէ նասպ օլունմատը, էնճամ Իսրայէլ Գապլ-մընըն թախիթէլէրէ հիւքիւմէթ էտէճէյինէ փէյղամպէրի պիր բէմդ տիր:

ՊԱՊ 2.

Պու պապ՝ մէլիքին բուլատը վէ թապիրի տիր: Մէլիք միւսթադ-պէլտէ նէ վուգու պուլաճաղընա տաիր թէֆէքքիւրաթ իլէ ուլգուլա տալմըլ, վէ Ալլահ անա բուլատա քէշֆ էտիյօր, լաքին հաֆլըքէսինի դափայօր վէ մէլիք բուլայը ունուտույօր: Շէօյլէքի մէլիք բուլայօր Բարեւոյն հիւքէմասընա թարիֆ էտէրէք անլէրին պիր թազըմ տիւզմէ մասալլարընա դափըմասըն վէ անլէրին քիւլլիւյէն աճիդ վէ եալանճը օլտուղլարը վէ փութլարընըն լա շէյ օլտըղը դահիր օլտուն վէ բուլայ-յը Դանիէլէ իլահմ էտէրէք, հէր շէյէ դատիր, սըրլարը քէշֆ էտէն վէ քէնտինէ պու մէլէքիւթ վէ հաշմէթի վէրէն Դանիէլին Ալլահը Իսրայէ-լին Ալլահը օլտուղընը պիլսին վէ Անա իման էթսին: Դանիէլ պու վա-ղիֆէյի փէք սատըդանէ իճրա էտիյօր, քէնտի քէնտիսինի լա շէյ հիւք միւնէ դօյարադ, Ալլահը իլէրի դօյօր վէ մէլիքին տիւզաթընը վէ ֆիւք-րինի Ալլահա գըրաղուղլայօր: Բուլանըն թարիֆի վէ թապիրի մէլիյէ նէ տէրէճէ թէէսիր էթմիլ օլմալը, քի պիր Եհուտի կէնճին ալաղլարը-նա դափանըյօր: Լաքին պու սէճտէ Դանիէլին շախսընա օլմատըղը Ա. նա դափանըյօր: Մէլիք փութիէրէսթ օլմաղլէ՝ Դանիէլտէ, 47 տէ պէյան օլունույօր: Մէլիք փութիէրէսթ օլմաղլէ՝ Դանիէլտէ, օլ վաղթա դատար պիլմէտիյի հէր շէյէ դատիր պիր Ալլահըն Բուհու օլ վաղթա դատար պիլմէտիյի հէր շէյէ դատիր պիր Ալլահըն — Փէտէր: Մէլիքլէրին Սահիպի — Օղուլ: Սըրլարը Քէշֆ էտէն — Բուհ իւլ Գուտս:

Մէլիքին բուլատա կէօրտիւլիւ մէֆրէթ ինսան սուրէթի, Բարեւոյն հիւքիւմէթինտէն թա Գրիստոսըն իքինճի զուհուրընա դատար թախիթ միլլէթլէրին թարիլիսին պէյան էտէր:

Ալթուն պաշ՝ Նարուդոդոնոսըր եախօտ Բարեւոյն հիւքիւմէթի տիր: Կէօքսիւ վէ գօլլարը կիւմիւլ օլմասը՝ իքինճի հիւքիւմէթին տահա գու-վէթլի օլաճադ իսէտէ տահա գըյմէթսիդ, եանի ախլադի ճիհէթտէն տա-հա տիւլիւն օլաճաղը, վէ իքի գօլլար օլ հիւքիւմէթին իքի շիւպէսի օ-լաճաղընը իմա էտէր: Իւլիւնճիւ հիւքիւմէթ, պադըր (տօղրուսու թուճ) օլմասը անըն էվլէլէրիլէրտէն տահա գուլվէթլի օլաճադ իսէտէ էվլէլ-քիլէրտէն տահա գըյմէթսիդ, մանէն տահա տիւլիւն օլաճաղը. տէօր-տիւնճիւ հիւքիւմէթ, պալտըրլարը տէմիրտէն վէ ալաղլարընըն պիր գըսմը տէմիրտէն վէ պիր գըսմը պալլըդտան մախլութ օլմասը, անըն ճիւլէսինտէն սէրթ վէ գալի օլաճաղը, լաքին տիլէրլէրտէն տահա գըյմէթսիդ, մանէն տահա տիւլիւն օլաճաղը. վէ սուրէթին սոն գըսմը օլան օն փարմաղլար, ալաղլար իլէ պալտըրլարա պիլթիլէ օլմաղլէ, օլ հիւքիւմէթին ալաճաղը սոն շէքլի իմա էտէր, եանի օն շիւպէտէն միւթէ-շէքքիլ լաքին միւթթէհիտ պիր հիւքիւմէթ օլաճաղը վէ տէմիր իլէ պալ-լէքքիլ լաքին միւթթէհիտ պիր հիւքիւմէթ օլաճաղը մէշրութի եախօտ ճիւլհուրի չըդ դարըլըդ օլմասը օլ հիւքիւմէթլէրին մէշրութի եախօտ ճիւլհուրի հիւքիւմէթլէր օլաճաղընը իմա էտէր: Մատէնլէր սաֆի սիւլպ օլմա-լարը իլէ հիւքիւմէթ ի իմփէրաթօրիլէ եախօտ միւսթադիլէ իմա էտէր: Պալլըդ փէք չօդ գէրրէլէրտէն իպարէթ օլմաղլէ էհալիլի թէմսիլ էտէր, Լաքին իտարէի հիւքիւմէթէ էհալիլին տախի իլթիրադ էտէճէյի, լաքին պալլըդ տէմիր իլէ գարըլմաղլ տէմիրի տահա դախի, գըրըլան հալէ դօյտուղը կիպի, օլ մէշրութի հիւքիւմէթլէրին տախի դախի օլաճաղը, վէ պալտըրլարըն ուղունլուղը, օլ հիւքիւմէթին տահա ուղուն միւստէթ հիւքիւմէթ էտէճէյի վէ պիրինճի տէվրի իլէ սոն տէվրի արասընտա կէշէճէք միւս-տէթի իմա էտէր:

Ա. 34-45: Պու ալթլէր պէյան էտիյօր քի, տէօրտիւնճիւ հիւքիւ-մէթ օն շիւպէտէն իպարէթ պիր հիւքիւմէթ ի միւթթէհիտ օլտուդտան սօնրա Բապպընը Յիսուս զուհուր էտէրէք հէփ հիւքիւմէթլէրի էղիպ մահվ էտէճէք վէ գէմինի մէլէքիւթիւնիւ թէէսիա էտէրէք պիլթիւն գէ-մահվ էտէճէք վէ գէմինի մէլէքիւթիւն իմա էտէր վէ օլ մէլիքլէրին միւնէ հիւքմ էտէճէք Տաղ հիւքիւմէթ ի միւթթէհիտէնին սոն գէման-կիւնլէրինտէ տէմէք իլէ, օլ հիւքիւմէթ ի միւթթէհիտէնին սոն գէման-տա թէշքիլ օլունաճաղընը վաղիհէն պէյան էտիյօր: Տաղտան քէսիլէն թաշ Գրիստոսը իմա էտէր:

ՊԱՊ 3.

Մէլիք պիր ալթուն սանէմ ետիարադ հէր առէմին՝ ու սանէմէ սէնտէ գըրմասընը էմը էթտի: Պունտա տիգգաթա շալան խուսուս, սանէմին համը տըր: 6 զըրա էնի, 60 զըրա եիւքսէքլիյի տիր: Պու վազըա, Վահի 13. 18 է փէյլամպէրի պիր րէմդ տիր: Ճանվէրին խմինին առէ-տի 666 տըր: Թէմամիյէթ վէ քէմալիյէթ սալըսը 7 տիր: Ալլահ 7 սալըսը հէմ պիր վազըթ հուտուտը հէմտէ հիւքմ, Քէֆարէթ, Ուէլաս վէ սաիր խուսուսլարտա Չաթընա մախսուս պիր ալամէթ իթթիլադ էթմիշ տիր, պինապէրին 7 սալը Իլահի վէ քէմալիյէթ սալըսը տըր, Քիթապ ը Շէ-րիֆտէ պունա փէք չօդ միսալլար վար: Թէքվ. 2. 1: 4. 5: 8. 4: 41. 25-27: Ուուր. 20. 4: 21. 2: 12. 15: 23. 10: 24. 15: 25. 31, 37: Ղեւի. 8. ֆը: 26. 18: Դան. 4. 26: Վահի 1. 12, 20: 5. 1: 8. 1: 15. 6-7 էն:

Ալթը սալը նօգսան սալը տըր, պինապէրին ինսանա մախսուս տըր: 6 ալը թա խըլդէթտէն ինսանա մէրպուլթ տըր: Ալլահ ինսանը ալթըն-ճը կիւնտէ եարաթտը: Ալթը կիւն իշլէյէճէք, էէտինճի կիւն րահաթ էտէճէք, թարլասընը 6 սէնէ էքէճէք, 7ինճի սէնէ էքմէյէճէք:

Մէլիյին սանէմի իլէ Վահի 13. 18ին Փարզը: Մէլիյին սանէմինտէ իքի 6 վար, քի սօն տէրէճէ նօգսանիյէթ վէ մանէվի տիւշկիւնիւք իմա էտէր: Վահի 13. 18 տէ ճանվէրին սալըսընտա իւշ 6 վար քի հէր թա-րաֆտան նօգսանիյէթ, քեամիլէն Ալլահտան ալըրըմը տէմէք տիր: Մէ-լիք սէնաի պիր սանէմէ իլահ տէյու, սէնտէ էտիյօր, լաքին ճանվէր, քէնտի քէնտիսինի իլահ մազամընա գօյարադ հէր քէսի քէնտիսինի էա սուրէթինէ սէնտէ էթմէյէ մէճպուր էտիյօր, քի ճան վէ ճէսէտ պիւթիւն մէվնուտիյէթիյէ չէյթանըն դապթընտա օլտըղընը իմա էտէր:

Տիկէր մուհիմ պիր վազըա՝ Սեզրաք, Միսակ վէ Յարեթնաքովըն սանէմէ սէնտէ էթմէյիպ Փուրունա աթըլմալարը տըր: Պու վազըա՝ անլէրին դավի իմանլարընը, վէ Ալլահըն Քէնտինէ պիւթիւն գալպտէն իման վէ իթիմատ էտէնլէրի նէ տէրէճէ սէվիպ գալըրտըղընը իմա վէ պէյան էտիյօր:

Քէզա պու վազըա՝ տիւնեանըն սօնունտա սօն պէօյիւք միւղայազա-լարտա Վահի 13 տէ զիքը օլունան ճանվէրին սուրէթինէ սէնտէ էթմէյէն վէ տամղասընը դապուլ էթմէյէն Իսրայէլ գալմը միւմինլէրինէ փէյ-զամպէրի պիր րէմդ տիր: Պու վազըանըն տախի մէլիյէ նէ աղիմ պիր թէէսիր իճրա էթտիյինի՝ Ա. 28-30 տա օգույօր իղ:

ՊԱՊ 4.

Պու պապտա մուհիմ վազըա՝ մէլիյին իրթիտատ վէ թէքէպուլիւրի տիր: Վէ Ալլահըն, անըն ազընա խըֆէթ վէնէրէք թէճղիյէ էթմէսի տիր: Դանիէլ պու վազըանըն րէյ էլ ալն շահիտի տիր, վէ թարիսճէ տախի դալտը պուլունմըլ տըր:

Այէթ 19-23, րույանըն թարիֆի վէ 24-27 ալթիլը՝ թապիւրի տիր: 7 զէման, 7 սէնէ տիր, Քիթապ ը Շէրիֆտէ զէման՝ պիր սէնէ տիր: 2է-մանլար՝ իքի սէնէ վէ նըսֆը զէման՝ ալթը ալ տըր: Եհուտի միւվէր-րիս Յովսեփոս (քի Բէսուլլարըն էյամընտա տըր) պու վազըալը տօղ-րուտան 7 սէնէ տէյու եազըյօր, վէ Քիթապ ը Շէրիֆտէ անըն հազըն-տա զիքը օլունան թարիսլէր տախի պունըն 7 սէնէտէն էքսիք էա զի-յատէ օլամադ իտիյինի պէյան էտիյօր:

Եզեկիէլ փէյլամպէր՝ թարիսլէրի քէնտինին էսիր կիթտիյի սէնէ-տէն իթիպարէն եազըյօր, քի Նարուգոդոնոսորըն սէքիդինճի սէնէսին-տէ խի: Միւլիւք ի րապի 24. 12 է վէ Եզեկիէլին էսարէթինին 27 նճի սէնէսինտէ մէլիյին էլան սալթանաթընտա տէվամ էթտիյի Եզեկիէլ 29. 17 տէ պէյան օլունըյօր վէ մէլիյին 18, 19, 23ինճիւ սէնէլէրի՝ Երեմիա 52 տէ զիքը օլունույօր, չէօյէքի մէլիյին 34, 35 սէնէ լայնադաթը սալ-թանաթ էթտիյի պէտիհի տիր: Վէ թարիստէն էօյրէնտիյիմիղէ կէօրէ մէլիք 43 սէնէ սալթանաթ էթմիշ տիր: Շու հալտէ սալթանաթընըն սօն 8-9 սէնէսի դարֆընտա թէճէնիւն էթմիշ օլմալը տըր, վէ Դան. 4. 36տա անըն ազըլլանարադ թէքրար սալթանաթա կէտիյի զիքը օլունըյօր: Անտէն սօնրա հիշ տէյիլ պիր սէնէ սալթանաթ էթմիշ օլմալը: Կէօրիւ-յօրըզ քի, 7 զէման, 7 սէնէտէն էքսիք էա զիյատէ օլամադ: Պու խու-սուտա իլէրիտէ տահա էօյրնէճէյիլ:

Պազըլար պու 7 սէնէյի Իսրայէլին Բարեւոն էսարէթինտէն իթիպա-րէն Քրիստոսըն իքինճի զուհուրընա դատար արատա կէչէճէք միւտտէթի տախի իմա էտէր տէյու թէֆսիր էտէրլէր, չէօյէ քի 7 սէնէ հէր սէնէ 360 կիւն օլարադ 2,520 կիւն էտէր վէ հէր կիւն պիր սէնէ հիսապը իլէ՝ 2,520 սէնէ էտէր: Պիւթիւն Իսրայէլ գալմընըն էսարէթի Ք. Ա. 586-587 տիր: 2520 նազըս 586 միւսապի տիր 1934 Ք. Վ.: Կէօրիւյօրըզ քի, պու միւտտէթ իւշ սէնէ կէչմիշ օլտուղը հալտէ էլ ան Քիթապ պիլէ րէֆ օլունմամըլ տըր, վէ Քիթապ ը Շէրիֆտէ պունը թաստիդ էա իմա է-տէն հիշ պիր ալթիլ Եօզ տըր:

Երեմիա 4. 7 տէ անա արսւան տէյօր, վէ Երեմիա 48. 40, Ուվսէէ 8. 1 վէ Ամբակ. 1. 8 տէ դարթալ տէյօր: Արսւան կիպի դուվվէթլի, վէ դարթալ կիպի սիւրաթ իլէ մէմլէքէթլէր դապթ էթտի իսէտէ՝ թէքէպ-պիւրիւ սէպէպլիլէ գանատարը եօլունտը, Էանի անըն Էէտի սէնէ թէ-ճէննիւն էթմիլ ճալինի իմա էտէր:

Ա. 5: Իքինճի ճանվէր ալըյա պէնդէր իտի, պիր Էանը իւզէրինէ տուրտու վէ տիշլէրի արասընտա իւզ էյէկի քէմիլի վար իտի: Պու ճան-վէր Մատի վէ Փարս հիւքիւմէթլէրի տիր, քի սուրէթին կէօքս վէ գօլ-լարը իլէ միւթապագաթ էտէր: Պիր Էանը իւզէրինէ Էաթմասը իլէ պիր գօլու Էօգարըտա օլուր, քի չիւպէնին պիրինին տիկէրինտէն գուվվէթլի օլաճաղընը իմա էտէր: Փարս չիւպէսի Մատի չիւպէսինտէն գուվվէթ-լի իտի: Իւզ էյէկի քէմիլի. Աճէմիւթանըն ճէնուպընտա Սուսիանա հիւքիւմէթլի, Ասիա ի Սուղրա հիւքիւմէթլի, վէ Իզմիր հէվալիսի Լիտիա հիւքիւմէթլէրի տիր, քի Կիւրոս մէլիք դապթ վէ իշղալ էթտի:

Ա. 6: Իւշիւնճիւ ճանվէր դափլանա պէնդէր իտի վէ 4 գանատր վէ 4 պաշը վար իտի: Պու ճանվէր Եունան հիւքիւմէթլինի թէմսիլ էտէր, քի տէօրթ գանատ Փէվգ էլ ատէ սիւրաթ վէ տէօրթ պաշ օլ հիւքիւմէթլին տէօրտէ թագսիմ օլաճաղընը իմա էտէր: Վէ սուրէթլին թուճտան օլան պարնը վէ պուտլարը իլէ միւթապագաթ էտէր:

Ա. 7: Տէօրտիւնճիւ ճանվէր հիւշ պիրինէ պէնդէմէզ իտի: Ղայէթ գուվվէթլի վէ օն պուլնուզը վար իտի: Պուլնուզ՝ հիւքիւմէթ վէ գուվ-վէթ իմա էտէր. Մէգմ. 18. 2: 89. 17-24: Երեմ. 48. 25: Դան. 4. 24: Միքիա 4. 13: Վէ զայրի:

Ա. 7 վէ 8-ին թէֆսիրի Ա. 23-24 տէ վէրիմիլ օլմաղլէ սօնկրա իյ-զաճ օլունաճագ տրր: Ա. 9, Բապարմըզ պասիրէ, Զաթընը իզհալ է-տիյօր: Պէյազ էլպիսէ՝ Անըն գուտսիյէթլի, պէյազ սաշ՝ Անըն էղէլի իլմի: Թախթը աթէշ ալէվի թէքէրլէքլէրի Էանաթ աթէշ իտի:

Ա. 10: Վէ Անըն էօնիւնտէն աթէշ ըրմաղը չըգըպ ագար իտի, վէ լէնա պինկլէրճէ պինկլէր խըղմէթ էտէրլէր իտի: Պու իքի այէթին միւն-տէրիճաթը՝ էֆէնտիմիլին պինկ Էըլլըգ էյամտան էվվէլ միւլլէթլէրի հիւքմ իշիւն թախթընա օթուրաճաղընը իմա էտէր: Մտթ. 25. 31-46: Զոլվ. 5. 22: Վահի 19. 19-21: Աթէշ հիւքմ ալամէթի տիր:

Ա. 11: Վէ օլ ճանվէր գաթլ օլունարագ աթէշ կէօլիւնէ աթըլըպ թէլէֆ օլտու: Պու հիւքմ տէօրտիւնճիւ ճանվէրին վէ անտէն գուհուր

էտէճէք տիկէր ճանվէրին (քիւշիւք պուլնուզ) էպէտի հիւքմիւ տիր:

Ա. 12: Օլ պիր ճանվէրլէրին հիւքիւմէթլէրի անլէրտէն ալընտը, լաքին պիր վաղթա գատար էօմրլէրի թէմտիտ էտիլտի: Պու ճանվէրլէր էվվէլէրի իւշ ճանվէրլէր տիրլէր քի գուվվէթտէն տիւշտիւլէր. դապթ էթտիլէրի տիրյարլար էլլէրինտէն ալընտը իսէտէ պիւսպիւթիւն մաճվ օլմատըլար: Էլ Էէօլմ Աճէմ, Իրագ վէ Եունան հիւքիւմէթլէրի պագի տիրլէր: Ա. 13-14: Բապարմըզ թէքար Զաթընը Իպն իւլ Ինսան հա-լինտէ իւզար էտիյօր վէ Անա հիւքիւմէթ, իւղէթ վէ մէլէքիւթ վէրիլտի, Անըն հիւքիւմէթի էպէտի տիր: Էլ իլէ օլմայարագ տապտան գօփան թաշ հէփ հիւքիւմէթլէրի էղիպ մաճվ էտէճէք:

Ա. 23-24: Տէօրտիւնճիւ ճանվէր՝ գէմինտէ գուհուր էտէճէք տէօր-տիւնճիւ հիւքիւմէթ տիր, վէ օն պուլնուզ անտէն գուհուր էտէճէք օն մէլէքլէր տիր: Վէ անլէրտէն սօնկրա տիկէր պիր մէլիք գուհուր էտէ-րէք իւշ մէլիք հէլաք էտէճէք: Անլէրտէն սօնկրա, տէմէք՝ օլ հիւքիւ-մէթլէրին խիթամ պուլմուշ օլաճաղը մանասընտա տէյիլ տիր, անճագ օլ հիւքիւմէթլէրին գէմանընտա մանասընտա տըր, չիւնքի քիւշիւք պուլ-նուզ՝ օն պուլնուզլարըն արասընտան չըգըյօր: Իքինճի վէ իւշիւնճիւ ճանվէրլէր՝ Փարս վէ Եունան հիւքիւմէթլի օլտըղը պապ 8. 20-22 տէ պէյան օլունույօր իսէտէ, տէօրտիւնճիւ ճանվէրին հանկի հիւքիւմէթի իմա էթտիլի զիքը օլունմայօր. լաքին անըն Բօմա հիւքիւմէթի օլտուղը թարիխճէ միւսպիթ տիր: Շիմտի մուհիմ խուսուս՝ պու օնպիր մէլիք-լէրին նէ գէման վէ նէրէտէ գուհուր էտէճէյինի թային էթմէք տիր: Պունըն անախթարընը Էինէ Պ. 2. 40-44 տէ պուլույօրըզ: Տէօրտիւն-ճիւ հիւքիւմէթ տէմիր կիպի գափի օլաճագ վէ օլ պիր հիւքիւմէթլէրի էգէճէք. վէ պու պէօյիւք տէմիր կիպի գափի հիւքիւմէթ՝ պիլ ախըրէ թագսիմ օլաճագ, լաքին անտէ տէմիր սէրթլիլի պուլունաճագ, Էանի, պու թագսիմ օլմուշ չիւպէլէր, պու տէմիր կիպի հիւքիւմէթ մէրպութ օլաճագ, նասըլ քի օն փարմագլար ալաղլարա վէ պալտըրլարա պիթի-չիք տիր: Վէ այէթ 44 տէ, Վէ օլ մէլիքլէրին կիւնլէրինտէ, տէմէք իլէ օլ հիւքիւմէթլին թագսիմ օլունմըլ լաքին սիյասէթէն միւթթէհիտ, Էա-նի, օն հիւքիւմէթլէրին իթթիհատը իլէ թէշքիլ օլունմուշ պիր հիւքիւ-մէթ օլաճաղընը, վէ պու հիւքիւմէթ ի միւթթէհիտէն կիւնլէրինտէ, Իլազը սէմալաթ էպէտէն պօղուլմայաճագ պիր հիւքիւմէթ իգամէ էտէ-ճէք, տէմէք իլէ պու թագսիմաթըն, Էախօտ հիւքիւմէթ ի միւթթէհի-տէնին սօն գէմանտա թէշքիլ օլունաճաղը, Էանի Բապարմըզըն մէլէքիւ-թիւնիւ թէէսիս էթմէք իշիւն իքինճի գուհուրընտան պիր աղ էվվէլ թէշ-

39/47-67

քիւ օլունաճաղը պէյան օլունուլոր, չէօյլէ քի, 40 իլէ 41 ալէթլէր արա-
որնա նամալիւմ պիր միւտտէթ կիրիւլոր: Այէթ 40 տա՝ օլ հիւքիւմէթ-
լէրի էղիւ պըրաճաղ, տէտիքտէն սօնկրա, Այէթ 41 տէ՝ պու նամալիւմ
միւտտէթի աթլալարաղ պիղի պիրտէն սօն գէմանա կէօթիւրիւլոր: Վէ
պալտըրլարըն ուղոնլուղը պու նամալիւմ միւտտէթի թէմուլի էտիւլոր.
վէ պու թաղսիւմաթ պիթթաւի օլ հիւքիւմէթին, էանի իլք իւչ հիւքիւ-
մէթլէրի էղիւ պնլէրին իւղալ էթմիլ օլտուգլարը տիլարլարը դապթ վէ
իսթիւա էտէրէք մէյտանա կէլէն պէօյիւք հիւքիւմէթին հուտուտլարը
տախիլինտէ օլաճաղ: Շու հալտէ օլ հիւքիւմէթ սօն գէմանա էինէ օլ
դալտիւմ հուտուտլարընը թէէսիս էտէճէք:

Պի ալիսի Պապ 7. 23 տէ, տէօրտիւնճիւ ճանվէր պիւթիւն գէմինի է-
գէճէք, տէյօր, էանի, դալտիւմ Բօմա իմփէրաթօրլուղը տըր քի Աթլան-
թիք Ուկիւնիսը սահիլինտէն Փրաթ նէհրինէ, Բարեւոն հուտուտլարնա
դալտար մալիւմ տիւնեայր դապթ էթտի, վէ օլ հիւքիւմէթտէն օն մէլիք
գուհուր էտէճէք, էանի օլ պէօյիւք դալտիւմ Բօմա իմփէրաթօրլուղը հու-
տուտլարը տախիլինտէ օն մէլիք գուհուր էտէճէք, վէ անլէրտէն սօնրա
տիկէր պիր մէլիք գուհուր էտէճէք, վէ անլէրտէն իւչ մէ-
լիք հէլաք էտէճէք, տէմէք քի, պու սօնկրաքի մէլիք, օլ օն մէլիքլէրին
սալթանաթը վաղթընտա գուհուր էտէճէք, վէ ալէթ 26 տա՝ լաքին տի-
վան գուրուլուկ հիւքիւմէթ անտէն ալընարաղ, մէլէքիւթ Միւթաալըն
մուգատտէսլէրինէ վէրիլէճէք, տէմէք իլէ օլ մէլիքլէրին սօն գէմանա
գուհուր էտէճէքլէրին պէյան էտիւլոր: Պէօյլէճէ, Այէթ 23 իլէ 24 ա-
լաւընա նամալիւմ պիր միւտտէթ կիրիւլոր, վէ պու միւտտէթի աթլալա-
րաղ պիղի պիրտէն սօն գէմանէ կէօթիւրիւլոր:

Վահի Բիթալը տէօրտիւնճիւ պապտան էիրմինճի պապա դալտար
քեամիլէն սօն գէմանէ ախտ իսպարաթ տըր: Պապ 17 տէ պու սօն գէ-
մանը իսպար էտիւլոր. «Կէօրտիւլին օն պուլնուղ օն մէլիք օլուպ՝ տա-
հա սալթանաթը էլէ ալմատըլար:» Եանի Բօմա հիւքիւմէթի Յուվճաննէս
Իէսուլըն գէմանընտա գուվլէթ վէ աղամէթիւնին սէմթ իւր բաւընա էէ-
թիւմիլ վէ թաղսիւմ օլմամըլ, էանի օլ մէլիքլէր գուհուր էթմէմիլ խտի,
«լաքին ճանվէր իլէ պէրապէր պիր սաաթ դալտար հիւքիւմէթի էլէ ա-
լըրլար:» Եանի ճանվէրին գէմանընտա, վէ ճանվէրտէն էվվէլ պու օն
հիւքիւմէթլէր մէվճուտ օլաճաղ: Պուլարըն միւրատըր պիր օլուպ հիւ-
քիւմէթլէրին ճանվէրէ թէսիւմ էտէճէքլէր, էանի պու մէլիքլէր ճան-
վէրին հիւքիւմէթ վէ խաարէսի թահթընտա ճիւմլէսի միւթթէհիտ պիր
հիւքիւմէթ օլաճաղ, վէ ալէթ 14 տէ պուլնար Գուղու իլէ մուհաբէպէ է-
տիւպ, Գուղու անլէրէ դալիս կէլէճէք, վէ Վահի 19. 19-21 տէ տախի,

ճանվէր վէ անըն իլէ պէրապէր օլանլար թութուլուպ աթէլ կէօլիւնէ ա-
թըրալար, տէյօր: Պէօյլէճէ անլէրին սօն գէմանտա գուհուր էտէճէք-
լէրի սապիթ օլուլոր:

Պու իսպարաթտան աչըղ անլալօրըլ քի, Բօմա հիւքիւմէթի սօն գէ-
մանտա քէսպ ի գուվլէթ էտէճէք, վէ օլ գէմանլարտա դալտիւմ Բօմա
հիւքիւմէթիւնին հուտուտլարը տախիլինտէ հիւքիւմէթ էթմէքտէ օլան
օն մէլիք էա հիւքիւմէթլէր, պու էէնիտէն քէսպ ի գուվլէթ էթմիլ օլան
Բօմա հիւքիւմէթի իլէ իթթիհատ էտէրէք, պէօյիւք պիր հիւքիւմէթ,
մէֆրէթ պիր գուվլէթ օլաճաղ. էօյլէճէ դալտիւմ Բօմա իմփէրաթօրլու-
ղընըն հուտուտլարըն էէնիտէն թէէսիս օլունաճաղ, վէ օլ գէմանտա՝
քիւչիւք պուլնուղ, օն պիրինճի մէլիք գուհուր էտէճէք, վէ օլ օն հիւ-
քիւմէթլէր գուվլէթ վէ հիւքիւմէթլէրին Անըն էմրի ալթընա գօյա-
ճաղար, վէ 0 պիւթիւն խաարէի հիւքիւմէթի էլէ ալըպ Վահի 13. 15 տէ
գիքը օլունուլուղը իւղրէ իսթէտիլինի էալիաճաղ: (*)

Դան. 7. 25: Պու ալէթտէ պու սօնկրատան գուհուր էտէն միւսթէ-
պիւ մէլիք էա ըէիսին սիլրէթ վէ Էալիաճաղը չէյլէրին պաղըսըր գիքը օ-
լունուլուլ լաքին Վահիտէ անը ճանվէր սըֆէթիլէ իղհար էտիւլոր վէ
Փաալիլէթի հաղգընտա պիր աղ տահա թաֆսիլաթ վէրիւլոր: Պու իքի
փէյղամպէրլիքլէր ըուպար էթտիլիմիդտէ, պու մէլիք Դան. 9. 27 տէ
գիքը օլունան ըէիս, Վահի 6. 2 տէ պէյաղ աթլը, 13. 1 տէ տէնիդտէն
չըգան ճանվէր վէ 17 տէ գըրմըղը ճանվէր ալիս շախտ իտիլի դահիւր
օլուր:

Դանիէլ 7. 7:

Վահի 1. 1:

Վահի 17. 3:

Քիւչիւք պուլնուղ: Վէ Տէնիդտէն չըգան ճան- Գըրմըղը ճանվէր:
տէնիդտէն չըգան գօր- վէր:

Գուլու վէ հէյպէթլի Եէտի պաշը վէ օն
պիր ճանվէր կէօրտիւմ վէ գէրի քիւֆը իմլէրի
վէ անըն օն պուլնուղը իւղէրլէրինտէ թաճ օ- իլէ տօլու գըրմըղը պիր
լան օն պուլնուղը վէ ճանվէրէ պիւմիլ պիր
իւղէրլէրինտէ քիւֆը դարը կէօրտիւմ:
իմլէրի օլան էէտի
պաշը վար իտի:

(*) Էլ Եէվմ Իթալիա Եալսու Մուսօլիմիմի մէպէիմտէ պու իմաթէ-
լէր կէօրիւնիւլոր:

Ա. 8, վէ օլ օն պուլ-
նուլլարըն արասընտան
քիւչիւք պիր պուլնուլ
չըգտը վէ ինսան կէօղ-
լէրի կիպի կէօղլէրի վէ
պէօյիւք սէօյլէյէն աղ-
ղը վար իտի:

Դանիէլ 7. 22:

Քիւչիւք պուլնուլ:
Օլ պուլնուլ մուգատ-
տէսլէր իլէ մուհարէպէ
էտիպ անլէրէ զալիպ
կէլէճէք:

Ա. 24, օլ օն պուլնուլ
օլ հիւքիւմէթտէն զու-
հուր էտէճէք օն մէլիք
տիր, անլէրտէն սօնրա
տիկէր պիր մէլիք զու-
հուր էտիպ իւչ մէլիք
հէլաք էտէճէք:

Դանիէլ 7 տէ տէօրտիւնճիւ հիւքիւմէթին սօն ղէմանտա օն հիւքիւ-
մէթին իթթիհատը իլէ թէչքիլ օլունմուչ պիր հիւքիւմէթ օլաճաղը վէ
քիւչիւք պուլնուլ անլէրին ըէիսի օլաճաղը իիսպար օլունուլոր, վէ Վահի
13 վէ 17 տէ օլ հիւքիւմէթ թէչքիլ օլունմուչ կիպի իղհար օլունուլոր:

Դանիէլ 7. 25:

Քիւչիւք պուլնուլ:
Վէ Միւթաալա գարչը
սէօյլէր սէօյլէյէճէք
(քիւֆր էտէճէք) վէ
Միւթաալըն մուգատ-
տէսլէրին թաղեիգ է-
տէճէք վէ վաղթլար ի-
լէ գանունլարը թէպ-
տիլ էթմէյի տիւչիւնէ-

Վահի 13. 7:

Տէնիդտէն չըգան ճան-
վէր մուգատտէսլէր ի-
լէ մուհարէպէ էտիպ
անլէրէ զալիպ կէլմէյէ
զուտրէթ վէրիւտի,
Վահի 7, վէ Անա հէր գա-
պիլէ վէ լիսան իւղէ-
րինէ հիւքիւմէթ վէ-
րիւտի:

Վահի 17. 12-18

Քն պուլնուլ օն մէլիք
օլուպ տահա սալթանա-
թը էլէ ալմատըլար ի-
սէտէ ճանվէր իլէ պէ-
րապէր պիր սաաթ գա-
տար հիւքիւմէթի էլէ
ալտըլար. անլէրին
միւրատը պիր օլուպ
հիւքիւմէթլէրինի ճան-
վէրէ թէսլիմ էտէրլէր:

Վահի 13. 6:

Տէնիդտէն չըգան ճան-
վէր վէ Ալլահա գարչը
վէ սէմատա սաքին օ-
լանլարա գարչը քիւֆր
էթմէք իւղրէ աղղընը
աչտը վէ մուգատտէս-
լէր իլէ մուհարէպէ է-
տիպ անլէրէ զալիպ
կէլմէյէ զուտրէթ վէ-

Վահի 17. 16:

ճէք վէ անլէր ղէման վէ
ղէմանլար վէ նըսֆը
ղէման անլէր էլինէ թէս-
լիմ օլունմուլար (3½
սէնէ Պապ 9. 27 վէ 12
Պապ 7, 11 այթթէ պազ)
վէրիւտի:
վէրիւտի:
(3½ սէնէ)

Ա. 26, լաքին հիւքիւ-
մէթ անտէն աղղընպ
Միւթաալըն մուգատ-
տէսլէրի օլան գալմա
վէրիլէճէք, Անըն հիւ-
քիւմէթի էպէտի տիր:

Տիկէր տիգաթա շայան պիր շէյ՝ Դանիէլ 7 տէ պիրինճի ճանվէր
արսլան, իքինճի՝ ալը, վէ իւչիւնճիւ՝ գալիան հիւքիւմէթին տէ իղհար օլու-
նուլոր: Վահի 13 տէ հէր իւչ սըֆէթ պիր ճանվէրտէ միւթթէհիտ կէօ-
րիւնիւլոր, լաքին սըրա տէյիւլոր. էվիլէ գալիան, սօնկրա ալը, սօնկ-
րա արսլան ղիքը օլունուլոր: Աճէմ հիւքիւմէթի՝ Բարեկունը, Եունան՝
Աճէմ հիւքիւմէթինի վէ Բօմա հիւքիւմէթի՝ Եունան հիւքիւմէթինի
գալթ էթմէսիլէ պու իւչ հիւքիւմէթլէրի քէնտիսի եուլթմուչ օլու:
Վէ Վահի 13. 2 տէ եինէ պու իւչ հիւքիւմէթլէրին ալաթէթի քէնտիսի-
տէ միւթթէհիտ կէօրիւնմէսի՝ սօն ղէմանտա Բօմա հիւքիւմէթի եինէ օլ
գատիմ գուլվիլէ վէ աղամէթինէ եէթիչէճէյինի վէ օլ պիր ճանվէրլէրին
խուսուսի սիյրէթ վէ Փաալիյաթը պու ճանվէրտէ գահիր օլաճաղըն ի-
մա էտիյոր:

Աթիտէքի այթթլէր տալի պիղի պիր աղ տահա թէնվիր էտիյոր —

Վահի 6. 3, Պէյաղ աթա պին-
միշ օլանըն պիր եալը օլուպ Անա
պիր թաճ վէրիւտի վէ ղալէպէ է-
տէրէք վէ ղալէպէ էթմէք իւղրէ
չըգըպ կիթտի:

Վահի 13. 7: Վէ Անա հէր գա-
պիլէ վէ լիսան իւղէրինէ հիւքիւ-
մէթ վէրիւտի:

Վահի 11. 7: Վէ քէնտի շէ-
հատէթլէրինի իթմամ էթտիքլէ-
րինտէ հալիլէտէն չըգան ճանվէր
անլէրի գաթլ էտէճէք:

Վահի 17. 8: Կէօրտիւլին ճան-
վէր մէվճուտ իտի վէ մէվճուտ
տէյիլ տիր, վէ հալիլէտէն չը-
գըպ հէլաքա կիտէճէք:

Վահի 13. 3: Անրն պաշարեն-
տան պիրինի կէօյա էօլիւմ տէ-
րէնէսինտէ մէճրուհէ կէօրտիւմ
վէ անրն միւհլիք եարասը էյի օլ-
տու վէ պիւթիւն զէմին ճանվէ-
րին արտընտան թէաճճիւկ էյլէ-
տի:

Պու ճանվէրին եէտի պաշը վար իքէն եալընը պիր պաշընըն էօլիւմ
տէրէնէսինտէ մէճրուհէ օլմասը վէ մէվճուտ օլմուհ, վէ օլան վէ մէվ-
ճուտ օլմայան, տէնիլմէսի՝ Յովճաննէսին զէմանընտա Բօմա հիւքիւմէ-
թի իմփէրաթօրլուգ իտի, օ իմփէրաթօրլուգըն տիւհէնէյի վէ սօն զէման-
տա եինէ հիւքիւմէթ ի իմփէրաթօրիյէ օլմազընը իմա էտիյօր: (Պու
այէթլէր Վահի Բիթապընըն թէֆսիրինտէ մուֆասսալէն իղաճ էտիլմիչ
տիր:)

Շու իղաճաթ վէ մուգայէսէտէն աշըգ կէօրիւյօրըգ քի, Դան. 7. 8
տէ քիւշիւք պուշնուգ, 9. 27 տէ րէիս Վահի 6. 2 տէ պէյաղ աթլը, Վա-
հի 11. 7 տէ հալիյէտէն չըգան ճանվէր, Վահի 13. 1 տէ տէնիլտէն չը-
գան ճանվէր վէ Վահի 17 տէ զըրմըլը ճանվէր այնի զաթ տըր:

ՊԱՊ 8.

Եէտինճի պապ տօղուգընճը պապա մէրպուլթ վէ պաշընճա մէպտէ-
սի Բօմա իմփէրաթօրլուգը տըր: Սէքիլինճի պապ՝ օն պիրինճի պապա
մէրպուլթ օլուկ պաշընճա մէպտէսի՝ պապ 8. 9 տա զիքը օլուհան քիւ-
շիւք պուշնուգ տըր, քի սօն զէմանտա զուհուր էտէնէք օլան Շէմալ մէ-
լիլինէ փէյղամպէրի պիր րէմղ տիր: Վէ պու պապտան իթիպարէն օ-
լան փէյղամպէրլիքլէր՝ Եհուտիյէտէ ճէրեան էտէնէք վազըալար հազ-
գընտա տըր: Պու փէյղամպէրլիքլէրին պէօյիւք գըսմը իթմամ օլմուհ,
միւթէպաղիսի սօն զէմանտա իթմամ օլուհաճաղ:

Դանիէլ պու վահիյի ալարընտա Բարելոնտա իտի իտէտէ Բուհտա
Ֆարս հիւքիւմէթինին փայլիթաթը Շուշանտա պուլուհույօր: Էլ եէվմ
օրատա իճրա էտիլէն հաֆրիյաթտա Դարէճ մէլիլին սարայը վէ պիր
չօգ գուլուտաթ պուլընտը, վէ րիփայէթէ կէօրէ Դանիէլին մէզարը տա-
լի օրատա տըր: Նէեմիա վէ Եսթերին վազըալարը տալի օրատա ճէ-
րէեան էթմիչ տիր:

Պու պապտան իթիպարէն Բարելոն հիւքիւմէթի հազգընտա պիր
իւպարաթ եօղ տըր, անճաղ Ֆարս հիւքիւմէթինին գուլվէթ վէ ազա-
մէթին էվճի պալասընա եէթիլմիչ օլտուլը զէմանտան պաշլայօր, քի Բ.
Ա. 508 իլէ 334 արասընտաքի միւտտէթ տիր:

Ա. 3: Ըրմազըն քէնարընտա իքի պուշնուգլը պիր գօշ տուրըյօր
իտի վէ պուշնուգըն պիրի օլպիրինտէն եիւքսէք իտի, վէ շէմալա վէ
զարպա վէ ճէնուկա տօղրու պուշնուգլէ վուրարաղ փէք պէօյիւք օլտու:

Պու գօշ Մատի վէ Ֆարս մէլիքլէրի օլուկ պիւթիւն հիւքիւմէթ Ֆարս
չիւպէսինտէ թէզարրիւր էթտի, քի եիւքսէք պուշնուգ տըր, վէ Նարու-
զոգոնտորըն րույատա կէօրտիւյիւ կիւմիւշ կէօքս, վէ գօլարը վէ Դա-
նիէլին էվվէնէ կէօրտիւյիւ այը իլէ միւթապաղաթ էտէր (այէթ 20 յէ
պաղ):

Ա. 5-7: Իշթէ զարպտան եէրէ տօղուհմայարաղ պիր թէքէ կէլ-
տի վէ պէօյիւք պիր պուշնուգլը վար իտի վէ գօշուհ եանընա կէլէրէք,
չիտտէթ իլէ անը վուրտը վէ իքի պուշնուգընը գըրտը, վէ անը եէրէ
չարիւրպ չիյնէտի: Պու թէքէ Եուհան մէլիլի Իսքէնտէրի աղիմ տիր, վէ
սուրէթին թուճտան օլան զարնը վէ պուտը իլէ, վէ Դանիէլին էվվէնէ
կէօրտիւյիւ տէօրթ պաշըլը զափլան իլէ մութապաղաթ էտէր:

Իսքէնտէր հայրէթպալիչ պիր սիւրաթ իլէ Մըսը, Պաղեստին վէ
Սիւրիայը կէլէրէք, Բարելոնը զապթ վէ Աճէմիսթանա հիւճմիչ, Արպէ-
լա մուհարէպէսինտէ Աճէմ օրտուլարընը թար ու մար էտէրէք շինտի-
թանա կէլտի, պէօյլէնէ գօշու ալաղլարը ալթընտա չիյնէտի: Բ. Ա. 331:

Ա. 8: Օլ թէքէ գուլվէթլէնտիլի կիպի օլ պէօյիւք պուշնուգ գը-
րըտը վէ անըն եէրինէ սէմանըն տէօրթ րիւկիւարընա տօղրու տէօրթ
պուշնուգ չըգտը: Իսքէնտէր օն իքի սէնէ հիւքիւմէթ էթտիքտէն սօնի-
րա, իշկի, սէֆասէթ վէ մուհարէպէլէրին Եօղուհուլարը իլէ սըհէ-
թի խարապ օլուկ հէնուգ 32 սիննինտէ պիր կէնճ իքէն վէֆաթ էթտի,
Բ. Ա. 323:

Իսքէնտէրին վէֆաթընտան սօնկրա տէօրթ պէօյիւք ճէնէրալարը
անըն զապթ էթմիչ օլտուլը միմալիքի արալարընտա թազսիմ էթտիլէր:
Շէօյլէ քի, ճէնէրալ Գասանտը՝ Եուհանիսթան վէ Մակեդոնիայը, Լէսի-
մաշը՝ Թրակիայը, Սէլուիդը՝ Ասիա ի Սուդրա, Բարելոն վէ Սիւրիա-
յը, վէ ճէնէրալ Փթօլէմի՝ Պաղեստին վէ Մըսըր ալտը: Իշթէ պուլար
զափլանըն տէօրթ պաշըլ վէ թէքէտէն չըգան տէօրթ պուշնուգլար տըր:

Ա. 9: Վէ անլէրին պիրինտէն պիր քիւչիւք պուշնուզ չըգըպ՝ ճէ-նուպա, շարգա վէ կիւզէլ տիյարա տօղրու չօգ պէօյլատիւ:

Պազըլար պու քիւչիւք պուշնուզը պապ 7. 8 տէ զիքը օլընան քիւչիւք պուշնուզ տէյուլ թէֆսիր էտէրլէր, լաքին պու քիւչիւք պուշնուզ տէօր-տէ թագսիմ օլմուշ Եոնան հիւքիւմէթինին չիւպէսինին պիրինտէն չը-գըյօր: Եոնան հիւքիւմէթի պապ 7. 6 տա դապիւան սըֆէթիյէ իզհար օլուենյօր, վէ պապ 7. 8 տէ զիքը օլուենան քիւչիւք պուշնուզ՝ օն պուշ-նուզը տէօրտիւնճիւ ճանվէրին պուշնուզլարը արասընտան չըգըյօր քի սօն զէմանտէ Բօմա հիւքիւմէթինտէն զուհուր էտէճէք: Քէզա պու տէօրտէ թագսիմ օլմուշ օլան Եոնան հիւքիւմէթի Բօմա հիւքիւմէթին-տէն էվվէլ տիր:

Պու պուշնուզըն Եոնան հիւքիւմէթինին հանկի չիւպէսինտէն զու-հուր էտէճէյինի 9-13 այէթլէրտէ պէյան էտիյօր, վէ թարիխ տախի պի-զի դարանլըգտա պրագմամը տըր: Վէ օն պիրինճի պապըն թէֆսիրին-տէ իզհա օլընաճագ տըր:

Ա. 10-12: Վէ ճիւնուտը սէմավիյէյէ գատար պէօյլատիւ վէ ճիւ-նուտտան վէ երլտըզլարտան պազըսընը չիյնէտի վէ ճիւնուտըն սէրտա-րընա դարը (գատար քէլիմէսի թէրճիւմէ Եանլըը տըր) թէագիւմ էյ-լէտի, վէ անըն էլիյէ (Եանի քիւչիւք պուշնուզըն) տախի զէպիհէ գալ-տըրըլտը, վէ մագտիսին մէքեանը երգըլտը, վէ զէպիհէ ալէյհինէ իս-Եանլէ հագիգաթը Եէրէ չարիտը: Քիթապ ը Շէրիֆտէ կիւզէլ տիյար՝ Եհուտիյէ իչիւն գուլլանըլըր, վէ ճիւնուտ ը սէմավիյէ՝ Իսրայէլ գալ-մը տըր: Միւլ. էվվէլ 17. 26, 45: Թէքվ. 22. 17: Սուր. 19. 6:

Ճիւնուտտան պազըսըն՝ Իսրայէլ էչրէֆի, վէ երլտըզլար՝ միւմին Իսրայէլիլէր տիր: Ճիւնուտըն սէրտարը՝ Բապպըմըզ Յիսուս տըր, Ես. 37. 23: Մէզմ. 48. 2: Սուր. 23. 20-28: Դան. 12. 3:

Տախի զէպիհէնին գալտըրըլմասը՝ Հէյքէլտէ զէպիհէ թագսիմինին մէն էտիլմէսի տիր: Կէօրիւյօրըլ քի պու քիւչիւք պուշնուզ Եհուտիյէ-յէ հէմ հուտուտ, վէ չէմալ վէ շարգի տիյարլարը իշլալ էտէն չիւպէ-սինտէն զուհուր էտէճէք: Պու պուշնուզ Եախօտ մէլիք՝ Սիւրիայը իշ-ղալ էտէն Սէլուիզըն խանէտանընըն սէքիզինճի մէլիյէ Անտիօզըն էլի-ֆէնըն (Էլիմէնէս տախի տէնիլի, Եանի տէլի ատէմ) տիր, քի պաշ քեահին Օնիսըն դաթլ էթտի, Եիւզ պինտէն զիյատէ Եհուտի գաթլ էթ-տի: Հէյքէլտէ տօմուզ զէպհ էտէրէք գանընը հէր թարաֆա սէրիտի, Հէյքէլի նափաք էթտի, Հէյքէլտէ խըղմէթի Եասագ էթտի, պէօյլէճէ,

հիւնուտըն Սէրտարընա, Բապպըմըզ Յիսուսա դարըն թէագիւմ էթտի:

Ա. 13-14: Մէլէքլէր գօնուշույօր: Վէ ճիւնուտըն փայիմալ էտիլ-մէյէ Եանի Իսրայէլին թագիիզ օլընմաղա պաշլատըլը կիւնտէն իթիպա-րէն 2,300 կիւն օլաճագ, վէ անտէն սօնկրա Հէյքէլ թաթհիթ օլընա-ճագ: Պու պապըն այէթ սէքիզտէն սօնկրա օլան դըմը հագգընտա չօգ-լար ֆէնա սուրէթտէ Եանըմըլար: Պիրինճի, Դան. 7. 8 տէ զիքը օլը-նան քիւչիւք պուշնուզ, Պ. 8. 9 տա զիքը օլուենան քիւչիւք պուշնուզ, վէ 8. 23 տէ զիքը օլուենան սէրթ Եիւզլիւ մէլիք, իւչիւ այնի շախս տըր տէ-յուլ ալմըլար, հալ չու քի, պուշլար իւշ այըր շախսլար օլուպ Փարգըլ տիյար վէ Փարգըլ միլլէթլէրտէն զուհուր էտիյօր: Իքինճի. 2,300 կիւ-նիւ պազը սըրատա օլտուզը կիպի փէյզամպէրի սէնէ տէյուլ ալմըլար, վէ Այէթ 17-19 տա բուշա ախըր զէման իչիւն տիր, իսպարաթընը 14 նճի այէթէ բապթ էտէրէք ախիթ զէմանա կէօթիւրմէյէ չալըմըլար:

Շարաթահան միւֆէսսիրլէր տէ 2,300 կիւնիւ՝ սէնէ տէյուլ ալմըլ-լար, վէ Արտաշէս մէլիյին պիրինճի էմրինին թարիխինտէն ալարագ (Եզրաս 7. 12-26: Ք. Ա. 457-456) Ք. Վ. 1844-է կէթիւրմիւլէր, քի կէ-յա Քրիստոս պու թարիխտէ սէմավի Գուտս իւլ Ագտէսէ կիրմիւ, Գուտս իւլ Ագտէսի փաքէյօր խիւշ: Պու թէսավիւրըն Քիթապ ը Շէրիֆէ, Քրիստոսըն գուտսիյէթինէ վէ Քէֆարէթին էսասընա նէ՝ գատար մու-ղայիթ օլտըլընը իզհաէ հաճէթ Եօգ: Քրիստոս էգէլտէն օլտուզը կիպի չիմտի տախի գըյամընտան պէրըն Փէտէր Ալլահըն սաղընտա օթուրը-յօր: Մէզմ. 110: Ամալ. 7. 55: Եփես. 1. 20-21:

Ա. 8, 9 տա աչըզ պէյան օլուենյօր, քի պու քիւչիւք պուշնուզ Եու-նան հիւքիւմէթինտէն զուհուր էտիյօր, Իսրայէլ գալմընը թագիիզ է-տիյօր, վէ անըն հիւքիւմէթի զէմանընտա պու թէատտի 2,300 կիւն տէ-վամ էտիյօր: Հէյքէլին փաքէլմէսի անճագ իքի Եօլ իլէ միւմքին տիր. Եա օլ մէլիյին հիւքիւմէթի խիթամ պուլմըլ օլմալը, Եա տա Իսրայէլ գալմըլ օլ մէլիյին հաքիմիյէթինտէն գուրթուլըլ խթիզլիյէթինի քէսպ էթմիւլ օլմալը: Պու խուտուս աչըզ պէյան էտէր քի, 2,300 կիւն սօնկրա Հէյքէլ փաքէլմէսէք, տէյէրէք՝ պու պուշնուզ, Եախօտ մէլիք հագգընտա օլան իսպարաթ խիթամ պուլույօր, վէ Ա. 17 տէ սօն զէմա-նա տախի իսպարաթա պաշլայօր:

Պու 2,300 կիւն սէնէ օլամաղ խտիյինէ իքի մուհիմ սէպէպ վար:

1.- Պու վահի սըրֆ Իսրայէլ գալմընա ախտ տիր: Քիլիսայա թաթ-պիդ էտիլմէյ: Քիլիսա վէ Քիլիսա տէվրի հագգընտա Ահու ը Աթիզ

փէյղամպէրէնէն պէր շէյ քէշֆ օլունմամը տըր: Մտթ. 13. 17, 35: Բօմ. 16. 25: Ա. Կորնթ. 2. 7-10: Եփես. 3. 1-6: Կողոս. 1. 26: Ա. Պետ. 1. 20-21:

2.- Քրիստոս սալպ օլունտըգտան սօնկրա Շէրիաթ իթմամ օլմուշ, Աստը Աթիգ լաղվ օլմուշ օլմաղլէ, Քիլիսա րէֆ օլունճայա դատար նա-
փաք էտիւնէք վէ փաքէնէնէք պիր հէյքէլ օլմաղ, վէ պու 2,300 կիւ-
նիւ՝ Քիլիսա րէֆ օլունտըգտան սօնկրայա կէօթիւրմէք իշիւն տախի հա-
րէքէթ էտէնէք պիր նօգթա եօգ տըր, նէ Քրիստոստան էվվէլ՝ նէ տէ
սօնկրա: Շու հալտէ պու վաղըա Քրիստոստան էվվէլ իթմամ օլմուշ
օլմալը տըր, օն պիրինճի պապըն թէֆսիրինտէ պուշը էօյրէնէնէյիլ:

Ա. 15-16: Ենէ մէլէքլէր միւքեալէմէ էտիյօր:

Ա. 17-18: Անլա քի պու բիւյա ախիր գէման իշիւն տիր, տէյօր: Շու
հալտէ պու իքի վաղըթ հուտուտընը, Էանի Մադախին թաթհիր օլըն-
մասը իլէ ախիր գէման վաղըթընը Էէք տիկէրինտէն ալըրան պիր նօգթա
օլմալը: Պու նօգթայը ալէթ 23 տէ պուլույօրը: Ալէթ 17-23 տէ տէօրթ
Փարզը թապիր պուլույօրը: Ա. 17, Բույա ախիր գէման իշիւն տիր:
Ա. 19, Ղազապըն նիհայէթինտէ: Ա. 23, Անլէրին հիւքիւմէթինին սօ-
նունտա վէ ասըլար իսեանլարընը թէմամ էթտիքլէրինտէ: Պէօյլէնէ 17,
19 վէ 23 ալէթլէր Էէքտիկէրինէ րապթ օլունըյօր, վէ ալէթ 23 տէն
իթիպարէն օլան իսպարաթ ախիր գէմանա ախտ օլտուղը պէյան օլունը-
յօր, վէ պէօյլէնէ Ա. 14 իլէ 23 արասընտա նամալիւմ պիր միւտտէթ
իտիալ օլընըյօր վէ Ա. 14 տէն սօնկրա պու միւտտէթի աթլայարադ Ա.
23 տէ պիղի պիրտէն սօն գէմանա կէօթիւրիւյօր: Նասըլ քի Պ. 7. 23 իլէ
24 արասընա նամալիւմ պիր միւտտէթ կիւրմիշ տիր: Լաքին պու միւտ-
տէթտէն պիր ադ դըսսա տըր, չիւնքի Բօմա հիւքիւմէթի Եունան հիւքիւ-
մէթինտէն սօնկրա տըր:

Ա. 23: Պու ալէթի տօղրու անլամադ իշիւն 20-22 ալէթլէրի պէ-
րապէր ալմալը տըր: Թէքէ Եունան մէլիյի օլուպ՝ օլ միլլէթտէն տէօրթ
հիւքիւմէթ զուհուր էտէնէք, վէ անլէրին հիւքիւմէթլէրինին սօնընտա
ասըլար իսեանլարընը թէմամ էթտիքլէրինտէ սէրթ Էիւզլիւ (մախուֆ
չէհրէլի) պիր մէլիք զուհուր էտէնէք:

Պուրտա շու իքի շէյէ տիգգաթ օլընմալը տըր. Էանի անլէրին հիւ-
քիւմէթլէրինին սօնունտա, տէմէք իլէ, օլ տէօրթ Եունան հիւքիւմէթի
տէմէք տէյիլ տիր: Պիլիյօրը քի, օլ հիւքիւմէթլէրէ Բօմա հիւքիւմէ-
թի խիթամ վէրտի, լաքին անլէրին օլ գէման հիւքիւմէթ էթտիքլէրի տի-

լարլարտա էլ Էէօվմ հիւքիւմէթլէր տէվամ էտիյօր: Հաթթա աալ անա
հիւքիւմէթ Եունանիսթան, դատիմ իամիլլէ միւսթաղիլ պիր հիւքիւ-
մէթ հալինտէ տէվամ էտիյօր: Վէ պու իսպարաթըն սօն գէմանէ տա-
լը օլմասը աչըդ պէյան էտիյօր, քի օլ դատիմ տէօրթ Եունան հիւքիւ-
մէթլէրինին իշղալ էթմիշ օլտուղլարը տիյարլարտա սօն գէմանլարտա
հիւքիւմէթ էթմէքտէ օլան, հիւքիւմէթլէրին հիւքիւմէթլինին սօն գէման-
լարընտա, սէրթ Էիւզլիւ պիր մէլիք զուհուր էտէնէք: Տիգգաթ էթ, քի
անլէրին հիւքիւմէթինտէն պիր մէլիք զուհուր էտէնէք տէմէյօր, ան-
ճադ հիւքիւմէթլէրին սօնլարընտա պիր մէլիք զուհուր էտէնէք, տէյօր:
Պու տիյարլար մալիւմիւմիլ իւզրէ՝ Պալզանլար, Թիւրքիա, Էրմէնիս-
թան, Փարս, Իրազ վէ Մըսը տըրլար: Տիկէր մուհիւմ պիր շէյ՝ պու ա-
լէթլէրտէ սօն գէման իշիւն տէօրթ Փարզը թապիր զուլանմասը տըր:
Պու թապիրլէր պու սէրթ Էիւզլիւ մէլիյին զուհուրը գէմանընը, Բօմա
մէլիյի Էախտ րէիսի (Պ. 7. 8: 9. 27) քիւշիւք պուլնուղըն զուհուրը գէ-
մանընտան թէֆրիգ էտիյօր:

Ախիր գէման՝ Քիլիսանըն րէֆ օլունմասընտան, Քրիստոսըն իքինճի
զուհուրու արասընտա կէչէնէք միւտտէթ տիր: Պուսուսա սօն Էէտի սէ-
նէ տիր, քի Վահի 4-19 պապլար պու գէմանէ ախտ իսպարաթ տըրլար:

Վէ օլ հիւքիւմէթլէրին հիւքիւմէթլինին սօնունտա, տէմէք տախի,
պու վաղըթ իմա էտէր, վէ ասլնամէ տախի, «Անլէրին հիւքիւմէթլէրի-
նին սօնլարընտա», տէյու Էաղըմը տըր: Չիւնքի, Բօմա րէիսի սօն Էէ-
տի սէնէնին իպթիտասընտա զուհուր էթմիշ օլաճադ, վէ պու հիւքիւ-
մէթլէր անըն հաքիմիյէթի Էախտ իտարէտի թաճտընտա օլաճադ, շէյ-
լէ քի, պու իքի թապիր իլի 17 իլէ 23 ալէթլէրի Էէքտիկէրինէ րապթ է-
տիյօր, լաքին զաղապըն նիհայէթինտէ տէմէք՝ զաղապըն սօն վաղըթը-
տա տէմէք տիր, ասլնամէտէ տախի պէօյլէ տիր, Էանի սօն 7 սէնէնին
սօնունա Էաղըն: Վահի 14. 10 վէ 15. 7 ալէթլէր պու սօն գէմանը իս-
պար էտիյօր: Քէզա, ասըլար իսեանլարընը թէմամ էթտիքլէրինտէ տէ-
մէք իլէ Էինէ պու Էէտի սէնէնին սօնլարընը իմա էտիյօր, պու ասըլար
Իսրայէլ գալմը տըր: Եսայ. 8. 1: Երմ. 3. 12, 22: Եղեկ. 2. 5 Էան.:
Իսեանըն իթմամ օլմասը, անլէրին իսեանլարըն սօն տէրէնէյէ Էէթիլմիշ
վէ Ալլահըն ինթիգամ կիւնիւ, զաղապըն տէօքէնէյի գէման Էաղլաճը
Էէմէք տիր: Պու սուրէթլի տախի 19 իլէ 23 ալէթլէրի Էէքտիկէրինէ
րապթ էտիյօր: Պէօյլէնէ պու մէլիյին սօն Էէտի սէնէնին սօնլարընա
տօղրու զուհուր էտէնէյի պէյան օլույօր: Դան. 9. 27 տէ օղույօրը քի
օլ կէլէնէք օլան րէիս (Բօմա րէիսի) հաթթա իպթիտասընտա, Էանի սօն
Էէտի սէնէնին իպթիտասընտա Իսրայէլ գալմը իլէ պիր հաթթա իշիւն

պիր մուսահէտէ ազատ էտէճէք վէ հաֆթա օրթասընտա դէպիհէ թագտի-
միննի մէն էտէճէք, վէ եէրինէ խարապ էտէն մէքրուհաթը, փութի-
րէսթիլի իզամէ էտէճէք, վէ պու մէքրուհաթ սէպէպիլլէ անլէրի թէճ-
զիյէ իշլէն պիր խարապ էտիճի կէլէճէք, քի իլէրիտէ էօյրէնէճէյիմիլ
իզդէ պու մէլիք տիր վէ սօն եէտի սէնէնին սօն իւշ սէնէսի զարֆընտա
դուհուր էտէճէք, վէ Պ. 7. 8 տէ վէ Պ. 8. 9 տա զիքր օլունան քիւշիւք
պույնուղլարտան ալըր պիրի տիր:

Ա. 24: Վէ անըն գուվիթի չօգ օլաճագ, լաքին քէնտի գուվիթ-
թիլլէ տէյիլ, աճայիլ թարգտա խարապ էտէճէք վէ միւզաֆֆէր օլարապ
գուվիթիլլէրի վէ մուգատտէսլէր գալմընը խարապ էտէճէք:

Պու ալէթ իւշ շէյ պէյան էտիյօր. Պիրինճի. Բէնտի գուվիթիլլէ
տէյիլ, տէմէք քի՝ անըն արգասընտա տուրան եախօտ անըն իլէ միւթ-
թէհիտ պէօյիւք վէ գուվիթիլ տիկէր պիր հիւքիւմէթ եա հիւքիւմէթ-
լէր օլաճագ: Իքինճի. Գուվիթիլլէրի խարապ էտէճէք: Պու գուվ-
իթիլլէրին քիմլէր օլտուղը պէյան օլունմայօր իսէ տէ, էվիլէճէ էօյ-
րէնտիք քի, սօն գէմանտէ Բօմա հիւքիւմէթի օն հիւքիւմէթլէր իլէ միւթ-
թէհիտ, մէֆրէթ պիր գուվիթիլ օլաճագ: Օլ վազթտա գուվիթիլլէր
եալընը պունլար տըր, վէ օլ մէլիք անլէրի էզիպ խարապ էտէճէք:
Իւշիւնճի. Մուգատտէսլէր գալմընը խարապ էտէճէք: Տիզգաթ էթ,
քի մուգատտէսլէրի տէմէյօր: Մուգատտէսլէր գալմընը, տէյօր: Մու-
գատտէսլէր գալմըն՝ Իսրայէլ գալմըն տըր, Բօմա րէիսի եալընը մու-
գատտէսլէրի, եանի միւմին Նհուտիլլէրի թագիւք էտիյօր, Պ. 7. 25: Լա-
քին պու մէլիք պիւթիւն Իսրայէլ գալմընը խարապ էտէճէք: Օլ գէ-
մանտա Քիլիսա րէֆ օլունմուշ օլմաղլէ գէմինտէ մուգատտէսլէր, մու-
հաֆաղաքեար, Շէրիաթա սատըգ գալմըն, Մէսիհին դուհուրնա մուն-
թաղըր Նհուտիլլէր տիր:

Ա. 25: Թէքէպպիւր էտէրէք չօգ քիմսէլլէրի հէլաք էտէճէք վէ րէ-
իսլէրին Բէիսի ալէյհինէ գալգաճագ (Բապլա գարըն թէաղիւմ էտէճէք)
Փաղաթ էլ տօգունմասըգ դըրըլաճագ, եանի գէմինի պիր գուվիթիլ տէ-
յիլ, Բապլըն տարպէսիլլէ հէլաք օլաճագ: Մէրսիյէ 4. 6: Պ. 11. 40-45
տէ պու մէլիք հազգընտա պիր աղ տահա էօյրէնէճէյիլ:

Ա. 26: Վահիյի գափամասը էմր օլունըյօր: Պունըն սէպէպի Պ. 12
թէֆսիրինտէ իզահ օլունաճագ: Վահինին հաղիգի օլտուղընը թաստիպ
էտիյօր:

Պու պապ Դանիէլ Բիթապընըն էն մուհիմ գըսմը տըր, չիւնքի, Բը-
րիստոսըն պիրինճի դուհուրընըն վէ Իսրայէլ գալմընըն Բարէլին հա-
րէթինտէն՝ Բրիստոսըն իքինճի դուհուրնա գատար թարիխինի, վէ սօն
պիր հաֆթայա ախտ վազըլարըն պիր գըսմընը միւնտէրիւմ տիր:

Ա. 2: Դանիէլ՝ Երուսաղէմին 70 սէնէ խարապ գալաճաղընը Բի-
թապլարտան էօյրէնիյօր, վէ անըն Բէլամ Ուլլահը մէշգ էտէն պիրի օլ-
տուղը պէյան օլունըյօր: Բ. Թէվա. 36. 21: Երեմ. 25. 11: 29. 10: Զաք.
1. 12:

Ա. 3-19: Դանիէլ, չուլ կիյմիշ, քիւլ իւզէրինտէ օթուրմուշ, օրուճ
թութարագ սօն տէրէճէ թէվաղու վէ ճան աճըսը իլէ տուա էտիյօր, վէ
գալմընըն կիւնահալարընը՝ քէնտիսինի խարիճ պրագմայարագ իզրար է-
տիյօր, վէ Ալլահըն ատիլ հիւքիւլ թահթընտա էզիլմիշ պիր րուհ վէ
դըրըլմըշ պիր գալպ իլէ Ալլահտան մէհհամէթ վէ աֆվըգ թալէպ էտի-
յօր: (Պու պէօյիւք Ալլահ առէմինին տուասընը օգունմանըր րէճա էտէ-
րիմ:) Ա. 20-23: 1 Դանիէլ տուասընա տէվամ էտէր իքէն մէլէք կէլիպ
անա տօգունըյօր, վէ տէյօր. «Սէնի աղիլ գըլմագ իշլէն շիմտի չըգտմ.
նիյաղըյն իպթիտասընտա էմր սուտուր էթտի, վէ պէն իսպէր վէրմէ-
յէ կէլտիմ, զիրա սէն չօգ սէվիլիւլիսին:»

Մէլէյին պու իսպարը, Ալլահըն Բէնտի գուլլարընըն նիյաղընը հէր
ան իսթիմա էթտիյինէ զի գըլմէթ պիր միսալ տըր: Հաթթա Ես. 61. 24
տէ՝ «Անլէր տուա էթմէգտէն պէն իսթիճապէթ էտէճէք իմ», տէյօր:
Շու խաթրտա օլմալը տըր, քի Դանիէլ քէնտի գալմըն վէ Երուսաղէմ ի-
շլէն տուա էտիյօր, վէ մէլէք՝ Սէնին գալմընա վէ մուգատտէս շէհրինէ
տէյուլ խիթապ էտիյօր:

Ա. 24: Պու ալէթտէ Իսրայէլ գալմընա ալթը աղիմ պէրէքեաթ
վատ օլունըյօր: Պիթթապի օ պէրէքեաթլարա պիւթիւն տիւնեա տախի
հիսսէտար օլաճագ տըր. լաքին պու պէրէքեաթլար իհասն օլունմաղտան
կվիլէ եէթմիշ հաֆթա միրուր էթմէլի տիր:

1.- Իսեանա խիթամ վէրմէք: Ասը Իսրայէլ գալմընըն իսեանլարը-
նա խիթամ վէրիլէճէք. Եսայի 30. 1-9: 59. 20: Երեմիա 3. 22: Ուսէէ,
14. 4 ալէթլէրի տիզգաթլէ օգու:

2.- Կիւնահալարը թէթմիմ էթմէք: Կիւնահալարնա նիհայէթ վէրի-
լէճէք: Երեմ. 31. 34: 38. 8: 50. 20: Եզեկ. 37. 9, 10-17:

3.— Յըսգ իշխան Քէֆարէթ էթմէք: Յըսգլարը Փրիտիյէ իւէ ափով օլունաճաղ: Եսայ. 37. 9: 44. 21-24: 62. 12: Պ. 53: Երեմ. 31. 11: Եզեկէլ 36 պապ 24-25 այէթլէր:

4.— Էպէտի սալահը կէթիրմէք: Տիւնեատան Փէսատ վէ կիւնահըն դաիլ օլաճաղը, վէ սալահըն էպէտէն դաիլ օլաճաղը, Եսայի 32. 16-18: 46. 12-13: Երեմիա 33. 14-16: Զաքարիա Պապ 12:

5.— Վահի վէ փէյղամպէրլիքլէրի միւհըլէմէք: Վահի վէ փէյղամպէրլիքլէր քեամիլէն իթմամ օլունարաղ թաստիղ օլունաճաղ տըր: Վահի 10 պապ 7 այէթ:

6.— Ագտէս օլանը մէս էյլէմէք: Պու Ագտէս օլան Եզեկ. 40-44 պապլարտա թարիֆ օլընան վէ պին երլլըգ էյամըն պաշլամաընտա Երուսաղէմէ կափըլաճաղ Պէյթ Ուլլահըն Գուտս իւլ Ագտէսի վէ մէս օլընմասը տըր: Անգէ 2. 7-9: Զաք. 1. 16-17: 4. 8: 14. 20-21:

Պաղըլար պու մէս օլունմաղ՝ Քրիստոսըն վաֆթիղ օլունմասը վէ Բուհ իւլ Գուտսըն նաղիլ օլմասը տէյու թէֆսիլ էտէրլէր, լաքին եանլը տըր, Քրիստոսըն Ուլուհիյէթինի բէտտ էթմէք տիր: Քրիստոս սօնկրատան մէս օլունմատը, Մէսիհ տօղտու. Լուգ. 2. 11: Եսայի 61. 1-3: Յովհ. 1. 1-5: Էյէր Քրիստոս էօմրիւնիւն Փիւլան պիր զէմանընտա մէս օլունտը իսէ, Անըն Մովսէս վէ Ահարոնտան պիր Փարզը դալմաղ: Մովսէս Ալլահ իւլ եիւղ եիւղէ գօնուչուր իտի: Բուհ իւլ Գուտս նէ գատար չօգ վէրլիլի իսէ վէրլիլին, Անըն ճէվհէրի Զաթիսի օլամաղ, անճաղ Ալլահըն աթիլէսի օլուր լաքին Բուհ Ուլլահ Անըն ճէվհէրի Զաթիսի իտի, Ուլուհիյէթին հէր քէմալը Անտէ սաքին իտի. Լուգ. 1. 35: Յովհ. 1. 5-14: Կող. 2. 9: Իպր. 1. 1-4: Քէզա, պու մէս էթմէք՝ Էթմիշ հաֆթա խիթամ պուլտըլտան սօնկրա օլաճաղ, հալ չու քի Ա. 25 տէ Մէսիհին 69 հաֆթա խիթամընտա դաթ՝ օլունաճաղը իսպար օլունըյօր: Խուսուսա, պու մէս իշինտէն էվվէլ տիկէր պէշ վատլար՝ իթմամ օլմալը տըր: Գրսսաճա տէյէրէք պին երլլըգ էյամ պաշլամըլ օլմալը տըր: Էլ եէօլմ տիւնեանըն հալինի իղահէ հաճէթ հօգ:

Ա. 24: Ագտէս օլանը մէս էյլէմէք իշխան դալմընա վէ մուգատտէս չէհրինէ 70 հաֆթա մուգարրէր տիր: Նէ՞ տիր պու 70 հաֆթա:

Քիթապը Եւրիֆտէ պաղէն պիր սէնէ իշխան պիր կիւն գուլլանըլմըլ տըր: Ատատ 14. 34: Եզեկ. 4. 6: Յովհ. 13. 32-33:

Պու եթմիշ հաֆթանըն լուղէթ պէ լուղէթ թէրճիւմէսի, եթմիշ

եթմիշ, հանի եթմիշ տէֆա եթալ տիր, քի 70 տէֆա 7 սէնէ տէ անլաշըլապլիլի, եթմիշ տէֆա եթալ կիւն տէ անլաշըլապլիլի: Եթալ կիւն պիր հաֆթա օլտուղու իշխան՝ եթմիշ հաֆթա տէյու թէրճիւմէ օլունմուշ, քի 70 տէֆա 7 տէմէք, հանի 490 տըր, վէ կիւն տաիլի օլապլիլի՝ սէնէ տէ: Անճաղ փէյղամպէրլիլիին թամ կիւնիւ կիւնիւնէ իթմամ օլմուշ օլմասըլա 490 սէնէ օլտուղը սապիթ օլմուշ տըր:

Ա. 25: Իմտի պիլ վէ անլա քի, Երուսաղէմին եէնիտէն պինա օլընմասը իշխան էմրին սուտուրընտան, թա Մէսիհ օլան Բէիսէ գատար 7 հաֆթա վէ 62 հաֆթա վար. մէյտան վէ սուր միւղաիլալը վաղըթտա պինա օլունաճաղ:

Պու 70 հաֆթա իւշ միւտտէթէ թագսիմ օլունմըլ տըր. Պիրինճի միւտտէթ 7 հաֆթա, հաիսա 49 սէնէ տիր, քի էմրին սուտուրընտան՝ սուրըն հաիլըլա խիթամ պուլմասընա գատար միւրուր էտէճէք զէման տըր, պու գատար ուղուն սիւրմէսինէ սէպէպ, էթրաֆ տիւշէն միլլէթլէր վէ Բարելոն հիւքիւմէթինտէ մէյտանա կէլէն թէպտիլաթլար սէպէպլէ չօգ կիւնիւքլէր վէ թաթիլիլէր օլտու: Պու խուսուսա Եզրաս վէ Նէեմիա պիր աղ մալլիւմաթ վէրիյօր:

Իքինճի միւտտէթ. 49 սէնէնին խիթամընտան իթիպարէն Մէսիհէ գատար 62 հաֆթա հանի 434 սէնէ տիր. չէօյլէքի էմրին սուտուրընտան Մէսիհէ գատար 69 հաֆթա հանի 483 սէնէ տիր: Լաքին 70-ինճի հաֆթա աշըլտա պրաղըլմըլ տըր, քի պու սօն պիր հաֆթա, հանի սօն 7 սէնէ տաիլի խիթամ պուլմատըլա Իսրայէլ դալմըլ վէ տիւնեա օլ ալթը պէրէքեաթլարա նաիլ օլամաղ, (պու սօն 7 սէնէ հաղընտա իւրիտէ էօյնէնէճէք իղ): Պու փէյղամպէրլիլիին էն մուհիւմ գըսմը՝ Մէսիհին գուհուրընըն թամ սէնէ վէ կիւնիւնիւն իսպարը տըր: Պունը պուլմաղ իշխան էմրին սուտուրըլ վէ Մէսիհին գուհուրըն թարիլիլէրինի թային էթմէլիլի:

Երուսաղէմ վէ Հէյքէլ հաղընտա իւշ տէֆա էմր սուտուր էթմիշ տիր:

Պիրինճի էմր. Թէվարիի Սանի 36. 23: Վէ Եզրաս 1. 1-2 տէ զիքը օլունմուշ տըր քի Եսայ. 44. 28 վէ 45. 1-3 փէյղամպէրլիլիին իթմամը իւղրէ Հէյքէլին հաիլըլմասը իշխան Կիւրոս մէլիլին թահրիրէն վէրմիշ օլտուղը էմր տիր: Ք. Ա. 536:

Իքինճի էմր՝ Եզրաս 7 տէ զիքը օլունան Արտաշէս մէլիլին թահրիրի պիր էմր տիր, քի քէնտիսի իշխան զէպիհէ թագսիմ էթմէլիլիին էմր էտիյօր: Ք. Ա. 458-457:

Իւջիւնճիւ էմը՝ Նէեմիա 2 տէ զիբը օլունմըլ տըր, զի Արտաշէս մէ-
լիլին Երուսաղէմի պինա էթմէք իշիւն Նէեմիայա վէրտիյի էմը տիր:
Պու իւջ էմըին հափկիսինտէն հիսապ օլունմալը տըր: Դան. 9. 25 պէ-
յան էտիյօր. Երուսաղէմին եէնիտէն պինա օլունմասը իշիւն էմըին սու-
տուրընտան՝ Մէսիհէ գատար 69 հաֆթա եանի 483 սէնէ միրուր էտէ-
ճէք: Կիւրոսըն էմըի Հէյքէլի եափմադ իշիւն: Արտաշէսին պիրիւնճի
էմըի՝ սըրֆ զէպիհէ թագտիմ էթմէք իշիւն տիր, անճադ Արտաշէսին
իքիւնճի էմըի՝ սուրը վէ Երուսաղէմի եափմադ իշիւն տիր: Ք. Ա. 444:
(Ասլ թարիս Ք. Ա. 445 իսէտէ, Քրիստոստան էվվէլ թարիստէն՝ Քը-
րիստոստան սօնկրա թարիսէ կէչէր իքէն պիր սէնէ թէնզիլ օլունմալը,
չիւնքի, Ք. Ա. 1 իլէ, Ք. Վ. 1 այնի սէնէ տիր: Քրիստոսըն պիրիւնճի
սէնէսի թէքմիլ օլմադտան Ք. Վ. 1 օլմադ վէ Ք. Ա. խիթամ պուլմուշ
օլմադ, պու պիր սէնէ իքի տէֆա հիսապ օլունմամադ իշիւն պիր սէնէ
թէնզիլ օլունըր): Վէ պու էմըին նիսան ալընտա վէրիլմիշ օլտուղը տա-
խի Նէեմիա 2. 2 տէ զիբը օլունըյօր, չէօյլէքի պու էմըին սուտուրընըն
թարիսի, Ք. Ա. 444 Նիսան 1 տիր: Օլ գէման Իպրանի թարիսի նիսան 1
Ժիւլիան (Բուճի) թարիսի մարտ 14 է թէսատիւֆ էթմիշ տիր: Իշթէ 70
հաֆթանըն, եանի 490 սէնէնին պաշլատըղը թարիսի, Ք. Ա. 444, Մարտ
14 տիր: Մէսիհին զուհուրը թարիսինէ կէլինտիքտէ, Յիսուսըն տօղ-
տուղը կիւն օլմադ, չիւնքի Յիսուս նամալիւմ, հագիր պիր թարգտա
տօղտու, վաֆթիլի կիւնիւ տախի օլմադ, չիւնքի վաֆթիլիտէն սօնկ-
րա եինէ Անըն Մէսիհ օլտուղը մալիւմ օլմատը, անճադ Յովհաննէս Ա-
նըն՝ տիւնեանըն կիւնահընա քէֆարէթ էտէճէյինէ չէհատէթ էթտի, վէ
69 հաֆթա տախի պու իքի վազըանըն թարիսինէ ուլղուն կէլմէյ:

Մէսիհին զահիր օլմասը՝ անճադ Մէսիհ Քէնտի Զաթընը Մէսիհ
տէյու թագտիմ էթմէսի վէ պէյն էլ նաս իլան օլունմասը իլէ միւմքին
օլուր: Յիսուսըն Մէսիհ տէյու իղհար վէ իլան օլունմասը՝ խաչլան-
մասընտան պիր գաչ կիւն էվվէլ, մէրքէպէ րաքիպէն Օվսաննա Իպն ի
Տաուտա Օվսաննա, Բապալըն իամիլէ կէլէն Իսրայէլին Մէլիլի միւպա-
րէք օլտուն, նաղմէլէրի իլէ Երուսաղէմէ կիրտիյի կիւն տիր: Զաք. 9.
9) տա տախի պու կիւն իիպար օլունմըլ տըր: Մտթ. 21: Օլ կիւնէ գա-
տար Յիսուս Քէնտի Զաթընը Մէսիհ եա մէլիք տէյու թագտիմ էթմէ-
միշ վէ շալիրտլէրինէ տախի Մէսիհ իտիլինի քիմսէյէ սէօյլէմէսինլէր,
տէյու թէնպիս էթմիշ, վէ պէօյլէ նիւմայիշտէն սագընմըլ տըր, Մտթ.
16. 20: 17. 9: Յովհ. 6. 15: Օլ կիւնտէ միւսաատէ էթտիքտէն պաշլա-
նէհուտի ուլէմասընըն իթիրաղարընա րաղմէն «Անլէր սիւքիւթ էթսէ՝

թաշլար նիտա էտէճէք տիր,» տէյու ճէվապ վէրտի, Լուգ. 19. 38: Մար-
կոս 11. 7-10:

Վէ օլ կիւնտէն իթիպարէն Յիսուս Զաթընը էն վաղիս սուրէթտէ
իղհար էթտի: (Յովհ. 13-18 պապլարը տիգգաթ իլէ օղու):

Օլկիւն Յիսուս Երուսաղէմէ կէլիւր իքէն, չէհիր կէօրմէքլէ աղլատը
վէ տէյօր. «Քեաշիլի, պարի սէնին պու կիւնիւնտէ սէլամէթինէ միւթի-
ալլիգ օլան չէյլէրի պիլէ իտին. չիմտի կէօղլէրինտէն նիհան օլտու:»
Լուգ. 19. 41: Զիւնքի Իսրայէլ գալմը գաթէն Անըր րէտտ էթմիլէր իտի
վէ պու կիւն աղիմ պիր պուրհան կիւնիւ իտի. գաթի գարար վէրիլէճէք
իտի, վէ պու կիւն Յիսուս Քէնտիսինի ալանէն Մէլիք տէյու իլան վէ
թագտիմ էթմէսիլէ, Քէնտի իլամընը տախի միւհրլէմիշ օլտու: Զիւն-
քի, Իսրայէլ ուլէմասը օլ վաղթա գատար Յիսուսը գաթլ էթմէք իշիւն
պիր սէպէպ էլտէ էտէմէմիշլէր իտի: Յիսուս Քէնտիսինի Մէսիհ վէ
մէլիք իլան էթմէսիլէ՝ անլէրին արատըղլարը վէսիլէյի էլլէրինէ վէր-
միշ օլտու:

Պու կիւնիւն թարիսինի պուլմադ իշիւն միւհթամ օլտուղըմըլ ա-
նախթարը Լուգա 3. 1-2 վէ Յովհ. 12. 1 տէ պուլույօրըլ: Լուգա եա-
լընըլ Կալսէրի զիբը էթմէք իլէ իքթիֆա էթմէյիպ, ալթը էն եիւքսէք
Եհուտի մէհմուրլարընը տախի զիբը էտիյօր, զի պուշլար թարիսճէ
տախի միւսպիթ տիր:

Տիրերիոս Կալսէր՝ թարիսի Միլատըն 14իւնտէ Օգոստոս 19 տա՝
Կալսէր իլան օլունտը: Անըն սալթանաթընըն օն պէչինճի սէնէսինտէ
Յիսուս վաֆթիլ օլունմուշ տըր: Լուգ. 3. 1-3: Մարկ. 1. 9: Մտթ. 3.
13: Տէմէք զի, Յիսուս էօմրիւնիւն 29 նճը սէնէսինտէ վաֆթիլ օլընմըլ
տըր, խըղմէթինէ պաշլայարադ իլք պասէքի իճրա էթմիշ տիր, նիճէ զի
Լուգ. 3. 23 տէ Անըն 30 ընճը սիննինէ կիրմէյէ պաշլամըլ օլտուղը զիբը
օլունմըլ տըր: Պու մալիւմ օլտուղը հալտէ Յիսուս խըղմէթինէ պաշ-
լատըղտան սօնկրա 4իւնճի պասէքիտէ սալպ օլընտըղընա չիւհիհէ գալ-
մադ: Յովհ. 2. 13: 5. 1: 6. 4: 13. 1 ալէթլէր Յիսուսըն իճրա էթտիյի
տէօրթ պասէքլէրի պէյան էտիյօր:

Պասէք Նիսան 14իւնտէ իճրա օլունըր իտի, Յիսուս գէմինի էօմրիւ-
նիւն 32իւնճի սէնէսինտէ Նիսան 14իւնտէ սօն Պասէքի իճրա էթմիշ տիր:
(Յիսուս եարընքի կիւն խաչլանաճաղընը պիրտիլի իշիւն Պասէքի պիր
կիւն էվվէլ իճրա էթտի վէ գուղու եօգ իտի, չիւնքի Պասէք գուղուսը
Քէնտի իտի): Վէ Յովհաննէս 12. 1 տէ օղույօրըլ զի, Յիսուս Պասէք-
տէն ալթը կիւն էվվէլ Բեթանիայա կէլտի, եանի Նիսան 8 տէ: Զաթէն

Եհովայի վերաբերմունքը Նիսանի ամիսի ընթացքում Երուսաղեմի վերաբերյալ
 լինելու, չլինելու Պատվարի զուգույն լինելը և կրկին հանդիմանալու սաղ
 սաղ լինելը խորհրդանշում է 12-1-7: Քննարկելով այս փոփոխությունը, մենք
 տեսնում ենք, որ Նիսանի ամիսը համապատասխանում է խորհրդանշանին: Օր
 դեման Նիսանի 8 Ուրբաթ կիր
 անիսին թվարկվում է թվարկը տիր: Վե Զիսուս Սեպտեմբեր կիրանի
 ատա կենտրոնացված Նիսանի 10 տա համապատասխանում է պրինսիպին կիրանի
 մենսուրալ Երուսաղեմի վերաբերյալ, վե սոն պեյ կիրանի Մարկ. 11 վե 14
 տե ալբեր ալբեր զեբեր օրունջյոր: Մարկ. 11. 1-11, 12-19, 20-27: Վե Պ.
 14. 1 տե Պատվարի լինելը կիրանի դարձված օրունջյոր զեբեր օրունջյոր, ճեման 5
 կիրան տիր: Քի Մենսուրալ Երուսաղեմի շենսի կիրանի, համապատասխանում է պր
 անիպին կիրանի Նիսանի 10 ա թվարկվում է թվարկը տիր: Օր դեման Իսրայելի
 թարիխի Նիսանի 10, Ժուլիանի թարիխի Նիսանի ալթերա թվարկվում է թ
 միս տիր: Ծանոթ տարի զեբեր էտեմ, ըն դատված սենսիվեր դամենրի, հա
 նի 360 կիրան տիր: Պու թարիխի Նիսանի հիսուս վե րուսաղեմի թարիխի
 պու լեյդամպերի Նիսանի առաջին պիր սուրբ թարիխի թամ իսպար օլբ
 նան կիրանի թամ օլբուս խորհրդանշանի կենտրոնացված: Ալթերա թարիխի
 Ժուլիանի թարիխի վե սենսի 365 կիրան տիր:

Էմբրիոն սոււտուրը Ք. Ա. 444, Մարտ 14:

Մէսիհին դուհուրը, Ք. Վ. 32, Նիսան 6:

444 զայլիս 32՝ էտէր 476 սէնէ վէ 6 կիւն: Պունը կիւնէ թահվիլ է-
տէր խէփ՝ 476 տէֆա 365 էտէր 173740 զայլիս 6 ճէման 173746 կիւն:

Քէզա Մարտ 14 իւէ Նիսան 6 արասընտա Նհուտիւրիւրին առէթի իւրէ (քի իւք վէ սօն կիւնիւ տախի հիսապ էտէրլէր) , 24 կիւն տահա վար : Քէզա հէր տէօրթ սէնէտէ , սէնէ պիւր կիւն Փաղլա կէլիւր , վէ ժիւլյան բուզնամէսի միւճէպինճէ կիւնլէր 10½ տազիկէ դատար ուզուն հիսապ օլընարըր էճլտէն՝ 476 տէնէտէ 116 կիւն Փաղլա վար , չէօլլէ քի , 476 տէֆա 365 էտէր՝ 173740 դայիտ 6 դայիտ 24 դայիտ 116 էտէր 173880 կիւն : Հաֆթա 69 տէֆա 7 էտէր 483 տէֆա 360 , պու տա էտէր 173880 կիւն : Կէօրիւյօրըր քի 7 հաֆթա վէ 62 հաֆթա , Էանի 69 հաֆթա , Էա-խօտ 483 սէնէ Ք . Վ . 32 Նիսան ալթըտա խիթամ պուլմուշ տըր :

Ա. 26: Վէ 62 հաֆթատան սօնկրա Մէսիհ դաթ՝ օլլընաճադ :

Յիսուսս Մէլիք իւան օլունտըգտան տէօրթ կիւն սօնկրա սալպ օլըն-
աը վէ էէթմիշինճի հաֆթա, էանի սօն 7 սէնէ աչըգտա գալտը, վէ 70
հաֆթա խիթամընտա իհսան օլունաճագ օլ ալթը աղիմ վատլար տախի
իճրա օլընմամըշ, օլ պէրէքնաթլարըն հիշ պիւրի իթմամ օլմամըշ տըր :

Յիսուսը Պասէքտէն տէօրթ կ'իւն էլվէլ Երուսաղէմէ կէլմէսի տա-
լի բէմդի պիր փէյլամպէրլիյին իթմամ օլմասը տըր: Ուըր. 12. 2-6.
Յիսուս սօն տէֆա օլարադ Պասէք Գուգուսը հալինտէ 4 կ'իւն Երուսա-
ղէմտէ դալտը: Հէր կ'իւն Հէյքէլտէ թալիմ էթտի, վէ էն էիքսէք փէյ-
լամընը պու տէօրթ կ'իւն դարֆընտա վէրտի, վէ Եհուտի ուլէմասընըն
պալրամտա օլմասըն տէյու ձէհտլէրինէ բաղմէն՝ (Մտթ. 26 5), Յիսուս
Պասէք Գուգուսընըն գէպհ օլունտըղը կ'իւն վէ սաաթտա Բուհընը սալը
վէրտի:

Ա. 26: Մէսիհ դա՞թ՝ օլուհաճադ, լաքին Քէնտիսի իշիւն տէյիլ տիր:

Պու իսպարէնին ասողը ու թէր ճիւմէսի՝ «Մէսիհ գաթ՝ օրունաճադ, լաքին պիր չէյէ մալիք օլմայաճադ,» Էանի, Մէլիք իւան օրունմասընա լադմէն՝ մէյէքիւթիւ ալմայաճադ, գաթ՝ օրունաճադ :

Վէ օլ կէլէճէք օլան Բէխսին գաւմը շէհրի վէ մագտիսի խարապէ տէճէք: Պու գաւմըն հանկի միլլէթ օլտուղը, վէ շէհրին նէ՞ գէման խարապ օլունանաղընա տաիր պիր պէյանաթ հօզ տըր, լաքին թարիխ-էրտէն էօյրէնիօրըզ քի, Ք. Վ. 70 տէ Բօմալըլար ճէնէրալ Թիթոսըն գօմանտասը թահթընտա շէհրի վէ հէյքէլի հազարադ թաշ թաշ իւզէ-րինտէ պրագմատը, պիր միլիոնտան զիյատէ ինսան թէլէֆ օլտը: 90 պինկ կէնճ օղլան վէ գըղլար կէմիլէր իլէ Մըսար էսիր կէօթիւրիւլտիւ: Միւլէթէրի գաւմայընճայա գատար սաթըլտը, միւլէպագիսինի Իթալ-հայա կէօթիւրտիւլէր, պէօյլէճէ էֆէնտիմիղին Լուգ. 21. 20-24 տէ վէ Մօլպէսին՝ Թէսնիյէ 28. 68 տէքի փէյլամպէրլիքլէրի հարֆիէն իթմամ օլունտը: Բհուտի միւլէրրիի Յովսէփոս պու վագըրալարըն րէյ էլ այն չահիտի տիր: Քէնտիսի Գալլիկա վալլիսի վէ ճէնէրալ իտի, Գալլիկա-տար էսիր տիւշու, վէ Երուսաղէմին մուհասէրէսինտէ իլք կիւնտէն սօն կիւնէ գատար Թիթոս իլէ պէրապէր իտի, պու. միւլէլլիմ վագըրալարը մուֆասսալէն թարիֆ էտիօր:

Շէհրի Բոմալլուար խարապ էթմիշ օլմաղլէ, օլ կէլէճէք օլան բէիսին
տախի Բոմա հիւքրմէթինտէն զուհուր էտէճէյի պէյան օլունույօր :

Վէ՛ ժողհարէպէնիւն նիհայէթինէ՛ դատար խարապէլէր - թագտիր օ-
լունմը՛ տըր· եանի սօն կիւնէ՛ դատար ժողհարէպէլէր տէվամ էտէճէք,
վէ՛ օլ դէմանէ՛ դատար շէհր վէ՛ մագտիս խարապէ՛ դալաճագ, լաքին պու
նիհայէթ նէ՛ դէման կէլէճէլի պէյան օլունմայօր: Էլ եէօվմ շէհր գըսմէն
վէ՛ մագտիս քեսմիլէն խարապէ՛ տիր: Անճագ էֆէնտիմիզ թաիֆէլէրին
վագթը՛ թէմամ օլունճայատէք Երուսաղէմ՛ թաիֆէլէր թարաֆընտան
վրայմալ օլընճագ, տէյօր· Լուգ· 21· 24: Պու վագըթ էլ ան թէմամ

օլմամբը տըր, Երուսաղէմ էլան Թաիֆէլէրին իշղալընտա տըր: Իսրայէլ զաւմը Մէսիհէլէրինի բէտտ վէ սալա էթմէլէրիլէ՝ անլէրէ վատ օլունան մէլէքիւթ վէ նաիլ օլաճաղլարը պէրէքէթլէր թէէլիւր օլունտը: Էօյլէճէ 69 ընճը հաֆթա իլէ 70 ինճի հաֆթա արասընտ նամալլիւմ պիր միւտտէթ կիրտի, վէ պու նամալլիւմ միւտտէթի աթլալարադ Այէթ 27 տէ պիլի պիրտէն 70 ինճի հաֆթայա կէօթիւրիւյօր: Իշթէ սօն աղիմ մուղայաղալար, պէլալար զէմանը օլաճաղ 7 սէնէ, պու 70 ինճի հաֆթա տըր:

Ա. 27: Վէ պիր հաֆթատա չօղլար իլէ ահտը սապիթ էտէճէք:

Պու իսպարէնին տօղրու թէրճիւմէսի. «Պիր հաֆթա իշիւն չօղլար իլէ պիր ահտ սապիթ էտէճէք» նիճէքի իքինճի իսպարէտէ՝ հաֆթա օրթա-սընտա զէպիհէյի ֆէրաղէթ էթտիրէճէք, տէմէքլէ պիր հաֆթատա տէ-յիլ, անճաղ հաֆթա իսթիտասընտա աղտը ահտ էթմիլ օլաճաղը պէ-լան օլունըյօր: Վէ պիր հաֆթա իշիւն տէմէսի, մուհէտէ պիր հաֆթա իշիւն աղտ էտիլէճէք մանասընտա տէյիլ, անճաղ հաֆթա խիթա-մընտա, զէմինի հէր հիւքիւմէթ վէ դուվիլէթ խիթամ պուլաճաղ, շէօյլէ քի օլ մուհէտէնին անճաղ պիր հաֆթա էօմրիւ օլաճաղ: Եսայի 28. 15-19 պու մուհէտէյի իսպար էտիյօր:

Պու՝ ահտ սապիթ էտէճէք օլան քի՞մ վէ հա՞նկի զաւմտան զուհուր էտէճէյի՝ այէթ 26 տա պէյան օլունույօր:

«Վէ օլ կէլէճէք բէիսին զաւմը շէհրի խարապ էտէճէք,» տիկէր սէօղ իլէ շէհրի խարապ էտէճէք օլան զաւմտան միւլաթաղպէլ պիր զէ-մանտա պիր բէիս զուհուր էտէճէք: Պու բէիս պիր հաֆթա իշիւն չօղ-լար իլէ պիր ահտ սապիթ էտէճէք, Եանի, Բօմա հիւքիւմէթինտէն պիր բէիս զուհուր էտէճէք վէ Իսրայէլ զաւմընըն պէօյիւք պիր գըսմը իլէ՝ պիր մուհէտէ աղտ էտէճէք:»

«Վէ խարապ օլունաճաղ հաղընտա աղտէմճէ թաղտիր օլունան հէ-լաք խապէթ էտինճէյէ զատար, խարապ էտէն մէքրուհաթ, պուրճու իւղէրինտէ օլաճաղ:» Պու գըսմըն տաիսի տօղրու թէրճիւմէսի շու տըր. «Վէ մէքրուհաթըն հիմայէ (Եաիօտ թէվէսսիւի) սէպէպիլէ նի-հայէթ կէլինճէյէտէք պիր խարապ էտինճի օլաճաղ, վէ էվիլէճէ թաղտիր օլունան հէլաք օլ խարապ էտինճինին պաշընա տէօքիլէճէք:»

Նէ՞ տիր պու մէքրուհաթըն հիմայէսի: Ալլահ փուլիէրէսթիլի՝ Փահիլէ մէքրուհաթըն ատտ էտիյօր (Եզեկ. Պ. 16): Երուսաղէմի խա-րապ էտէճէք օլան զաւմտան պիր բէիս զուհուր էտէճէք, Եանի Բօմա

հիւքիւմէթինտէն սօն զէմանտա պիր բէիս զուհուր էտէճէք, վէ Իսրայէլ զաւմընա տինի հիւրըրիյէթ վէրէրէք անլէր իլէ պիր մուհէտէ աղտ է-տէճէք, լաքին հաֆթա օրթասընտա, Եանի 3½ սէնէ սօնկրա պու տինի հիւրըրիյէթի լաղվ վէ զէպիհէյէ վէ սայիր թաղտիմէլէրի Եասաղ էտէրէք՝ մէքրուհաթը, Եանի փուլիէրէսթիլի իղամէ էտէճէք: Էօյլէճէ Ալլա-հա սատըղ զալան միւլին Եհուտիլէրէ խասիմ օլաճաղ վէ անլէրի թաղ-իլիգ էտէճէք:

Պու հալ 3½ սէնէ տէվամ էտէճէք, Եանի, սօն կիւնէ դատար: 7 ինճի պապըն թէֆսիրինտէ էօյրէնտիք քի, սօն զէմանտա Բօմա հիւքիւմէ-թինտէն պիր մէլիք զուհուր էտէճէք (քիւլիւք պուլնուղ), վէ Միւթա-լըն մուղատտէսլէրինի 3½ սէնէ թաղիլիգ էտէճէք, վէ վաղըթլար իլէ զանուլարը թէպտիլ էթմէյի տիւլիւնէճէք: Վէ Վահի 13 տէ տաիսի՝ ճանվէր մուղատտէսլէրի 42 այ Եանի 3½ սէնէ թաղիլիգ էտէճէք, վէ հէր քէսի քէնտիսինէ վէ Եա սուրէթինէ սէճտէ էթմէյէ մէճպուր էտէճէք:

Կէօրիւյօրըղ քի, պու իւլ իսպարաթ (Դան. 7. 24-25: 9. 27: Վահի 13. 1-8), այնի շաիս, այնի զէման վէ այնի վաղըյար իսպար էտիյօր: Իշթէ Դան. 12. 11: Վէ Մտթ. 24. 15 տէ իսպար օլունան խարապ էտէն մէքրուհաթ՝ պու վաղըա տըր: Մուրթատ Եհուտիլէր պու բէիսին հի-մայէսի թահթընտա քեամիլէն Ալլահտան ալըլըպ՝ փուլիէրէսթիլի սափաճաղ, օլ ճանվէրէ Եա սուրէթինէ սէճտէ էտէճէքլէր, վէ Ալլահ ան-լէրի թէճղիյէ իշիւն պիր խարապ էտինճի կէօնտէրէճէք, վէ թաղտիր օ-լունտըղը իւղրէ սօն կիւնտէ Ալլահ անը տաիսի հէլաք էտէճէք: Պու խու-սուստա իլէրիտէ տահա զիյատէ էօյրէնէճէք իղ:

Պաղըլար պու աղտը ահտ էտէն, Մէսիհ օլան Բէիս տիր, չիւնքի 69 հաֆթատան սօնկրա Մէսիհ զաթ՝ օլունաճաղ տէյօրլար: Տէմէք քի Յի-սուս 70 ինճի հաֆթատա սալա օլունտը, վէ պու սօն պիր հաֆթատա չօղլար իլէ ահտը սապիթ էտէրէք, հաֆթա օրթասընտա սալա օլունաճաղ-լէ զէպիհէյէ թաղտիմինի լաղվ էթտի, տէյու թէֆսիր էտէրլէր: Պու թէֆսիրին Եանիւր օլուղը փէք աչըղ տըր: Զիւնքի 69 հաֆթայը՝ փէյ-ղաճպէրի սէնէ տէյու ալըպ պու պիր հաֆթայը լուղէվի, Եանի 7 կիւն տէյու ալըյօրլար: Վէ պաղը միւլիէսսիրլէրտէ՝ էմրին սուտուրըն Ար-տաշէս մէլիյին պիրինճի էմրի թարիսինտէն ալարադ Ք. Ա. 457, պու սօն հաֆթայը՝ Յիսուսըն վաֆթիղ օլունաճաղ իլէ սալա օլունաճաղ սէ-նէլէրինէ թաթիլիգ էտէրլէր: Լաքին օ էմր սըրֆ զէպիհէյէ թաղտիմի լ-չիւն տիր: Քէզա օ էմր Յիսուսըն խաշլանտըղ թարիսի 13 սէնէ կէրի-յէ կէօթիւրիւր: 69 հաֆթա՝ 476 սէնէ տիր: Յիսուս 32 սիննինտէ սալա

օլունտը, 476 նազըս32 միւսավի տիր 444: Արտաշէսին պիւրինճի էմրի Բ. Ա. 457 տիր: Քէզա էյէր Մէսիւ 70 ինճի հաֆթա սալալ օլունտը իսէ, Յիսուս խաչանտըգտան 3½ սէնէ սօնկրա Ա. 24 տէ զիքը օլունան ալթը պէրէքեաթլար տախի իհսան օլունմուշ, եանի պինկ երլլըզ էյամ պաշ-յամըլ օլմալը իտի: Էզ ճիւմէ պու ահտ սապիթ էտէն Յիսուս օլմալալ իտիյինէ ճէրհ օլունմալ փէք մուհիմ պիր սէպէպ վար:

Յիսուսըն սալալ օլունմալտան էվվէլ չօղլար եա աղլար իլէ ահտ սա-պիթ էթմէսի իմքեանսըլ իտի: Չիւնքի, Ալլաւըն սիյրէթինէ վէ Քէֆա-րէթ հազգընտա օլան մազսէտինէ մուխալիֆ իտի: Տիւնեանըն կիւնա-հը իշիւն Քէֆարէթ էտիլիպ ատալէթ ի Իլահիյէ իզնա օլմատըգմա՝ Ալ-լահ կիւնահեար պիր նէսլ իլէ աղտ ը ահտ էտէմէզ իտի: Վէ գան տէօ-քիւլմէտիքէ Քէֆարէթ օլմալ իտի:

Աղամտան պաշլալարազ խաչա գատար զէպիհէնին գանը իլէ կիւնահ իշիւն Քէֆարէթ էտիլիպտէն սօնկրա, (քի Քրիստոսըն Քէֆարէթինէ ըէմզ իտի), Ալլահ գուլլարը իլէ աղտ ը ահտ էթտի. Ղևւի 17. 11: Հարէլ սիւրիւնիւն իլք տօղմուշ վէ էն էյիսինի թաղտիմ էտէր իտի: Ալլահ ա-նըն թաղտիմէսինի գապուլ էթտի լաքին Կալէնին թաղտիմէսինի գապուլ էթմէտի չիւն գան եօզ իտի, քէնտի իսթէտիյի կիպի իպատէթ էտիյօր ի-տի վէ կիւնահընա Քէֆարէթ էտիլմէյօր իտի: Նոյ զէպիհէ թաղտիմ էթտիքտէն սօնկրա՝ Ալլահ անըն իլէ աղտ ը ահտ էթտի, վէ պու ահտըն ալամէթի օլմալ իւզրէ գալմը գուզահը գօյտու, քի Ահտ ը ճէտիտէ ըէմզ տիր. Թէքվին 8. 20-22: Արրահամ, պէշ նէվ հալվան զէպի էթտիքտէն սօնկրա (քի Քրիստոսըն սիյրէթ վէ Քէֆարէթինի թէմսիլ էտէր), Ալլահ անըն իլէ աղտ ը ահտ էթտի: Քէզա պիրիճիք օղլու Իսահակը թաղտիմ էթտիքտէն սօնկրա (քի Քրիստոսա ըէմզ տիր), Ալլահ ահտընը եէմին ի-լէ սապիթ էթտի, գօշ անըն Ֆիտիյէսի իտի:

Իսրայէլ գալմը Մըսրտան չըգտըգլարը կիճէ Պասէք գուզուսընըն գանը իլէ կիւնահլարընա քէֆարէթ էտիլմիշ օլմաղլէ, օլ կէճէ-պէլա-սընտան մասուն գալտըլար: Իսրայէլի խանէսի իլէ Մարըլ խանէսի ա-րասընտաքի Փարգ՝ Իսրայէլի գափուսընա խաչվարի սէրիլմիշ օլան գան իտի. Խուր. 12. 7: Քի Քրիստոսըն խաչտա գանընը տէօքէրէք պէ-շէրիյէթ ճինսինին կիւնահլարընա Քէֆարէթ էտէճէյինէ ըէմզ իտի:

Մուլէս զէպիհէնին գանընը Շէրիաթ Քիթապընա վէ գալմըն իւզէ-րինէ սէրիտիքտէն սօնկրա, «Իշթէ, պու. Բապալըն սիյին իլէ աղտ էթ-տիյի Ահտըն գանը տըր,» տէտի: Էօյլէճէ Ալլահ Իսրայէլ գալմը իլէ աղտ ը ահտ էթտի վէ պու ահտըն շահիտի օլմալ իւզրէ թաշ լէվհալարը

վէրտի: Հաթթա՝ անլէրին կիւնահլարը աֆվ օլունույօր իտի, լաքին՝ կիւնահըն լէքէսինտէն փաքլէնմէյօրլար իտի, Իպր. 10. 4, 11: Անճազ սէթը օլունույօր իտի: Ալլահ խաչա աթֆէն թէհամմիւլ էտիյօր իտի: Բօմ. 3. 24-25: Պի աշնիհի Քրիստոս ճինսի պէշէրին կիւնահլարը իշիւն Քէֆարէթ էտիլալ Շէրիաթըն մաթլուպընը իճրա վէ իթմամ իլէ, ատալէթ ի Իլահիյէ իզնա էտէրէք, Ալլահ իլէ տիւնեա արասընտա միւսալահա գալմ էթմէտիքէ, Ալլահա խապիմ օլան կիւնահքեար պիր նէսլ իլէ պիր կէօնա պիր ահտ աղտ էտէմէզ իտի: Վէ պու միւսալահա անճազ վէ ան-ճազ Անըն խաչտա տէօքիւլէն զիզըյմէթ վէ մուզատտէս գանը իլէ միւմ-քին օլմուշ տըր. Բօմ. 8. 3-4: Եփես. 1. 7-11: Կող. 1. 20: Իպր. 9. 15:

Քրիստոս սալալ օլունմալա գատար Քէնտիսի Շէրիաթ թահթընտա իտի. Դաղ. 4. 4-5: Շէրիաթ իթմամ օլունուլ Ահտ ը Աթիզ լաղվ օլուն-մատըգմա Ահտ ը ճէտիտ աղտ էտիլմէզ իտի. Իպր. 10. 9: Լաքին Ահ-տը ճէտիտ իշիւն գան տէօքիւլմէտիքէ՝ Ահտ ը Աթիզ լաղվ օլմալ իտի: Վէ Ահտը ճէտիտ սապիթ օլմալ իտի: Պինապէրին Քրիստոս սալալ օ-լունմալա գատար Ահտ ը Աթիզին հիւքմիւ պաղի իտի, Եփես. 2. 15: Վէ Կողոս. 2. 14: Իպր. 9. 8-15: Քրիստոս խաչտա օլ տէրք օլունմալ սօնկ ֆիւթուհաթ իլանընը նիտա էտէրէք մուզատտէս Բուհուըն սալը վէր-տիքտէն սօնկրա, Հէյքէլին փէրտէսի իքի շազ օլտու, Մադտիսին եօլու աշըլտը, Ահտ ը Աթիզ լաղվ օլտու վէ Ահտ ը ճէտիտ Քրիստոսըն զիզըյ-մէթ գանը իլէ միւհըլէնտի, քէմամ օլտու: Յուլհ. 19. 30: Պիլաիւրէ Բուհ իւլ Գուտսը տախի իրսալ էտէրէք, Ահտընը իլ էլ էպէտ սապիթ գըլտը: Իսրայէլ գալմընըն աղտ էտէճէյի պու մուհէտէ՝ Եսայի 28. 15-19 տա իսպար օլունմըլ տըր:

ԴԱՆԻԵԼ 10. 11. ՎԵ 12 ՊԱՊԼԱՐ

Պու իւշ պապլար Դանիէլէ կէլէն սօն իլհամ տըր. վէ պիր տէֆատա վէրիլմիշ տիր: Պու վադթտա պու սէվկիւլիւ Ալլահ առէմի թաղրիպէն 86 սիննինտէ պիր իսթիյար իտի:

ՊԱՊ 10:

Ա. 1-3: Դանիէլ 21 կիւն մաթէմիլի, եանի քէսը ի նէֆա վէ օրուճ իլէ իպատէթ էթմէքտէ իքէն իլհամ կէլտի, վէ միւսթազպէլտէ վուզու պուլաճազ աղիմ մուզալազալարա տաիր տիր:

Ա. 4-9: Բապտիսմը իբրինձի տէֆա Ձաթընը Դանիէլէ իղհաւ... յօր, պու էվսաֆ մէճաղի տիր: Պէյաղ քէթէն էլսիսէ՝ Բէհանէթ վէ սաւա հէօսթէրիր, Ղեւի. 16. 4: Վահի 19. 8: Ալթուն դուշաղ՝ ատալէթ վէ հիւքիւմէթ, Եսայի 11. 5: Եփես. 6. 14: Ճէսէտի զէպէրճէտ կիպի, լէհէսի շիմէք կիպի Անըն ճէլալի Մտթ. 17. 1-2: Կէօլլէրի աթէշ ալէվի հէր շէյի կէօրէն, նաֆը: Դօլլարը վէ ալաղլարը միւճէլլա փրիւնի կիպի՝ Բեհմիլ փաղըզ վէ Դուստիյէթ: Բէլամընըն սէտասը ճիւմհուր սէսի կիպի՝ Անըն սէտասը տիւնեանըն հէր թարաֆընտա իշիտիլըր, զէմիւնին տէրինլիքէրինտէ իշիտիլըր, Յովհ. 5. 25-28: Ա. Սեւանիք 4. 16:

Դանիէլին եանընտա օլանլար սէտանըն գուվլէթինտէն դօրգուպ՝ ֆիրար էտիյօրլար, վէ քէնտիսի տախի պալըլըպ եէրէ գափանըյօր: Անախ տիր քի, Բապտիսմը Դանիէլէ տախի ինտան հիյէթինտէ կէօրիւնիւյօր: Վահի 1. 17 տէ Յովհաննէս Բէսուլա տախի աշի հիյէթտէ կէօրիւնտիլիւնիւ օգույօրըզ: Անճաղ Դանիէլէ թէճէսիւտինտէն էվլէլ, Բէսուլա իտէ գըյամընտան սօնկրա կէօրիւնիւյօր:

Ա. 10-12: Պիր մէլէք անը գալարըլըպ ճէսարէթ վէրիյօր վէ իքինճի տէֆա անա՝ է՛յ սէվկիլիւ ատէմ, տէյու խիթապ էտիյօր, վէ խուսուսի օլարազ իրսալ օլունտըղընը, վէ Դանիէլ նիյաղա պաշլար պաշլամաղ անըն նիյաղլարը իշիտիլի իտէտէ, Փարս մէմալիքինին ըէիսի 21 կիւն մուգալլէմէթ էտէրէք եօլունա մանի օլտուղընը իսպար էտիյօր:

Պու Փարս մէմալիքինին ըէիսի, թապիրինի պաղըլար լուղէվի մանտա ալարազ, կէօյա Կիւրոս մէլիք Հէյքէլին ետիլըմասը իշիւն էմը վէրմէյէ թէրէտտիւտ էթտի, մէլէյին անա տէրունի թէլգինաթընա ըաղմէն մուգալլէմէթ էթտի տէյու թէֆսիր էտէրլէր, պու թէսալվուր եանկըլ տըր: Չիւնքի պիրինճի, տէրունի թէլգինաթ մէլէքլէրին իշի տէյիլ, Բուհ իւլ Դուստա մախսուս տըր: Սանիէն, Կիւրոս՝ Հէյքէլին ետիլըմասը իշիւն պիրինճի սէնէսինտէ ֆէրման վէրտի, Եղրաս 1. 1: Դանիէլէ պու իլհամ՝ անըն սալթանաթընըն իւշիւնճիւ սէնէսինտէ վէրիլտի: Պու ըէիս, Փարս մէլիյի փուլթիէրէսթ օլմաղլէ օլ հիւքիւմէթին ասլ կէօրիւնմէյէն մէլիյի, եանի Շէյթան տըր, եախօտ անըն էն գուվլէթիլ մէլէքլէրինտէն պիրի տիր: Շէյթանըն մէլէքլէրէ մուխալէֆէթ էթտիլի՝ Յուգա Բէսալէսի Ա. 9 տա զիքը օլունմըլ տըր: Վէ օլ գատար գուվլէթիլ պիրի տիր քի, պաշ մէլէք Միքայէլին ետրտըմը լաղըմ կէլիյօր: Լուգ. 4. 5-6: Յովհ. 16. 11: Եփես. 6. 12:

Ա. 14: Պու ալէթտէ իքի ֆարգըլ միւտտէթ զիքը օլունըյօր. «Սօն կիւնլէրտէ սէնին գալմընա նէ վուգու պուլաճաղընը պիլտիրմէյէ կէլ-

տիւմ,» տէտիքտէն սօնկրա՝ «Ձիրա վահի կէլէճէք կիւնլէր իշիւն տիր,» տէյօր: Էյէր մէլէյին իսպար էտէճէյի վաղըլարըն հէփիսիտէ սօն կիւնէ ախտ օլտա իտի, թէքրար կէլէճէք կիւնլէր իշիւն տիր տէմէյէ պիր լուգուլ գալմաղ իտի: Տէմէք քի, պու իսպար էտէճէյի վաղըլարըն պիր գըսմը սօն կիւնտէն էվլէլ եաղըն պիր միւսթաղալէլտէ վուգու պուլաճաղ, չու հալտէ պու իքի միւտտէթի պիրի պիրինտէն ալըրան պիր նօգթա օլմալը: Պու նօգթա՝ Իլհամըն իթմամ օլմուշ գըսմը իլէ՝ էլան իթմամ օլունմամըլ գըսմընը թէֆրիք էթտիլիմիլտէ գահիր օլունը: Պու նօգթայը Պ. 11. 35 տէ պուլույօրըզ, քի սըրա կէլտիքտէ իղահ օլունաճաղ տըր:

Ա. 15-19: Մէլէք Դանիէլի թէքրար ճէսարէթլէնտիրիյօր, վէ եինէ է՛յ սէվկիլիւ ատէմ, գօրգմա սանա սէլամէթ, տէյօր:

Ա. 20-21: Պու ալէթլէրտէ չալանը տիղգաթ օլան՝ «Պէն սանա հաղգ քիթապտա եաղըմըլ օլանը պէյան էտէճէք իմ,» տէմէսի տիր: Պիլա շիւփհէ լուղէվի մանտա եաղըմըլ պիր քիթապ տէմէք տիր, քի Բիթապ ը Շէրիֆի իմա էթտիլինէ շիւփհէ էտիլէմէզ, վէ անտէ մուհարրէր Բէլամլարըն հաղգ վէ հաղիգաթ օլտըղընա չէհատէթ էտիյօր, վէ «Իէիսինիլ Միքայէլտէն մատա պանա ետրտըմ էտէճէք պիր քիմսէ եօգ տըր» տէյօր: Վէ Իսրայէլ գալմընըն հիմայէ վէ միւտաֆասաթ՝ Միքայէլ մէլէյէ իհալէ էտիլմիշ օլտըղը պէյան օլունըյօր: Պու վահի Դանիէլէ Գ. Ա. 534 տէ վէրիլմիշ տիր:

ՊԱՊ 11:

Պու իսպարաթըն պիր գըսմը՝ Եունան մէլիքլէրի Փթօլէմի խանէտանը իլէ Սէլուիզըն խանէտանը արասընտա ճէրէեան էտէն մուհարէպէլէրէ տաիր տիր, քի թաֆսիլաթտան սարֆը նաղար իլէ մուխթասալէն վաղըլարըն զիքը էտէրէք իգթիֆա էտէճէք իմ, վէ հէր ալէթի պուլալալալ աշիէն տէրճ էթմէք փէք ուղուն օլաճաղը էճիլտէն՝ օղուլանլարտան՝ պու ալէթլէրի Բիթապ ը Շէրիֆտէն օղումալարը ըէճա օլունըր: Շու տախի խաթրտա օլմալը տըր, քի Բիթապ ը Շէրիֆտէ, չէմալ վէ ճէնուպ տախիմ Եհուտիյէյէ նիսպէթէն զիքը օլունըր: Ճէնուպ՝ Մըսըր, վէ ճէնուպի տիյարլար: վէ չէմալ՝ Սիւրիյա, Ասորեստան վէ չէմալի տիյարլար տըր:

Ա. -2: Պու տէօրտիւնճիւ Փարս մէլիյի՝ Ահալէրօշ մէլիք տիր, քի զալէթ զէնկին իտի վէ հիւքիւմէթի՝ հինտտէն Հապէլիսթանա գա-

տար թէվէսսիւ էթտի, Եռնանիսթանա հիւճմ էթտի իսէտէ չէտիտ պիր մուհարէպէտէ մաղլուպէն կէրի չէքիլտի, Բ. Ա. 480: Վէ պիր սէնէ սօնկրա Եռնան լիմանլարընտա պահրէյէսի տախի մաղլուպ օլարապ: Եռնանիսթան՝ Աճէմ հաքիմիյէթինտէն զուրթուլտը:

Ա. 3-1: Պու մէլիք Պ. 8. 5-9 տա զիքը օլուանն թէքէ, Էանի Եռնան մէլիյի Իսքէնտէր ի աղիմ տիր, քի քէնտիկտէն սօնկրա տէօրթ ճէ նէրալլարը հիւքիւմէթի արալարընտա թաղսիմ էթտիլէր, պէօյլէճէ հիւքիւմէթ Իսքէնտէրին նէսլինէ ինթիգալ էթմէտի:

Ա. 5: Պու այէթտէն իթիպարէն իսպարաթ. Իսքէնտէրին ճէնէրալլարը ճէնուպ վէ չէմալ մէլիքլէրի հաղընտա օլմասը. պու իքի հիւքիւմէթ Եռնուիյէյէ հէմ հուտուտ օլտուղը էճիլտէն Իսրայիլ զալմը իլէ տաիմի ինթիլաթտա օլարապ Եռնուի թարիխինէ փէք սըգը ալազատար օլմասը տըր:

Ա. 5: Վէ ճէնուպ մէլիյի գուլվէթլէնէճէք: Պու մէլիք Մըսը իլէ Եռնուիյէյի իշղալ էտէն ճէնէրալ Փթօլէմի Սօթըր տըր: Լաքին անըն, (Էանի Իսքէնտէրին) ըէիսլէրինտէն պիրի անա զալիպ կէլէճէք վէ հիւքիւմէթի պէօյիւք օլաճապ: Պու ըէիս Սիւրիա վէ Աճէմիսթանը իշղալ էտէն ճէնէրալ Սէլուիզըն Նիզաթօր տըր, քի ճէնուպ մէլիյի Փթօլէմի իլէ օլան մուհարէպէտէ զալիպ կէլէքէք հիւքիւմէթինի Եռնուիյէ հուտուտընտան Հինտիսթանա դատար թէվսի էթտի, Բ. Ա. 312:

Ա. 6: Պու այէթ 75 սէնէ աթլայարապ, Բ. Ա. 250 յէ կէթիբիյօր, քի պու 75 սէնէ զարֆընտա էն մուհիմ վազըս՝ Ահտը Աթիգին Եռնաննիճէյէ թէրճիւմէ օլուճմասը տըր:

Բ. Ա. 285 տէ Բ. Փթօլէմի Ֆիլատէլֆըս՝ Մըսը մէլիյի օլտու: Քիթապա վէ քիւթիւպ խանէյէ փէք մէրաղլը իտի: Իքի Էիւզ պին ճիլտէն իպարէթ պիր քիւթիւպ խանէսի վար իտի, վէ Եռնուի շէրիաթը հաղընտա մալիւմաթը օլմաղլէ, Ահտը Աթիգի Եռնաննիճէյէ թէրճիւմէ էթտիլմէք իսթէտի: Վէ Մըսըտա սաքին օլան Եռնուիլէրտէն, Եռնաննիճէ վէ Իպրաննիճէ լիսանլարա աշինա 70 քիշի տալէթ էտէքէք, Մուլսէսին Պէշ Քիթապընտան պաշգա պիւթին Քիթապը Շէրիֆի թէրճիւմէ էթտիլտի: Միւթէրճիլմէր Մուլսէսին Պէշ Քիթապընը թէրճիւմէ էթմէտիքլէրինն սէպէպի՝ անլէր սըրֆ Եռնուիլէրէ մախսուտ շէրիաթ, զալաննիյն վէ էվաթիր օլուպ Հէյքէլտէ խըզմէթ էտէն քեահիլէրտէն պաշգասընտա պուլուճմաղ իտի: Պու վաղըթտա հէր նէ դատար թապութ իլ Ահտ Էօզ իտի իսէտէ, Հէյքէլտէն խարիճէ չըզարմաղլար իտի:

Մէլիք պուճը անկլամաղլէ Երուսաղէմէ, պաշ քեահիլն Եղիազարա պիր մէքթուպ Էազարապ Հէյքէլէ քիւլիւ ալթուն, կիւմիւլ էտէվաթ, զիգըյմէթ թաշլար վէ սաիր հէտիյէլէր կէօնտէրէքէք, հէր սըպլթտան Եռնաննիճէ վէ Իպրաննիճէ լիսանլարա աշինա ալթը քիշի իլէ Շէրիաթ Քիթապընը կէօնտէրմէսինի թալէպ էթտի: Պաշ քեահիլն 70 քիշի ինթիլապ էտէքէք կէօնտէրտի, վէ անլէրտէ Մուլսէսին Պէշ Քիթապընը թէրճիւմէ էթտիլէր: Մէլիյին Հէյքէլէ հէտիյէ էթտիլի ալթուն հուզուր էքմէյի սօֆրասը՝ պէհաճա Սողոմոնըն Էալիտըղը սօֆրատան չօզ գըյմէթլի իտի զիգըյմէթ թաշլար իլէ թէգէին էտիլմիլ իտի: Իշթէ Ահտը Աթիգ Էթմիլէր թէրճիւմէսի պու թէրճիւմէ իտի. Բ. Ա. 278: Պու վաղթտա Եռնաննիճէյէ թէրճիլն թէմէլի զօնուլտը:

Ա. 6: Պու մուհաէտէ Բ. Փթօլէմի Ֆիլատէլֆըս իլէ Սիւրիա մէլիյի Բ. Անթիօզըս Թէօս արասընտա ազտ էտիլտի, վէ Փթօլէմի՝ գըզը Պէրէնիսի Անթիօզըսա վէրտի, օ շարթ իլէ քի Անթիօզըս դարըսընը թաթլիք էտէճէք վէ Պէրէնիստէն տօղաճապ չօճուզ Սիւրիա թախթընա վարիս օլաճապ: Լաքին Փթօլէմի էօլտիւքտէն սօնկրա Անթիօզըս էվլէլէքի դարըսընը կէրի կէթիլտի, վէ դարը Պէրէնիսի վէ օլլունը զէհիլլէտի: Անթիօզըս տախի վէֆաթ էյլէտի վէ պու դարընըն օլլու Գալինիզըս Սիւրիա մէլիյի օլտու:

Ա. 7: Փթօլէմի Ֆիլատէլֆըսըն վէֆաթընտան սօնկրա, օլլու Իւէրմէթէս Մըսըր մէլիյի օլտու, վէ գուլվէթլի պիր օրտու իլէ Սիւրիայա հիւճմ էթտի: Հէփ դալալարը զապթ էթտի վէ հէմշիլէսի Պէրէնիսի զէհիլլէյէն դարըյը զաթլ էթտի, էօյլէճէ հէմշիլէսինն ինթիգամընը ալտը, փալթախթ օլան Անթաքիա դալասընը տա զապթ էթտի:

Ա. 8: Իւէրմէթէս պու սէֆէրինտէն տէօրթ պին թալանթ ալթուն 40 պին թալանթ կիւմիւլ, 2500 փուլ վէ փուլխանէ էտէվաթը իլէ Մըսըս կէրի տէօնտիւ:

Ա. 9: Պու այէթին լուղէվի թէրճիւմէսի. «Վէ օ Էանի չէմալ մէլիյի, ճէնուպա կիտէճէք:» Բ. Սէլուզըս Գալինիզըս Մըսըս հիւճմ էթտի իսէտէ մաղլուպէն կէրի տէօնտիւ. Բ. Ա. 240:

Ա. 10: Գալինիզըսըն օլլու Գ. Անթիօզըս, քի թարիխնէ պէօյիւք Անթիօզըս իսթիլլէ մարուֆ տըր, պէօյիւք պիր օրտու իլէ ճէնուպա հիւճմ էթտի, Կազա դալասընը զապթ էթտի, չիւնքի Մըսը մէլիյի Փթօլէմի Ֆիլօփէթըր մուզալվէմէթ էթմէտի. Բ. Ա. 218:

Ա. 11: Փթօլէմի պիլ ալիլէ քէնտինի թօլալարապ Անթիօզըս

գարչը մուհարէպէ աշտը, վէ Անթիօզըս իլէ պիրատէրի պէօյիւք պիր օրտու իլէ կէլտի իսէտէ մաղլուպ օլտուլար. Բ. Ա. 217:

Ա. 12: Փթօլէմի պու Ֆիւթուհաթտան ճէսարէթ ալարադ տիւշմէնի թէազիպ իլէ պէօյիւք պիր Ֆիւթուհաթ տահա գազանտը իսէտէ պու Ֆուրսաթտան իսթիֆատէ հտէրէք, տիւշմէնի թէազիպ հտիպ հիւքիւմէ-թինի թազվիյէ հտէճէք եէրտէ, Մըսրա տէօնէրէք քէնտինի սէֆահէթէ վէ գայտսըզլըդա վէրտի, վէ վէֆաթ էթտի, վէ օղլու պէշինճի Փթօլէմի պէշ հաշընտա պիր չօճուգ իքէն Մըսրա մէլիք օլտու. Բ. Ա. 203:

Ա. 13: Անթիօզըս պու մաղլուպիյէթտէն 14 սէնէ սօնկրա ճէսիմ պիր օրտու իլէ եինէ ճէնուպա հիւճմ էթտի:

Ա. 14: Պու վազթտա Մըսր մէլիյի Փթօլէմի էիիֆէնէս հէնուգ փէք կէնճ, իտարէյէ դայրի միւզթէտիր օլմաղլէ, Մըսր էհալիսինտէն տախի չօզլար անա խըյանէթ էթտիլէր: Վէ պիր չօք շէրիւ, խըրաղ, մուրթատ Նհուտիլէր տախի Անթիօզըս օրտուսընա իլթիհազ հտէրէք, պիր չօգ գախիլէր վէ մուհիւմաթ իլէ հարտըմ էթտիլէր, Մալեգոնիս մէլիյի Ֆիլիպ տախի միւթթէֆիլի իտի:

Ա. 15: Պու իսպարաթ այնէն իճրա վէ իթմամ օլտու: Մըսր պու տարպէնին ալթընտա էզիլէրէք մուգապէմէթ հտէճէք գուվիլէթ գալմա-տը:

Ա. 16: Անթիօզըս Մըսր սէֆէրինտէն տէօնէրէք պիւթիւն Նհու-տիյէյի իշղալ էթտի, լաքին Նհուտիլէր քէնտինէ մուալէնէթ էթտիլէ-լէրի իշիւն, անլէրէ խայրխահանէ մուամէլէտէ պուլընտը: Հէյքէլէ պիր չօգ հէտիէ վէրտի, վէ վէրկիլէրինի իւշտէ պիր թէնդիլ էթտի:

Ա. 17: Պու միւթաթազիլէր, Իպրանիճէ Յեսուրըն տըր, քի Իսրայէլ գալմը տըր. Թէսն. 32, 15, 26: Նսայ. 44. 2: Անթիօզըս պիւթիւն Մըսրը թէմէլիլէք էթմէք մազսէտիլէ գըզը Գալիօփաթրայը (մէլիքէ Գալիօփաթրա տէյիլ) Փթօլէմիյէ վէրէրէք պիր մուհաէտէ ազտ էթտի: «Գըզ տուրմայաճադ վէ անըն օլմայաճադ:» Պուլըն տօղրու թէրճիւմէսի «Գըզ անըն, եանի պապասընըն թարաֆընը թուլթմայաճադ:» Գըզ փէ-տէրինին մազսէտինէ խըզմէթ էթմէտի, վէ մուհաէտէ մուվաֆֆադ օլ-մատը: Նիսա գըզընը անա վէրէճէք տէմէսի, գըզ փէք կէնճ իտի վէ վա-լիտէսինին խուսուսա պէօյիւք վալիտէսինին թահթը իտարէ վէ հիմա-յէսինտէ իտի, վէ անըն իզնի օլմազսըզ վէրէմէզլէր իտի: Բ. Ա. 198-195

Ա. 18: Պիր գաշ սէնէ սօնկրա Անթիօզըս պահրը սէֆիտ առայա-րընըն պազըսընը գապթ էթտի, լաքին Սիփիօ իսմիլտէ Բօմալը պիր սէր-

տար՝ Մանիսա ճիվարընտա պիր մուհարէպէտէ անը մաղլուպ էթտի:

Ա. 19: Անթիօզըս մաղլուպէն Սիւրիայա տէօնտիւ վէ թազմինա-թը հարպիյէ իշիւն փարա թէտարիք էթմէք իւզրէ պիր փութիսանէյի հազմա հտէր իքէն էհալի անը էօլտիւրտիւ: Բ. Ա. 190:

Ա. 20: Պու մէլիք Անթիօզըսըն օղլու Սէլուգըս Ֆիլօփըթըր իտի, րի, խուսուսի թահսիլտարլար թային հտէրէք թահթը հիւքմիւնտէ օլան միլլէթլէրտէն դայէթ գալիմանէ փէք աղըր վէրկի ալըր իտի, անըն ի-շիւն Նհուտիլէր արասընտա իթիպարը եօգ իտի: Վէ թահսիլտարը շի-լիօտօրըս անը գէհիլլէյէրէք էօլտիւրտիւ, գազապսըզ մուհարէպէսիլ: Բ. Ա. 176:

Ա. 21: Պու մուհազգար քիմսէ տէօրտիւնճիւ Անթիօզըս էիիֆէ-նէս տիր, քի Անթիօզըսըն էն քիւշիւք օղլու օլմաղլէ թախթա սէլահիյէ-թի եօգ իտի, վէ փէք հիլէքեար, միւրայի պիր առէմ իտի, վէ պէօյիւք պիրատէրի Տիմիթրիւսը պիր տէսիսէյէ Բօմայա կէօնտէրտի պու Ֆուր-սաթ իլէ իտարէի հիւքիւմէթի էլէ ալտը, լաքին րէսմէն մէլիք իլան օ-լընճատը, վէ սալթանաթ շէրէֆինի ալամատը, չիւնքի ասլ վարիս սաղ իտի, Բ. Ա. 175:

Ա. 22: Պու մէլիք ասը տիւշմէն միլլէթլէրի թէնքիլ էթտի: Պու ահտ րէիսի քէնտի եէկէնի Մըսր մէլիյի Փթօլէմի Ֆիլօմէթր տըր, քի ա-նըն ճէնէրալարընտա մաղլուպ էթտի:

Ա. 23: Անթիօզըս, եէկէնի Մըսր մէլիյինէ սախթէ տօսթլուգ իդ-հար հտէրէք, կէօյա տօսթանէ գիյարէթէ կէլմիլ կիպի, ազ պիր ասքէր իլէ Մըսրա կիրտի, վէ խայլի եէրէր իշղալ էթտի:

Ա. 24: Տիյարըն էն միւնպիթ եէրլէրինի իշղալ էթտի, միւթահ-քէմ մէվգիլէրի վէ Իսքէնտէրիյէյի մուհասէրէ էթտի, վէ էճտատընըն եափմատըզլարը եաղմակիրլիքէրի եափտը վէ Մըսր մէլիյի Փթօլէմի Ֆիլօմէթըրը էսիր ալտը:

Ա. 25-2: Ֆիլօմէթըրտան սօնկրա պիրատէրի Փթօլէմի Ֆիսգօն Մըսր մէլիյի օլտու: Անթիօզըս պէօյիւք պիր օրտու իլէ թէքըար Մըս-րա հիւճմ էթտի. Ֆիսգօն անա գարչը չըզտը իսէտէ մաղլուպ օլտու, չիւնքի քէնտի առէմլէրի տախի անա խիյանէթ էթտիլէր:

Ա. 27: Պու իքի մէլիքլէր՝ Անթիօզըս վէ էսիր ալտըրը եէկէնի Ֆի-լօմէթըր տըր, քի իքիսի իթթիֆադ հտէրէք մէլիք Ֆիսգօնա գարչը թէտպիրլէր տիւշիւնտիլէր, լաքին մուվաֆֆադ օլմատը, չիւնքի իքի-սիտէ պիրիպիրինէ միւտահանէ էթտիլէր եալան սէօյլէտիլէր:

Ա. 28: Անթիօզըս Մըսրտան տէօնէր իքէն պիր խապէր ալտը, քի Յնուտիւէր պիր շայնա չըգարմըչլար, քի Անթիօզըս էօլտիւ տէյու, պու-
նա հիտաէթլէնէք Յնուտիւյէտէն կէչէր իքէն փէք պէօյիւք վաճէթլէր
վէ հաղմահիրլիքլէր իճրա էթտի:

Ա. 29: Անթիօզըս թէքրար Մըսրա հիւճմ էթտի իսէտէ էվլէթի-
լէր կիպի մուվաֆֆադ օլմատը:

Ա. 30: Պու Քիթթիմ կէմիլէրի՝ Րօմա հիւքիւմէթի պահրիյէսի ի-
տի: Պու վաղըթտա Րօմա հիւքիւմէթի թէքմիլ իթալիյալը Րօմա հիւ-
քիւմէթի թահթը իտարէսինէ ալմըչ, խայլի պէօյիւմիւլ վէ գուվլէթլէն-
միւլ իտի: Քիթթիմ՝ էքսէրիյէթ իլէ Գըպըրս ատաար տէյու դապուլ օ-
լուճմըլ իսէտէ, օլ վաղըթտա հէփ ադ տէնիլդ ատալարը Րօմա հիւքիւմէ-
թի իշղալընտա օլմաղլէ իհթիմալ պու սէպէպտէն Քիթթիմ կէմիլէրի
տէնիլիյօր:

Անթիօզըս Րօմա պահրիյէսինին կէլտիյինի իշիտէրէք, անը սէլամ-
լամադ մադսէտիյլէ իսկէնտէրիյէյէ կիթտի: Րօմա միւմսիլլէրի, Րօ-
մա սինօթընըն թահրիւրի պիր էմրինի Անթիօզըսա վէրտիլէր (օլ վա-
ղըթտա Րօմա հիւքիւմէթի իմփէրաթօրըլը տէյիլ իտի, պիր սինօթ հա
խօս գօնսիլլէր վասըթաար իլէ իտարէ օլուճըլ իտի), քի եէկէնլէրի իլէ
մուհարէպէտէն Փէրաղաթ էտէրէք Մըսրտան չէքիւմէսինի էմր էտիյօր:
Անթիօզըս կիտիպ էրքեանըմ իլէ իսթիշարէ էտէյիմ տէմէսի իւղէրինէ՝
Րօմա միւմէսիլլէրինտէն Փօփիլիս իսմինտէ պիրի պասթօն իլէ Անթիօ-
զըսըն էթրաֆընա պիր տաիրէ չըգարադ, էվլէթ հա խայր տէմէտիքճէ
պու խաթթը կէչմէյէճէքսին, տէտի: Պուճըն իւղէրինէ Մըսրը թախի-
յէյէ մէճպուր օլտու, վէ փիւր հիտաէթ տէօնէրէք պիւթիւն դաղապընը
Յնուտիւյէր տէօքմէյէ պաշլատը էօյլէճէ Մուգատտէս Ահտա դաղապընադ
օլտու, Ք. Ա. 171: Իշթէ պու վաղըթտա, Դան. 8. 13 տէ գիքը օլու-
նան Մադտիս իլէ ճիւնուտ փալմալ էտիւմէյէ թէսլիմ օլընտը:

Ա. 31: Պու պաղուլար եինէ Անթիօզըսըն թարաֆընը թութան չէ-
րիւր, միւնքիւր Յնուտիւյէր տիր, քի Անթիօզըսա Նըուսաղէմին դափու-
լարընը աշտըլար, խայալա սըղմաղ վաճէթլէր իճրա էթտիլէր: Անթի-
օզըս իւլ սէնէ սօնկրա եինէ Նըուսաղէմէ հիւճմ էթտի, էրքէք, գարը,
պիւլա թէֆրիլդ պիւլէրճէ Յնուտի դաթլ էթտի, Հէյքէլի հաղմա էթտի,
վէ մէզպահտա տօմուլ գէպս էթտի վէ գանընը հէր թարաֆա սէրփիէրէք
Հէյքէլի նափաք էթտի: Վէ Նունանլարըն իլահը Ճիւլիթէրէ թախիսի
էթտի. մէրասիմ ի տին ի Յնուտիյէյի հասադ էթտի, պէօյլէճէ Պ. 8. 10-
12 իրապարաթը իթմամ օլտը. Ք. Ա. 168, Դեկ. 25:

Ա. 32: Պու այէթ Յնուտիլէրին քէնտի արալարընտա նէ հալտէ
օլտըզլարընը պէյան էտիյօր: Շէրիւր Յնուտիլէր տիւլմէն իլէ պիրլէչ-
րէք, Շէրիւրաթա մուղայիւր հէր կէօնա վաճէթլ վէ մէքրուհաթը իճրա
էթտիլէր, հաթթա խիթանլարընը պիւլէ, ամէլիյաթ իլի խիթանսըլ կի-
պի կէօրիւնէճէք հալէ դօյտուլար: Լաքին Ալլահա սատըդ գալան սընֆ
մուգալէմէթէ տէվամ էթտիլէր:

Ա. 33: Պու աղըլլըլար Ալլահա սատըդ գալանլար տըր, քի միւ-
պէչլիլէր հալինտէ գալմ արասընտա ճէսուրանէ չալըշտըլար: Չօղլա-
րը գաթլ էտիլտի, մալլէրի հաղմա էտիլտի, պաշ քեհաճին Օնիսա գաթլ
էտիլտի:

Ա. 34: Պու այէթ Մադապիլէր տէվրի տէնիլէն դէմանը իրապար
էտիյօր: Մատաթիս իսմինտէ պիր քեհաճին, պէչ օլլու իլէ տաղա գաշ-
ալ, վէ սաիր ճանը եանան Յնուտիլէր տախի անլէրէ իլթիհադ էթտիլէր,
վէ պիր գաշ եիւլ նէֆէրէ պալիլ օլտուլար: Անթիօզըս անլէրի թէնքիլ
իշիւն ճէնէրալ Ափօլլօնիւրը 20 պին ասքէր իլէ Նըուսաղէմէ կէօնտէրտի
լաքին պիր գաշ եիւլ Իսրայէլի միւճահիտ էօնիւնտէ մաղլուպ օլտըլար:
Վէ իւլ սէնէ Անթիօզըսըն մէֆրէթ օրտուլարընա մուգալէմէթ էթտիլէր,
էնճամ օն պինիլ նէֆէրտէն իպարէթ սէֆիլ, փէրուչան պիր օրտու իլէ
Անթիօզըսըն 60,000 փիյատէ վէ 5,000 սիւվարիտէն իպարէթ մուճթա-
ղամ օրտուսընա հիւճմ իլէ մաղլուպ վէ թէպգիլ էթտիլէր: Պիւլա չիւպ-
հէ Ալլահ անլէր իլէ իտի: Գատիմ առէթլէրի իւղրէ օրուճ վէ նիյաղտան
սօնկրա տիւլմէնէ հիւճմ էտէրլէր իտի: Պու դալէպէտէն սօնկրա Նըու-
սաղէմէ հիւճմ էտէրէք չէհրի, հէվալիսինի տիւլմէնտէն փաքլէտիլէր վէ
Հէյքէլին նափաք էտիլտիյի այնի կիւնտէ գէպիհէլէր թաղտիմ էտէրէք,
Մադտիսի թաթհր էթտիլէր. Ք. Ա. 165: Դեկտ. 25: Էլ եէօլմ Յնուտի-
լէր պու կիւնիւն գիքընիւն պալրամ էտէրլէր վէ իսմինէ Չանուքա (թախ-
սիս) պալրամը տէյօրլար:

Անթիօզըս տախի Բարեւոնտա փէք տէհէթլի աղըլլար վէ աղապ
իլէ վէֆաթ էթտի վէ էօլիւր իքէն հանընտա օլանլարա՝ «Պէն Իսրայէլին
Ալլահընը թահգիւր էթտիմ, Հէյքէլինի նափաք էթտիմ, անըն իշիւն պու
աղրը վէ աղապըլ չէքիյօր իմ», տէտի: Պէօյլէճէ Դան. 8. 13-14 այէթ-
լէրին իրապարաթը իթմամ օլտը: Անթիօզըս Ք. Ա. 171 տէ Իսրայէլի
թաղեիլդ վէ փալիմալ էթմէյէ պաշլատը, պու թէպտտի վէ թաղեիլդ
2300 կիւն տէվամ էթտի, վէ Հէյքէլին փաքլէնմէսի իլէ պու 2300 կիւն
խիթամ պուլտը: Իսրայէլ հիւրրիյէթիւնի քէսպ էթտի, վէ պու քիւլիւք
պույնուգա տաիր օլան իրապարաթ տախի խիթամ պուլտը:

Պաղը միևնույնսրէն Ռապալմըղըն Մտթ. 24. 15 տէ զիքը օլունան խարապ էտէն մէքրուհաթըն մուգատտէս մահալէ գօնուլմասը իխպարաթը Դան. 11. 31 տէքի վաղըս տըր տէյու թէֆսիր էտէրէյը, լաքին, պալատէքի իղահաթտան էօյրէնտիք քի, Դան. 11. 31 վաղըսսընըն իթմամ օլմըլ խտիյի թարիխէ միւսպիթ տիր: Սուսուսա էֆէնտիմիղին զէմանընտա Եունան հիւքիւմէթի տիւշմիւշ վէ պիւթիւն Եհուտիյէ վէ Սիւրիա Բարեւոն հուտուտընա գատար Րօմա հիւքիւմէթիինն թահթը հիւքիւմէթի տիր: Քէզա Ռապալմըղըն սալպ օլունմասըյլէ Մադտիս ա- չըլտը, Շէրիաթը Մուսալիյէ լաղվ օլտը: Կէրէի Եհուտիյէ քէմաֆի իւս սապըգ մէրասիմէ տէվամ էթտիլէր իսէտէ Ալլահա մադպուլ տէյիլ իտի: Ալլահ Հէյքէլի թէրք էթմիշ իտի, նաղարը Իլահիտէ զէմինտէ Մադտիս եօգ իտի: Վէ Քրիստոսըն սէմայա ուրուհունտան 38 սէնէ սօնկրա Րօմալլար շէհրի վէ Հէյքէլի եաղըպ վիրանէյէ թահվիլ էթտիլէր, նէ Հէյքէլ գալտը նէ տէ Մադտիս, վէ էլան խարապէ տիր: Էֆէնտիմիղին Մտթ. 24 պապտա զիքը օլունան իխպարաթը քեամիլէն սօնկ զէմանէ տաիր օլուպ էլ ան իթմամ օլմամըլ տըր: Մտթ. 24. 15 իխպարաթը Դան. 12 11 տէ զիքը օլունան փէյղամպէրլիք տիր, քի սօնկ 7 սէնէնին օրթասընտա իթմամ օլունաճաղ տըր, Դան. 9. 27: 7. 25:

Ա. 35: Պու ալէթ ալնի վաղընըն թէքրար վուգու պուլաճաղընը իմա էտիյօր: Պ. 11. 35 հադիդի վաղըլար օլմաղլէ պէրապէր փէյղամպէրի պիւր ըմգ տիր: Դան 12 ինճի պապ քեամիլէն ախիւր զէմանտա սօն 3½ սէնէյէ ախտ իխպարաթ տըր: Պ. 11. 31-35 ալէթլէրի, Պ. 12 իլէ րուպար էթտիլիմիղտէ եէքտիկէրինէ օլան միւշահէպէթի կէօրիւրիւգ:

ՊԱՊ 11:

Ա. 31. Վէ անըն թարաֆընտան (էանի շէմալ մէլիյի) պաղուլար (շէրի Եհուտիլէր) տուրաճաղ, վէ մադտիսի նէճիս էտէճէքլէր, վէ տաիմի զէպիհէյի գալտըրըպ՝ եէրինէ խարապ էտէն մէքրուհաթը գօյաճաղար:

Ա. 32-33: Քէնտիլէրին Ալլահ-ըն թանըյան գալմ քէսպ ի գուվ-վէթ էտէրէք իշ կէօրէճէք, վէ գալմըն աղըլլարը չօղլարը թա-լիմ էտէճէքլէր. վէ պիր միւտտէթ

ՊԱՊ 12:

Ա. 10-11: Շէրիլէր շէրի իր-թիքեապ էտէճէքլէր, վէ տաիմի զէպիհէյի գալտըրըպ խարապ էտէն մէքրուհաթը գօյաճաղար:

Ա. 1-3, Վէ օլ վաղըթտա գալմընըն օղուլարը իշիւն ըէիս Մի-քայէլ տուրաճաղ, վէ միլլէթ օ-լալըտան պէրրու օլ վաղթա գա-տար միսլի վուգու պուլմամըլ պիր մուգաիդա վաղթը օլաճաղ, վէ աղըլլար սէմանըն նուրը կի-պի, վէ չօղլարը սալահա իրչատ

գըլլաճա, աթէշէ, էսարէթէ վէ եաղմայա ուղրալաճաղար:

Պ. 11:

Ա. 35: Վէ աղըլլարտան պա-ղըսը գալ վէ թաթհիր օլունարադ նիհայէթ վաղթընա գատար պէ-յաղ չըղմալարը իշիւն պու շէյլէ-րէ ուղրալաճաղար, զիրա օ մու-այլէն վաղըթտա օլաճաղ: Վահի 7. 13-17:

ՊԱՊ 12:

Ա. 9-10: Է՛յ Դանիէլ կիթ, զի-րա պու սէօղլէր նիհայէթ վաղ-թընա գատար միւհըլիւ տիր. չօղլար թաթհիր օլունարադ պէ-յաղ գըլլնաճաղ վէ գալ էտիլէ-ճէքլէր:

Ա. 6-7: Պու աճիպ շէյլէրին նի-հայէթի նէ՞ զէման օլաճաղ տըր տէտի, վէ եէմին էտէրէք. զէման վէ զէմանլար վէ նըսֆ ը զէման օլաճաղ տըր, տէտի:

Կէօրիւրըլ քի, պապ 11. 35 վէ Պ. 12. 9-10 ալէթլէր նիհայէթ վաղ-թը տէյէրէք, սօն զէմանը իխպար էտիյօր, վէ Պ. 11. 35 ինճի ալէթ: 5 տէն 34 ալէթլէրտէ իխպար էտիլէն վաղըլարըն սօն տէվրինի իխպար էթմէք իլէ պէրապէր, Պ. 12. 9-10 ալէթի եանի սօն զէմանը տաիլի իտ-խալ էտիյօր. վէ Ա. 36 տա պիրտէն սօն զէմանա կէօթիւրիւր, վէ Ա. 35 իլէ 36 արասընա նամալիւմ պիր միւտտէթ իտխալ էտիլիյօր:

Պու իւշիւնճի տէֆա տըր քի պու նամալիւմ միւտտէթէ թէսատիւֆ էտիյօրըլ, վէ հէր տէֆատա պու նամալիւմ միւտտէթին սօնուհա տօղ-րու պու աղիմ ֆաճիալար սահնէսինտէ եէնի պիր շախս գուհուր էտիյօր:

(1) Պ. 7. 23 իլէ 24 ալէթլէր արասընտա տըր քի պու նամալիւմ միւտ-տէթին սօնկլարընա տօղրու Րօմա հիւքիւմէթիինտէն պիր մէլիք եախօտ ըէիս գուհուր էտէճէյի իխպար օլունըյօր:

(2) Պ. 8. 22 իլէ 23 արասընտա տըր, քի տէօրտէ թադսիմ օլունան Եունան հիւքիւմէթիինն շէմալի տիյալարը իշղալ էտէն շիւպէսինն հա-քիմիյէթի թահթընտա պուլլնմըլ օլան տիյալարըն պիրինտէ սօն իւշ սէնէ զարֆընտա սէրթ եիւզլիւ պիր մէլիք գուհուր էտէճէք, վէ պու իւ-շիւնճիւ տէֆատա տաիլի Պ. 11. 36 տա «Վէ օլ մէլիք իսթէտիյինի եաիա-ճաղ» տէյէրէք եէնի պիր շախս իխպար էտիյօր: Պաղըլար պու իւշ շախս-լարը եէքտիկէրինտէն թէֆրիդ էտէմէյէրէք անլէրի՝ իւշիւտէ ալնի շախս տէյու ալմըլար: Պաղըլար՝ իքիսի ալնի շախս պիրի պաշգա տէյու ալ-մըլար, պէրրադ պիր նէթիճէյէ կէլմէմիւշլէր: Վէ պաղըլարտա պու

նամալիւմ միւստեթի կէօրէմէյէրէք փէք եանկլըշ եօլա սալիմըլար :

Ա. 36: Վէ օլ մէլիք իսթէտիյինի եափաճադ: Գրիմ տիր պու մէլիք: Նէ՞ գէման, հա՞նկի տիյարտա, վէ հա՞նկի միլլէթտէն զուհուր էտէճէք: Պու սիվալլարըն ճէվապընը 36-40 ալէթլէրտէ պուլուլօրուլ: Պալատէ իզահ էտիլտի, քի 36 նճը ալէթ սօն գէմանա կէօթլըրլուլօր, վէ 40 նճը ալէթտէ «Վէ նիհայէթ վաղթընտա ճէնուլ մէլիյի անըն իլէ ճէնքլէճէք», տէյօր: Նիհայէթ վաղթընտա, տէմէսիլլէ անըն սօն գէմանտա զուհուր էտէճէյի սալիթ օլուլօր:

Նէ՞ րէտէ զուհուր էտէճէք. Ա. 40-41 աշըդ պէյան էտիյօր. «Վէ նիհայէթ վաղթընտա ճէնուլ մէլիյի անըն իլէ ճէնկլէճէք վէ շէմալ մէլիյի սիվալլըրլէր վէ կէմիլէր իլէ անըն իւղէրինէ Փուրթուլնա կիպի կէլէճէք, կիւղէլ տիյարա տալի կիրէճէք:» Տէմէք քի, հէմ շէմալ մէլիյինէ, հէմտէ ճէնուլ մէլիյինէ հէմ հուսուլտ օլան պիւր տիյարտա զուհուր էտէճէք: Պու տիյար Նհուտիյէտէն պաշգա պիւր էէր օլաճադ, վէ կիւղէլ տիյարա տալի կիրէճէք տէմէք իլէ՝ Նհուտիյէ օլտուլընա շիւպհէ պրադմայօր: Գէղա, չաուրըլարընը մուգատտէս տաղտա գուրաճադ (Ա. 45), տէմէքլէ, դաթի սուրէթտէ սալիթ օլուլօր: Վէ Պ. 12. 1 տէ «Վէ օլ վաղըթտա» տէյէրէք Պ. 12 յի Պ. 11է րապթ էտիյօր, քէղա պու ինյալմպէրլիքլէր Նհուտիյէրէ մախսուս տըր:

Հա՞նկի միլլէթտէն զուհուր էտէճէք: Անըն սիյրէթլինի վէ Փաալլիյէթլինի, սօն գէմանտա զուհուր էտէճէք էշխասա տալի տիկէր փէյղաճպէրլիքլէր ըուպար էթտիյիմիդտէ՝ միլլիյէթի վէ չախսիյէթի տալի դահիր օլուլ: Պու մէլիք սօն գէմանտա զուհուր էտէճէք օլմաղլէ՝ Վահի Բիթապընտա տալի պուլնա տալի պիւր իսպարաթ օլմասը փէք թապիի տիր, պու իսպարաթը Վահի 13. 11 տէ պուլըյօրըլ: «Վէ գէմինտէն չըղան տիկէր պիւր ճանվէր կէօրալիմ, իքի պուլնուլը օլուլ» էթտէր կիպի սէօյլէր իտի:» Տիկէր ճանվէրլէր իշիւն՝ տէնիդտէն չըղտը, տէյօր: Տէնիդ թալիքլէր իմա էտէր, պու ճանվէր իշիւն գէմինտէն չըղտը տէմէք իլէ՝ անը թալիքլէրտէն թէֆրիդ էտիյօր: Թալիքլէրտէն թէֆրիդ էտիլմիշ միլլէթ՝ Իսրայէլ գալմը տըր: Ատաա 23. 9: Թէսն. 36. 10-15: Ամոլ 3. 2: Վէ գէմին Նհուտիյէ տիր, չիւնքի՝ տէնիդլէր, սուլար, թալիքլէր տիր: Նսայ. 12. 14: Վահի 17. 15: Տէմէք քի պու ճանվէր Իսրայէլ գալմընտան զուհուր էտէճէք:

Պուլնուլ՝ գուլվէթ վէ հիւքիմէթ իմա էտէր: Գուլու Րապպըմըլըն գէմինի սըֆէթլէրինտէն պիւրի տիր: Գրիստոս հէմ մէլիք հէմ քեահին տիր, Գրիսանըն րէխի տիր:

Պու ճանվէր գուլու կիպի օլուլ իքի պուլնուլը օլմասը՝ անըն հէմ մէլիք հէմտէ քեահին սըֆէթ վէ սէլահիյէթլինի հալի օլաճաղընը իմա էտէր: Լաքին էթտէր կիպի սէօյլէր իտի, տէմէք իլէ անըն պիւր սալիթէքեար օլաճաղընը, Գրիստոսը թաղլիտ էթմէք իշիւն շէյթանըն մէյտանա կէթիլէճէյի պիւրի օլաճաղընը պէյան էտէր: Էլ գըսսա, շէյթանըն Գրիստոսը՝ սալիթէ մէսիհ տիր, վէ Յիսուս տալի պէօյլէ պիւր սալիթէքեարըն կէլէճէյինի իսպար էթմիշ տիր. «Պէն Փէտէրիմին իսմիլլէ կէլտիմ, պէնի գապուլ էթմէգսիլիդ, պաշգա պիւրի քէնտի իսմիլլէ կէլտիքտէ անը գապուլ էտէրսիլիդ:» Յոլհ. 5. 43:

Յոլհաննէս Րէսուլ պու սալիթէքեարա Տէճճալ տէյօր, Ա. Յոլհ. 4. 3: Վահի 16. 13-14: Վէ 19. 20 տէ եալանճը փէյղաճպէր, տէյօր: Դան. 11. 36 տա մէլիք, տէյօր: Զաք. 11. 15-17 տէ՝ սէֆիհ չօպան, Վահի 13. 11 տէ իքի պուլնուլը գուլու, վէ Պօղոս՝ կիւնաս ատէմի շօլ էհիլի հէլաք, տէյօր, Բ. Սէլ. 2. 3-10:

Պու ալէթլէրի Դան. 11. 36-39 ալէթլէր իլէ ըուպար էթտիյիմիդտէ Դան. 11. 36 տա մէլիք վէ Վահի 13. 11 տէ իքի պուլնուլը գուլու կիպի ճանվէր ալի չախս օլտըլը գահիր օլուլ:

ԴԱՆ. ՊԱՊ 11. 36:

Վէ օլ մէլիք իսթէտիյինի եափաճադ, վէ հէր իլահ իւղէրինէ էիւքսէլիպ թէպղիմ էտէճէք, վէ իլահարըն Ալլահընա գարշը աճիպ շէյլէր սէօյլէյէճէք, վէ դադապ թէմամ օլուլնճայա գատար մուգաֆֆէր օլաճադ:

Բ. ՍԵԼԱՆ. 2. 3-11:

Գրիստոսըն կիւնիւ եաղաշմըլ տըր տէյու քիմսէ սիդի ալտաթմասըն. զիրա էվվէլա իրթիտատ կէլիպ կիւնահ ատէմի շօլ էհիլի հէլաքըն իզար օլուլնմասը կէրէք տիր. օլ քի մուխալէֆէթ էտէր վէ հէր իլահ եալուս մապուտ թէմիյէ օլուլնանըն իւղէրինէ էիւճէլէնիւր, հաթթա քէնտիլի իլահ տէյու կէօսթէրէք իլահ կիպի Ալլահըն հէյքէլինտէ օթուրըր:

Դան. 11. 37: Վէ էճաատընըն իլահարընա իթիպար էթմէյէճէք:

Պու թալի Իսրայէլ գալմընա մախսուս տըր: «Էճաատընընըն Ալլահը, փէտէրլէրինիլին Ալլահը.» Թէք. 28. 13: Սուր. 3. 6: Նրեմ. 44. 3: «Գէղալիք նիսվանըն արղուսընա րայէթ էթմէյէճէք:» Իսրայէլի միլլիյէլէրին էն պէօյիւք արղուսըն՝ Մէսիհին քէնտիլտէն տօղմասը, Մէսիհին վալիտէսի օլմադ իտի: Գարրիէլ մէլէք Մարիամա Յիսուսըն

քէնտինտէն սողաճաղընը խապէր վէրտիլինտէ, պաքիրէ օլմասընա ըաղմէն, «Իշթէ Բապարն ճարիլէսի, պանա իսթէտիլինէ կէօրէ օլսուն», տէտի: Նիսվանըն արգուսընա ըաեթէթ էթմէմէք՝ Մէսիհէ, Քրիստոսա ըալէթ էթմէմէք տէմէք տիւր: «Վէ Հիշ պիւր իւհա իթիպար էթմէմէք»: Ճիւմլէսի իւղէրինէ թէպղիւմ էտէմէք: Տիգղաթ էթ, քի էվլէլ էճտատընըն իւհա, տէյօր, սօնկըա, քէղալիք նիսվանըն արգուսընա վէ սօնկըա՝ երնէ Հիշ պիւր իւհա իթիպար էթմէմէք տէմէսիլլէ, խուսուսա, քէղալիք նիսվանըն արգուսընա տէմէք իլէ, նիսվանըն արգուսընա տախի պիւր իւհա հասր էտիլմիշ օլտուղընը պէյան էտիյօր: Պու իսպարաթ իլէ տախի պու մէլիլին Իսրայէլ գալմընտան զուհուր էտէմէյի զահիր օլույօր:

Դան. 11. 38-39, Անճագ եէրինտէ գալալար իւհաընը թաղիլ էտէմէք վէ էճտատընըն պիլմէտիլէրի իւհա զիւղըմէթ էշեա, ալթուն, կիւմիւշ վէ զիւղըմէթ թալար իլէ թաղիլ էտէմէք, վէ զարիպ իւհաըն ալնիլլէ միւսթահէմ գալալարտա իշ կէօրէմէք վէ օլ իւհաըն թանըյանլարա իղղէթ չօղալտաճագ, վէ չօղլար իւղէրինէ Հիւքիւմէթ վէրէմէք վէ իւճըրէթ տէյու տիյարը անլէրէ թաղսիւմ էտէմէք:

Պու ալէթտէ տախի էճտատընըն պիլմէտիլլէ իւհաըն, տէմէք իլէ, անըն Նհուտի օլաճաղըն թէյլիտ էտիյօր: Իսրայէլին էճտատըն հագիլի Ալլահտան պաշղա պիւր իւհա պիլմէղլէր իտի. Թէսն. 28. 64: Երեմ. 44. 3: Թաիֆէլէր իւհալարընը տէյլիմէղլէր, Երեմ. 2. 11: Գալալար իւհաըն՝ սիեասի գուվլէթ, եանի մէլիլէ իմա էտէր: Ա. 39 պուսըն պէյան էտիյօր «Ղարիպ իւհաըն ալնիլլէ միւսթահէմ գալալարտա իշ կէօրէմէք» եանի օլ գալալարըն հաքիմիլին ալնիլլէ իշ կէօրէմէք:

Մտթ. 24. 24: Բ. Սէլան. 2. 9-10: Վահի 13. 13-14: Զիրա եալանճը մէսիհ Անըն զուհուրըն իսէ շէյ- Վէ պէօլիւք ալամէթլէր վէ եալանճը փէյղամ- Թանըն իշլէմէսինէ կէօ- իճրա էտէր, սէմատան պէրլէր զուհուր էտիպ ըէ ճիւմլէ գուվլէթ վէ զէմինէ աթէլ պիլլէ էն- պէօլիւք ալամէթլէր վէ ալամէթ վէ սախթէ տիւրի իտի. վէ էլինէ

միւճիղէլէր կէօթէրէ- միւճիղէլէր իլէ վէ հէ- վէրլէն ալամէթլէր ի- ճէլլէր, շէօլլէքի միւմ- լաք օլմագտա օլանլար- լէ զէմինտէ սաքին օ- քին օլսա միւնթէխապ- տա հագսըղընըն հիլէ- լանլարը իղլալ էտիպ՝ լարը պիլլէ իղլալ էտէ- սիլլէ օլաճագ: ճանլէրին սուրէթինի ճէլլէր: եալիմալարընը թէնպիհ էտէր իտի. վէ անա ճանլէրին սուրէթինի ճանլէրին սուրէթինի վէրլէր:

Զաք. 11. 15-16:

Երնէ սէֆիհ չօպան էտէվաթը ալ, զիրա պէն տիյարտա պիւր չօպան զուհուրա կէթիլէմէք իմ. հէլաք օլմագտա օլանլարըն եօղլամալաճագ, սաղ օլանլարըն պէսլէմէյէմէք, անճագ սէմիլլէրին էթինի եէյէմէք վէ թըրնագլարընը զօլիարաճագ տըր:

Վահի 16. 13-14:

Վէ էթտէրին աղղըն- տան վէ ճանլէրին վէ իտլանճը փէյղամպէրին աղղընտան իւշ նափաք բուհ չըգտըղընը կէօրտիւմ, զիրա պուսլար ալամէթ իճրա էտէն ճին բուհլարըն տըրլար:

Պու մէլիլին Նհուտի օլաճաղընա տիկէր պիւր իսպար՝ Նհուտիլէր Նհուտի նէսլի վէ Տաուտ նէսլինտէն պաշղա հիշ պիւր միլլէթտէն Մէսիհ գապուլ էթմէղլէր: Փէյղամպէրլիլլէրտէ պու վաղիհէն իսպար օլունմըշ տըր: Պալատէքի իղհաթ վէ մուգայէսէտէն ալըգ անլալարընը քի, սօն զէմանլարտա Նհուտիլէտէ, Նհուտի նէսլինտէն պիւր Զաթ զուհուր էտէմէք վէ քէնտինտէ Մէսիհ վէ մէլիլէ մէլիլէ տէյու իղհար էտէմէք, վէ Իսրայէլին Մէսիհ վէ մէլիլի հալինտէ տինի վէ սիյասի հիւքիւմէթի էլէ ալաճագ, Մուսէս, Ահարոն, Եղիշէ, Սամուէլ կիպի: Լաքին պիլ ախըրէ տէնիլ- տէն չըգան ճանլէր իլէ իթթիֆագ էտէրէք (Դան. 9. 27) հէր քէսի փուլ- փէրէսթիլլէ սէվգ էտէմէք, վէ օլ ըէիսին, եանի ճանլէրին սանլէմինէ սէճտէ էթմէյէ մէճպուր էտէմէք, էօյլէմէ մուգատտէս մահալէ խարապ էտէն մէքրուհաթ գօնուլաճագ: Ծուրը տախի զիւր էտէլիմ քի, էրտէ կէճտէ Երուսաղէմտէ պիւր շէյթէլ պինա օլունաճագ, կէրէի ինտ Ալլահ մագպուլ օլմալաճագ, չիւնքի իմանըղ, մուրթատ Նհուտիլէր եալիմալ. Եսայ. 11. 66, սօնկ զէմանէ մախսուս տըր: Ա. 1-3 տէ պու հալի պէյան էտիյօր:

Պաղը միւճէսսիլլէր պու մէլիլէ Փափա տըր տէյու թէֆսիլ էտէրլէր: պալատաքի իղհաթ պու թասալվուրըն եանլը օլտուղընը իսպարա քեաֆի տիւր: Անլէր չու պիւր գաշ խուսուլարըն նագարը իթիպարա

ալսալար պուլ խաթայա տիւղմէղէր: 1 ինճի. Բիւլիսա վէ Բիւլիսա տէվ-
րի հազգընտա Ահտ Ե Աթիւ փէյղամպէրլէրինէ պիր շէյ քէշֆ օլունմա-
մըլ տըր: Բիւլիսա տէվրի անլէր իշիւն գալիալը պիր քիթապ տըր:
2 նճի. Պու իրապարաթ սըրֆ Եհուտիլէրէ մախսուս տըր:

3 ինճիւ. Սըրֆ սօն եէտի սէնէյէ մախսուս տըր:

4 ինճիւ. Դան. 11. 35 այէթ իլէ 36 այէթ արասընտաքի նամալիւմ միւտ-
տէթի կէօրէմէյօրլար, քի Բիւլիսա, Էախօտ ինայէթ տէվրի տիր, վէ էլան
տէվամ էտիյօր, վէ Բիւլիսա րէֆ օլունճայա գատար տէվամ էտէճէք
տիր:

Դան. 11. 40: Վէ նիհայէթ վաղթընտա ճէնուպ մէլիյի անըն իլէ
ճէնկլէճէք: Պու խուսուստա ախէր պիր պէյանաթ օլմատըղը իշիւն
մուհիւմ պիր վաղըա օլմատըղը անլաշըլըյօր:

Վէ չէմալ մէլիյի արապալար, սիւվարիլէթ վէ չօդ կէմիլէր իլէ
Փուրթուճա կիպի կէլէճէք վէ տիյարլարա կիրէճէք, իսթիյա էտիպ կէ-
չէճէք: Պու մէլիք, Դան. 8. 23 տէ իրապար օլունան սէրթ Էիւղլիւ մէլիք
տիր: Դան. 8. 23-25 իլէ 11. 40-45 այէթլէրի բուպար էթտիյիմիդտէ՝
այնի շախսը իրապար էթտիյինի կէօրիւյօրը: Պու իքի իրապարաթ անըն
ախիր զէմանտա չէմալի տիյարլարըն պիրինտէ գուհուր էտէճէյինի պէ-
յան էտիյօր: Վէ Փաալիլէթլէրի վէ նիհայէթլէրի տախի աշի տիր:
Պ. 8. 25 տէ «Էյ տօգուճմադսըղըն գըրըլաճադ»: Պ. 11. 45 տէ՝ «Օ նի-
հայէթէ վարաճադ վէ անա Էարտըմ էտէն պուլընմայաճադ» տէյօր:
Էանի, զէմինի պիր գուվլէթ իլէ տէյիլ անճադ Բապսըն տարպէսիլէ
հէլաք օլաճադ:

Ա. 41: Կիւղէլ տիյարա տախի կիրէճէք, վէ չօդ տիյարլար խարապ
օլաճադ, լաքին Եդուվմ, Մոապ վէ պէնի Ամմոնըն պաշլըճա շէհրլէրի
գուրթուլաճադ: Պու շէհրլէրին գուրթուլմասընա սէպէպ՝ Էֆէնտիմի-
ղին շայրտլէրէ, «Սարապ էտէն մէքուհաթըն Մուգատտէս մահալտէ
տուրտըղըն կէօրտիլիւնիւղտէ տաղլարա Փիրար էտինիդ» էմրինին՝
իթմամը իշիւն տիր: Պու Էէրլէր Իրտանըն վէ էօլիւ տէնիղինին ճէնու-
պընտա 2-3 պին ալադ Էիւքէթլիյինտէ տաղլար տըր, քի Եոալըն վէ
Ղուլտըն նէսլլէրինին սաքին օլտուղլարը Էէրլէր տիր: Վէ սօն պէօլիւք
մուգալաղալարտա միւմին Եհուտիլէրին չօղլարը պու տաղլարա Փիրար
էտէճէք. անըն իշիւն Ալլահ պու շէհրլէրի խարապ էտիլիլէթ էթսլիմ էթ-
մէյէճէք: Բէղա Եսայ. 16. 3 իրապարաթընըն իթմամը տըր: Պի աշի-
հի Էֆէնտիմիղին Լուգ. 21. 20 տէ Երուսաղէմին խարապը հազգընտա
օլան իրապարաթընտա՝ «Երուսաղէմի օրտուլար իլէ մուհասէրէ օլունտը-

ղընը կէօրտիլիւնիւղտէ տաղլարա գաշընըդ» տէտի: Վէ Երուսաղէմին
պիրինճի մուհասէրէսի իլէ իքինճի մուհասէրէսի արասընտաքի Փուր-
սաթտան իսթիֆատէ էտէրէք՝ Բրիսթիյանլար պու տաղլարա Փիրար
էթտիլէր, վէ օլ աղիմ գըլթալ վէ խարապիլէթտէ հիշ պիր Բրիսթիյան
գաթլ էտիլմէտի:

Ա. 42-43: Անըն Հապէշիսթանա գատար իսթիլա էտէճէյի:

Ա. 44: Լաքին, շարդտան վէ շէմալտան կէլէն խապէրլէր անը
միւղթարիպ գըլաճադ, վէ չօդ տտէմլէրի թէլէֆ էթմէք իշիւն չըգա-
ճադ: Պու խապէրլէրին նէ օլտուղը դիքր օլունմայօր, անճադ Վահի 16.
12 տէ պիր իմաաթ վար. «Ալթընճը մէլէք քէնտի թասընը Ֆրաթ Երմա-
ղը իւղէրինէ պօշալթտըգտա, Երմաղըն սույու շէքիլտի, թաքի շարդ-
տան օլան մէլիլէրին Էօլու աշըլա:» Վէ Ա. 14-16 տա, «Զիրա պուճար
ալամէթլէր կէօթթէրէն ճին բուհլարը օլուպ, զէմինին մէլիլէրինի հէր
շէյէ գատիր Ալլահըն օլ պէօլիւք կիւնիւնիւն մուհարէպէսինէ ճէմ էթ-
մէյէ անլէրին Էանընա կիտէրլէր, վէ անլէրի Արմադեղոն տէնիլէն մա-
հալէ ճէմ էթտիլէր:»

Շարդտան օլան մէլիլէր, Ասիա միլլէթլէրի օլտուղը շիւպհէ կէօ-
թիւրմէղ, վէ հէման սօն Էէտի սէնէյին սօնկարընա տօղրու կէլիյօրլար:

Ա. 45: Չատըրլարընը տէնիլլէր արասընտա կիւղէլ վէ մուգատ-
տէս տաղտա գուրաճադ: Պու տէնիլլէր, Ագ տէնիլ, Էօլիւ տէնիլ, վէ
Գալիլիա տէնիլի տիր: Մուգատտէս տաղ՝ Երուսաղէմտէ Սիօն տաղը
տըր: «Լաքին օ նիհայէթէ վարաճադ, վէ անա Էարտըմ էտէն պուլըն-
մայաճադ:» Պու շէմալ մէլիլի հազգընտա տիկէր վաղիւ փէյղամպէր-
լիլէր վար: Ալլահ Իսրայէլի թէճղիլէ իշիւն Ասորեստան մէլիլիլի կէ-
թիրտի, վէ անա տա շէմալ մէլիլի տէյօր. պիաշիհի սօն զէմանտա,
Մուգատտէս մահալտէ մէքուհաթ իճրա էտէնլէրի թէճղիլէ իշիւն, Պ.
9. 27 տէ իրապար օլունան խարապ էտիլիլէ շէմալտան գուհուրա կէթի-
լէճէք, վէ անա տախի Ասորեստան տէյօր: Եսայ. 10. 5 տէ Վայ զաղա-
պըմըն տէյնէյի օլան Ասորեստանա տէյօր, վէ Ա. 12 տէ՝ «Վէ Բապ
Սիօն տաղընտա վէ Երուսաղէմտէ պիւթիւն իշինի թէքմիլ էթտիլինտէ,
Ասորեստան մէլիլիլին իֆթիխարընը Էօղլալաճադ իմ, տէյօր: Գատիմ
Ասորեստան հիշ պիր վաղըթ Երուսաղէմի իշղալ էթմէտի, վէ պապըն
միւլթէպազի գըսմը՝ պուճըն սօն զէմանտա վուղու՝ պուլաճաղընը աշըդ
պէյան էտիյօր, քէղա Եսայ. 30. 18-31 վէ 31. 4-9 այէթլէրի բուպար
էթ: Միքիա 5. 1-2 տէ Յիսուսըն Բիթլէհէմտէ գուհուրը վէ տարպ օլու-
նաճաղընը իրապար էթտիլէտէն սօնկրա, Ա. 3 տէ պիրտէն սօն զէմանէ

կէօթիւրիւյն, վէ Ա. 4-6 սօն ղէմանը ինսպար էտիյօր: Յովէլ իքինճի պապ սօն ղէմանէ ախտ տիր, վէ պու հիւճմիւն կէլէլինին տէհէթինի թա'րիֆ էտիյօր վէ Ա. 20 տէ՝ «Շէմալ ասքէրլէրինի իւղէրինիդտէն ուղաղաշտըրաճադ իմ», տէյօր: Վէ իսրայէլին նախ օլաճաղը սաատէթի վէ պին երլլըդ էյամը ինսպար էտիյօր: Չաքար. 12 վէ 14 պապլար սօն ղէմանա ախտ ինսպարաթ տըր: 14. 2 տէ հէփի թաիֆէլէրի երուսաղէմ էթրաֆընա ճէմ՝ էտէճէք իմ տէյօր: Յովէլ 3. 9-16 պու վաղթը ինսպար էտիյօր: Մտթ. 24. 29-31 վէ 25. 31 տէքի ինսպարաթ տախի պու վաղթըն ինսպարաթ տըր: Եդեկ. 38 վէ 39 պապլար տահա վաղիհ տիր, շէմալտան կէլէճէք միլլէթլէրի իմիլլէ ինսպար էտիյօր:

Բոլս — Բուս: Մոսոք — Մոսղոլս: Թօրէլ — Թօլօլսք: Գօմէր — Դըրըմ վէ Գիւրմանիա: Պունլար Նոյըն թօրունլարընըն իմի տիր. Թէք. 10. 1-5: Պունլարըն նէսլլէրի դարա տէնիդ սահիլլէրինտէն էվրօփա վէ ինկիլթէրայա դատաթ կայըմըլլար:

Վահի 19. 17-18 վէ Եդեկ. 39. 17 այնի վաղըայը ինսպար էտիյօր

Դան. 11. 40-45 այէթլէրտէ տիկէր պիր շէյ տիդգաթ ճէլլ էտիյօր. սօն ղէմանտա տիւնեա հիւքիւմէթլէրի արասընտա տէօրթ ֆարգլը պէօյիւք իթթիհատլար օլաճաղը անկաշըլլըյօր —

1.— Բօմա հիւքիւմէթի միւթթէհիտէսի տիր, քի դարպի հիւքիւմէթլէր իթթիհատը տըր:

2.— 40-43 այէթլէր վէ Եսայ. 19. 20-25 այէթլէրին ինսպարաթընա նաղարէն՝ Մըսր, միւսթադիլ պիր հիւքիւմէթ հալինտէ օլաճադ, վէ Աֆրիգա միլլէթլէրի իլէ պէրապէր պիր իթթիհատ թէլլէլ էտէճէք, քի ճէնուպի միլլէթլէր իթթիհատը տըր: (Էլ եէօլմ Արապլար պէօյլէ պիր իթթիհատ իչիւն չալըլըյօրլար), պու իթթիհատա Նուպիա վէ Հապէշիսթանըն իշթիրադ էտէճէյի անկաշըլլըյօր:

3.— Շէմալ մէլիյի տէլալէթ վէ իտարէսի թահթընտա շէմալի միլլէթլէր իթթիհատը տըր:

4.— Շարգի միլլէթլէր իթթիհատը: Փէք իհթիմալ քի ճարոն հիւքիւմէթի տէլալէթ վէ իտարէսի թահթընտա Ասիա միլլէթլէրի իթթիհատը օլաճադ: Էլ եէօլմ ճարոն պէօյլէ պիր դայէ թէպգիպ էտիյօր, պուտա Շարգի միլլէթլէր իթթիհատը տըր: Պու մէֆրէթ զուլլիլէթլէր պիրիպիլինի փարէլէլէճէքլէր: Վահի 9. 16 տա ինսպար էտիլէն 200 միլիօն սիւվարի ասիկէրի վէ Վահի 14. 20: 16 ինսպարաթը անճադ պու սուրէթլէ իթմամ օլունապիլիլ:

էնճամ. Մէլիք իւլ միւլուք, Բապպ իւլ էրպապ ճիւմլէ մուգատտէսլէր վէ մէլէքլէր իլէ աղիմ գուտրէթ վէ ճէլալ իլէ գուհուր էտիպ ճիւմլէսինի հէլաք էտէրէք մէլէքիւթիւ ալաճադ. Վահի 17. 14: Մտթ. 24. 30-31: Եսայ. 66. 15-16: Երեմ. 25. 33: Չաք. 12 վէ 14 պապլար, իթմամ օլունաճադ:

ՊԱՊ 12:

Պու պապ 11 ինճի պապըն տէվամը տըր: Ա. 1 տէ՝ Վէ օլ վաղըթտա տէմէք իլէ, Պ. 11. 36-45 այէթլէրտէ ինսպար օլունան վաղըալարըն վուգու պուլտուղը վաղըթտա տէմէք օլտըրը աշըդ տըր:

Ա. 1. Վէ օլ վաղըթտա դալմըլըն օղուլլարը իչիւն տուրան պէօյիւք ըլիս Միքայէլ տուրաճադ: Կէօրիւնիւյօր քի Իսրայէլ գալմը միւմիլէրինին միւտաֆա'ա վէ հիմայէսի՝ Միքայէլ մէլէյէ իհալէ օլունմըլ տըր: «Թա օլ վաղթա դատար միսլի վուգու պուլմամըլ պիր մուգայադա վաղթը օլաճադ:» Պունա Յակոբըն մուգայադասը տէնիլիյօր, Եսայի 30. 18-20: Երեմ. 7. 13-17: Մտթ. 24. 21-22:

«Վէ օլ վաղըթտա սէնին գալմըն հանի քիթապտա կալըմըլ օլանլարըն ճիւմլէսի նէճաթ պուլաճադ:» Քիթապա կաղըմըլ, օլմադ, լուղէվի մա'նատա տէյիլ տիր: Ալլահ զուլլարընը թանըմադ իչիւն գուլուտաթա միւհթաճ տէյիլ տիր: Հէր առէմին ամէլլէրի վէ վիճտանը Ալլահըն նաղարընտա աշըդ պիր քիթապ տըր. Վահի 20. 12 տէ 7. յաթ քիթապը տէյօր: Հայաթ քիթապընա անճադ հայաթա մալիք օլանլար կաղըլըր, հայաթա մալիք օլմադ՝ Օղուլա, Բապպ Յիսուս Քրիստոսա իման էթմէք տիր: Յովհ. 3. 16, 36: 5. 24: 6. 47: Բօմ. 5. 1: Ֆիլպ. 4. 7:

Պօղոս Բէսուլ էֆսուսլուլար ըհսալէսինտէ պունը փէք կիւղէլ պէյան էթմիլ տիր: Հայաթ քիթապընա կաղըմըլ օլմադ՝ խէլասըն իման վասիթա օլարադ ինայէթլէ օլտըրընը պէյան էտէր: Չաթէն հէր միւմին Բուհ իւլ Գուտա իլէ միւհրլէնմիլ տիր: Պու Բապպըմըլըն Քէնտիսինէ իման էտէնլէրի տէր խաթր էթմէսի տիր. Մտթ. 10. 32-33:

Ա. 2. Վէ եէրին թօիրաղընտա ուլույանլարտան չօղլար, պաղըս էպէտի հայաթա վէ պաղըսը հաղարէթ վէ էպէտի ըհգալէթէ ուլանաղլար: Պու այէթի պաղըլար սօն պէօյիւք հիւքմ կիւնիւ տէյու թէֆսիր էտէրլէր, լաքին պու ուլանմադ՝ նիհայէթ վաղթընտա, մուգայադա ղէմանընտա օլույօր սալիհ վէ Փասըդ հէփ պիրլիքտէ ուլանըյօր

հալ շու քի սօն պէօյիւք հիւքմտէ հիւսիւր սալիւս պուլլընմայաճադ: Լուգ 14. 14: Վահի 20. 5: Քէզա պիրիննի ալէթ աչըզ պէյան էտիյօր, քի պու ուլանմադ օլանլար՝ Դանիէլին գալմը տըր, Խարայէլ տիր: Եւրին թօփրաղընտա ուլուլան, թապիրի՝ Քրիստոսա իման էթմէմիւ, միւնքեր Եհուտիւրի իմա էտէր, օ կիպիւրէրէ Վահի Քիթապընտա գէմինտէ սա- քին օլանլար, տէյօր քի Եհուտի, թաիֆէ հէփի միւնքերիւրէր իմա էտէր: Վահի 6. 10, 8. 13: Պու ուլանմադ ճէսէտճէ էօլմիւլ օլանլարըն ուլան- մասը տէյիւ, մանէն, բուհի ուլանմադ տըր Ա. 3, վէ 10 պուլըն աչըզ պէ- յան էտիյօր: Խարայէլ գալմը պու անէ գատար եւրին թօփրաղընտա ու- յուլօր: Թաիֆէրէր արասընտա կէօմիւլմիւլ, իմանսղըլըզ իւէ մանէն էօլիւ տիրէր: Բօմ. 11: Սօն գէմանլարտա Եհուտիւրէյէ փէք չօգ Եհու- տի թէճէմիւ էտէճէք, Երեմ. 31. 8-15: 50. 4-5: Պէյթ ի Յուգա վէ օն սըպթլար պիրէէճէքէր, Եղեկ. 37. 16-27: Էօյէճէ անլէրին միւլի մէ- զարլարը աչըլաճադ Եղեկ. 37. 1-22: Օլ մուգայադարտա փէք չօգլար ուլգուտան ուլանըր կիպի մանէն ուլանմադլար, բուհի կէօլէրի աչը- յաճադ տըր, Եսայ. 26. 19: Բօմ. 11. 23: Բ. Կորնթ. 3. 14-16 վէ Մէ- սիհիւրի Յիսուսա իման էտէճէքէր. Երեմ. 50. 4-20: Ուս. 3. 5: 5. 15: Զաք. 12. 10-14: Լաքին իման էթմէյէն մուրթատ Եհուտիւրէր՝ ճանլէ- րին տամդասընը գապուլ էտէնլէր՝ պին սէնէ սօնկրա էպէտի րէզալէթէ ուլանմադլար. Վահի 20. 5:

Ա. 3: Ազըլլըլար սէմանըն նուրու կիպի, վէ չօգլարը սայահա իր- չատ էտէնլէր ելտըզլար կիպի էպէտ իւլ ապատ զիյատար օլաճադլար:

Պու ազըլլըլար՝ Քրիստոսա իման էտէնլէր, վէ օլ գէմանտա մէլէ- քիւթիւն պէշարէթինի թէպէր էտէնլէր տիր. (Վահի 7), վէ անլէր պէ- շարէթի միւլի վուգու պուլմամըլ պիր կէրմիւլէթ վէ վիւսաթ իւէ թէպ- շիր էթմէլէրիւլէ փէք չօգ Եհուտի վէ թաիֆէ իւէլաս պուլաճադ, Եսայ. 43. 21: 66. 19:

Ա. 4: Վէ սէն է՛յ Դանիէլ նիհայէթ վաղթընա գատար Քէլամլարը գափա վէ Քիթապը միւհրլէ, չօգլար միւթալաա էտիպ իւլ արթաճադ տըր: Տիգդաթ էթ, քի նիհայէթ վաղթընա գատար տէյօր, վէ ալէթ 9 տա էինէ նիհայէթ վաղթընա գատար տէյօր, Էանի նիհայէթէ գատար տէյիւ անճադ նիհայէթին Էաղլաճըլ օլտուղը վաղթա գատար, միւհրլէ տէմէք տիր, քի օլ գէման չօգլար պու փէյղամպէրլիքլէրի միւթալաա էտիպ ան- յայաճադլար: Պու պէյանաթ՝ Դանիէլ վէ Վահի Քիթապլարընը օգու- մադ Փաիտէսիղ տիր, անլէր միւհրլիւ տիր իտտիասընը ճէրհ էտէր, իսու- սուսա Վահի Քիթապլարը միւհրլէմէ, տէյու էմր էտիյօր: Դանիէլէ միւ-

հիւրլէ տէմէսինէ սէպէպ՝ պու փէյղամպէրլիքլէրի Խարայէլ գալմընըն անլամասը միւլքին տէյիւ իտի: Հաթթա Դանիէլ քէնտիսի տաիսի ան- յամայօր իտի անճադ կէօրիւլ իշիթտիյինի Էաղլօր իտի: Էլան պու Քի- թապ Եհուտիւրէր իշիւն գափալը տըր, Լաքին Քրիսթիյանլար իշիւն՝ Քի- թապ ը Շէրիֆտէ միւհրլիւ, գափալը պիր չէյ Էօգ տըր, չիւնքի Բուհ իւլ Գուտա կէլմիւլ օլմաղլէ հէր պիր միւլմին հաղիգաթա իրչատ օլունըր, Յովհ. 16. 13: Վէ անըն իշիւն Վահի Քիթապլարը միւհրլէմէ, տէյու էմր էտիյօր:

Պու կիւն պու փէյղամպէրլիքլէրին պիր խայլիսի իթմամ օլմուլ տըր վէ Ա. 4 իսպարաթը էլ Էէօլմ պիր տէրէճէ իթմամ օլուլօր: Քիթապ ը Շէրիֆ միւթալաասը վէ թէֆսիրի իմի վէ տիկէր իմլէր փէք չօգ թէ- րազգի էթմիւլ տիր, վէ նիհայէթին Էաղըն օլտուղընա պիր տէլիւ տիր:

Ա. 5-7: Պու աճայիպ վաղըլարըն, գէման, գէմանլար վէ նըսֆ ը գէման (3½ սէնէ) տէվամ էտէճէյի, վէ մուգատտէս գալմըն (Խարայէ- ին) գուլվէթինին քիւլիյէն տաղըլաճադը իսպար օլունըլօր: Տիգդա- թա չայան տըր քի, պու միւտտէթ Դանիէլ վէ Վահի Քիթապլարընտա 7 տէֆա զիքր օլունըլօր, վէ հէր տէֆասընտա տա Բապլըն զուհուրու իւէ խիթամ պուլուլօր:

Ա. 8: Դանիէլ Էինէ անկլամատըղընը իզրար էտիյօր, վէ՝ պուն- լարըն նիհայէթի նէ՞ օլաճադ, տէյու սօրուլօր, վէ Բապպ Էինէ տէյօր՝ Պու սէօլլէր նիհայէթ վաղթընա գատար գափալը տըր:

Ա. 10: —Չօգլար թաթհիր օլունըլ պէյաղ գըլընաճադ վէ գալ էտի- լէճէք, Փաղաթ չէրիւրէր չէրի իրթիքեապ էտէճէք. չէրը վէ Փէսատ- տա տէվամ էտէճէքլէր վէ հիւսիւրի Փէհմ էթմէյէճէք, Լաքին ազըլլը- լար Փէհմ էտէճէքլէր: Պու փէյղամպէրլիք էլ Էէօլմ իճրա օլունըլօր: Քրիսթիյան թէսմիւլէ օլունան միւլէթլէրին, վէ պէօյիւք պիր էքսէրիյէթ իւլ Փէրտլէրին բուհանի հալի կէօլ էօնիւնտէ, Բ. Պետ. 3. 3-4 տէ, «Ա- նըն զուհուրուըն վատը նէրէտէ, հէր չէյ խիլգէթին իպթիտասընտան պէրու օլտըղը կիպի գալըլօր, տէյէն միւսթէհլիւր օլաճադլար իսպա- րաթը իթմամ օլուլօր: Քէզա Ա. Տիմ. 4. 1-2: Բ. Տիմ. 3. 1-5: Մտթ. 24. 37-40:

Ա. 11: Պու ալէթլէր տաիսի տիւրլիւ տիւրլիւ թէֆսիրէ ուղըրամըլ տըր, պաղըլար Արապ թարիխինէ, պաղըլար Թիւրք թարիխինէ վէ պա- զըլարտա Քիլիսա թարիխինէ թաթպիւք էթմէյէ չալըլմըլար: Կէօյա, խարապ էտէն մէքրուհաթ, Հէքէլին Էէրինէ Արապլարըն Էափտըղը ճա- մի՝ տիր տէյու թէֆսիր էտէրէք, օ թարիխտէն հիսապ իւլ 1335 է, ճէնէ- րալ Ալէնպիւնի Երուսաղէմի գապթ էթտիյի թարիխէ կէթիրիւրէր, Լա-

քին պապը տիգղաթ իւլ օգուլուպ տիկէր փէյղամպէրլիքէրի բուպար էթտիյիմիղտէ, եանլըլ եօլա սափմաղա պիր սէպէպ եօգ տըր: Պու վա-
հինն սօն 3½ սէնէյէ մախսուս օլտըղընա իթիրաղ օլունմաղ: Տաիմի
գէպիհէնին գալտըրըլալ խարապ էտէն մէքրուհաթըն գօնուլմասը՝ սօն
հաֆթանըն օրթասընտա օլաճաղ, (Պ. 9. 27) վէ 3½ սէնէ, եախօտ 1260
կիւն տէվամ էտէճէք, Դան. 7. 25: Վահի 11. 2-3: 12. 6, 14: 13. 5: Վէ
Դան. 12. 7 տէ 3½ սէնէ սօնկրա պունլարըն ճիւմլէսի իթմամ օլունաճաղ
տըր տէյօր: Վէ Դան. 7. 24-27 տէ 3½ սէնէ սօնկրա մէլէքիւթ Միւթա-
ալըն մուգատտէսլէրինէ վէրիլէճէք տէյօր: Վէ Վահի 10. 7 տէ «Ետին-
ճի մէլէյին սալթը կիւնլէրինտէ, Ալլահըն սըրըր Քէնտի գուլլարը փէյ-
ղամպէրլէրէ թէպլէր էյլէտիլի իւղրէ իթմամ օլունաճաղ» տըր տէյօր:
Քէլգա, Վահի 11. 15 տէ՝ «Ետինճի մէլէք պօրու չալտըղտա տիւնեանըն
մէմալիքի Բապլըմըղըն օլտու», տէյօր, վէ Էֆէնտիմիղին Մտթ. 24. 15
տէ օլան իխպարաթընտա, խարապ էտէն մէքրուհաթըն մուգատտէս մա-
հալտէ տուրտուղըն կէօրտիլիւնիւղտէ Փիրար էտինիղ, զիրա շիտտէթ-
լի մուգաիղա օլ գէման օլաճաղ տըր, վէ Ա. 29-30 տա, Վէ օլ կիւնլէրին
մուգաիղապընտան սօնկրա Իպն իւլ ինսանը աղիմ գուտրէթ վէ ճէլալ իլէ
կէլիւր կէօրէճէքլէր, տէյօր: Դանիէլ վէ Վահիտէ, գէման վէ գէմանլէր
վէ նըսֆ ր գէման — 42 ալ 1260 կիւն վէ հաֆթա օրթասընտա տէյէ-
րէք, տէօրթ Փարզըլ թապիր գուլլանմասը՝ պու միւտտէթին լուղէվի
մանատա կիւն օլտուղընա շիւպհէ պրազմայօր: Նէ գատար աչըղ կէօ-
րիւյօրըղ, քի, 1290 վէ 1335 կիւն, մուգաիղալարտան սօնկրայա, Քրիս-
տոս մէլէքիւթիւ ալտըղտան սօնկրայա կէօթիւրիւյօր: Քրիստոս սալպ
օլընտըղտան սօնկրա, Ալլահ հէյքէլի թէրք էթտի, գէմինտէ մուգատտէս
մահալ գալմատը, չհր վէ Հէյքէլ քեամիլէն վէրանէ օլտու: Արապլար
ճամիի եափտըղլարընտա Երոսաղէմ 600 սէնէտէն պէրրու թաիֆէլէրին
իշղալընտա խտի: Պու 1290 վէ 1335 կիւնիւն մանասը փէք աչըղ տըր:
Ա. 8 տէ գէման վէ գէմանլէր վէ նըսֆ ր գէման, եանի 1260 կիւնիւն խի-
թամընտա պունլարըն ճիւմլէսի իթմամ օլունաճաղ տըր, տէյօր, վէ Դա-
նիէլին «Պունլարըն նէթիճէսի նէ՞ օլաճաղ» սիւալընա ճէվապէն, մէլէք
նէթիճէյի խապէր վէրիյօր: Դանիէլ, սէվկիւլիւ վաթանընըն խարապ
օլմուլ, գան իշինտէ դարգ օլմուլ, սէվկիւլիւ գալմընըն քիւլիւյէն մահվ
օլմաղ հալինէ կէլէճէյինի անկալյօր, լաքին նէթիճէյի կէօրէմէյօր, ան-
լամայօր խտի: Չուլմէթէ դարգ օլմուլ պիր հալտէ փէք թապիի օլարաղ
մէյուսիյէթ իլէ սօրույօր, «է՛յ էֆէնտիմ, պունլարըն սօնու նէ՞ օլա-
ճաղ:» Բապլ սէվկիւլիւ Դանիէլինի էօյլէ մէյուս պիր հալտէ պրազմա-
յօր, նէթիճէյի տախի իխպար էտիյօր: Պու 1260 կիւնիւն մուգաիղալա-
րընտա սալիմէն կէչէրէք 1335 կիւնէ եէթիչէնլէր մութլու վէ միւպարէք

օլաճաղ, տէյօր: Վէ իսթիյար Ալլահ ատէմինին գալպինի միւթմէլին է-
տիյօր, վէ պիղղաթ քէնտինին տախի նասիպինի իխպար էտիյօր: Կէօ-
րիւյօրըղ քը 1290 կիւն, 1260 կիւնիւն թէմտիտի տիր, վէ 1335 կիւն 1290
կիւնիւն 45 կիւն տահա թէմտիտ օլունմասը տըր: Պու 75 կիւն թէմտիտ ի
միւտտէթին իքի միւտտէթէ թէֆրիգ էտիլմէսի, պու իքի միւտտէթ
դարձընտա Փարզըլ վաղըալար, կէօրիւլէճէք Փարզըլ իշէր օլտըղընը
իմա էտէր: Նէ՞ տիր օ կէօրիւլէճէք իշէր:

Պու սուալըն ճէվապընը Մտթ. 25. 31-46 վէ Եգեկ. 39. 11-16 տա
պուլույօրըղ: 1260 կիւնիւն խիթամընտա, Բապլըմըղ աղիմ գուտրէթ
վէ ճէլալ իլէ զուհուր էտէրէք, Երուսաղէմ էթրաֆընտա թէճէմիւ էթ-
միշ օլան տիւլմէնլէրի հէլաք էտէճէք վէ Փէտէրին Անա վատ էթմիշ օլ-
տըղը մէլէքիւթիւ ալաճաղ, Մէզմ. 2. 45: 110: Լուգ. 22. 29-30 վէ սօն 7
սէնէ դարձընտա Իսրայէլին խէլաս օլմուլ, միւհրլէնմիշ օլան պաղիյէ-
սի վասիթասը իլէ, վէ Յիսուսըն թէվէլլիւտինտէ օլտըղը կիպի սէմա-
տան տախի պիր մէլէք վասըթասիյլէ մէլէքիւթիւն պէչարէթի տիւնեա-
տա հէր միլլէթ վէ գապիլէյէ թէպլէր էտիլմիշ օլմաղլէ (Մտթ. 24. 14:
Վահի 7. 3-8: 14. 6-7: Եսայ. 43. 21: 66. 16), պէչարէթէ իման էթմիշ
վէ էթմէմիշ, վէ մուգաիղալարտա սաղ գալմըլ օլան ճիւմլէ միլլէթլէր՝
Բապլըն Սիօնտա գէմինի թախթը հուշուրընա ճէմ էտիլէճէք, վէ Բապլ
անլէրի միւպէչլիլէրէ էթտիլէրի մուամէլէյէ կէօրէ հիւքմ էտէճէք:
Միւպէչլիլէրէ էյի մուամէլէ էտէն, անլէրի գայըրան վէ պէչարէթէ
իման էթմիշ օլանլարը սաղընա ալըրարաղ, մէլէքիւթիւնէ սապուլ էտէ-
ճէք, վէ պէչարէթէ իման էթմէյիպ միւպէչլիլէրէ Փէնա մուամէլէ է-
տնլէրի սօլունա տուրտուրարաղ էպէտի աղապա հիւքմ էտէճէք. Մտթ.
25. 31-46: Իշթէ իլք 30 կիւն միւտտէթ Բապլըն օ միլլէթլէրի հիւքմ ի-
շիւն թախսիս էթմիշ օլտըղը միւտտէթ տիր:

Պէլքի շու սիւալ Փիքրէ կէլիւր տիւնեանըն ճիւմլէ միլլէթլէրի, Ե-
րուսաղէմէ, Բապլըն հուղուրընա ճէմ՝ էտիլմէսի նա՞սըլ միւքմին օլուր:

Պու հէփ միլլէթլէրին ճիւմլէ Փէրալէրի ճէմ՝ օլունաճաղ մանասըն-
տա տէյիլ տիր: Պիր միլիար գատար ինսանլարըն Եհուտիյէ կիպի քիւ-
չիւճէք մանթըղատա այնի գէմանտա ճէմ՝ օլմասը, էղ հէր ճիւլէթ միւմ-
քին օլամաղ, ճէմ էտիլէճէքլէր՝ միլլէթլէրին միւմէսսիլլէրի տիր, նա-
սըլ քի մուհարէպէտէն սօնկրա մուհարիպ հիւքիւմէթլէր սուլհ միւղա-
քէրէսի իշիւն (տահա տօղրուսը մաղլուպ միլլէթին հիւքիւլ իշիւն) վէ-
քիլ եախօտ մուրախսալար կէօնտէրիլէր: Վէ միւղաքէրէտէ վէրիլէն
դարար պիւթիւն միլլէթէ ախտ տիր, Յեսու 24. 1-2: Պունա կիւղէլ պիր
միսալ տըր, «Վէ Յեսու Իսրայէլ սըպթլարընըն քեաֆֆէսինի Սիւքէմէ

ճէմ՝ էյլէտի, վէ Իսրայէլին ինթիյար րէիս վէ հաքիմ վէ նազըրլարընը չաղըրտը վէ անլէր Ալլահըն հուզուընտա տուըրտուլար,» տէյօր, պու հիյէթ պիւթիւն Իսրայէլ գալմընը թէմսիլ էտիյօր իտի:

Պի այնիհի, Բապպըմըզ Երուսաղէմ էթրաֆընտա ճէմ՝ օլմուշ օլան միլլէթլէրի հէլաք էթտիքտէն սօնկրա, Սիօնտա զէմինի թախթը իւզէրինտէ օթուըրադ, պիւթիւն տիւնեանըն Փաթիհի աղամը, Մէլիք իւլ միւլուք վէ Բապպ իւլ էրպպա օլարադ, ճիւմլէ միլլէթլէրին միւմէսսիլլէրին հուզուընտա ճէմ՝ էտէճէք վէ հիւքմիւնիւ վէրէճէք, վէ հէր պիւր միլլէթին վէքիլլէրինէ վէրիլէն հիւքմ՝ պիւթիւն միլլէթին հիւքմիւ օլաճադ: Իքինճի թէմտիտ ի միւտտէթէ կէլինտիքտէ՝ Բապպըմըզ օլ վազըթտա զէմինի մէլէքիւթիւնիւ թէէսիս էտէճէք օլմաղլէ, Երուսաղէմ, շէյքէլ վէ պիւթիւն Եհուտիյէ, հէր կէօնա նախաքըլդ, գան վէ լաշէ իլէ նափաք վէ մուրտար օլմուշ պիւր հալտէ օլաճադ: Մէլիք ի Աղամըն շէհրի (Մտթ. 5. 30) ճիւմլէ նափաքըլդտան թաթհիւր օլունմալը տըր: Եզկ. 39. 11-16 տա պու փաքլէմէք իշի թարիֆ օլունմըլ տըր: Պիւթիւն Եհուտիյէնին փաքլէմէսի հէտի այ սիւրէճէք տիւր:

Գէղա, եէնի հիւքիւմէթ վէ իտարէ թէլլիլ օլունմալը: Տիւնեանըն հէր թարաֆընտ մէմուըլար նասպ վէ իրսալ օլունմըլ հէր կէօնա թանղըմաթ վէ թէրթիպաթ իթմամ օլունմալը տըր: Իշթէ պու իշլէր իշլիւն տախի 45 կիւն թախսիս օլունմըլ, տըր: 1335 կիւնիւն խիթամընտա Մէլիք ի Աղամըն շէհրի թաթհիւր օլունմըլ, զէմինտէ հիւքիւմէթ ի Իլահիյէ պէ թէքրար թէէսիս օլունմըլ, հէր շէյ թէրթիպ վէ թանղըմ օլունմըլ, վէ Տաուտ նէսլինտէն պիւր Բէիս Բապպըն զէմինտէ վէքիլի հալինտէ վէ Բապպըմըզըն իտարէ վէ տէլալէթի թահթընտա իտարէի հիւքիւմէթի 5-լէ ալաճադ: Տինեատան լանէթ րէֆ՝ օլունմաճադ, պիւթիւն տիւնեատա հիւսն ու ահէնկ իտաթ օլունմաճադ Ալլահըն էգէլի միւրատըր եէրինի պուլաճադ. «Օլ վաղըթ սապահ եըլտըլլարը պիւրիքտէ թէրէնիւմ էտէճէք վէ Ալլահ օղուլլարը կիւլպանք չէքէճէք:» Ամին, Եա Բապպ թէգ կէլ:

Աթիտէքի ալէթլէրի միւթալա՛ա էթ: Յօր 38. 1-7: Ձաք. 14. 1-7: Միքիա 4. 7: Եսայ. 2. 1-5: 11 վէ 35 պապլար: 65. 18-25: Վահի 1. 4-8: Մէղմուր 2: 45: 72: 110: վէ 95-100 է գատար օլան Մէղմուրլար, քի պին եըլլդ էյամ Իլահիլէրի տիւրլէր:

Ն. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Նոյեմբեր 1, 1937 թ. Անգիլիս, Գալիֆօրնիա, Ամերիգա:

Ձ Ե Յ Լ

Եսայի 45. 1-4 ալէթլէրտէ Կիւրոս հազգընտա օլան փէյլամպէրլիլին թազըրիպէն 140 սէնէ սօնկրա իթմամը, Կիւրոսըն չօճուզըլընըն թա՝րիսի վէ Ալլահըն պու խուսուստա աճախալ թէտպիւրի հազգընտա պիւր աղ մալիւմաթ վէրմէք Փախտէտէն խալի գալմաղ զանն էտէրիմ:

Դանիէլ 5. 30 տա զիքը օլունան Դարէհին փէտէրի, Մատի մէլիլի Արտաշէս իտի: Պիւր կիճէ ըույսաընտա կէօրտիւ քի գըզը Մէնտէյնտէն պիւր ասմա չըզըլ հէր թարաֆա տալլար սալարադ պիւթիւն մէմալիքի՝նի իսթիւա էթտի: Մէլիք պու ըիւյսատան գօրգարադ գըզընը եանընտան վէ թախթընտան թէպիւտ էթմէք մազսէտիլլէ ճէնուպի Աճէմիսթան Փարս վալիլի ումումիսի Գամպիոսա վէրտի: Մէլիք գըզըն վաղը համլը եաղլաղըընը իշիտէրէք, գըզը եանընտա չաղըրտը, քի կէօյա չօճուզ հազի՝րի պիւր մէլիքըտտէ հալինտէ քէնտի խանէսիլտէ տօղսու: Գըզ պիւր օղլան չօճուզ թէվիլտ էթտի: Վէ Արտաշէս՝ չօճուզ տահա էյի պազըլըլ գայըլըսըն պէհանէսիլլէ չօճուզը վալիտէսիլտէն ալըրտը, վէ պաշ վէ՝քիլինէ վէրէրէք անը էօլտիւրմէսիլի էմը էթտի: Վէգիւր Միթրէտէթ իս՝մինտէ չօպանընը չաղըրըլ չօճուզը անա վէրտի վէ էօլտիւրմէսիլի էմը էթտի: Միթրէտէթ չօճուզը էվէ կէօթիւրիւր վէ քէնտիլէրինտէ հէման այնի սինտէ պիւր օղլան չօճուզըլը էօլմիւլ վէ տահա տէֆն օլընմամըլ իտի: Դարըսը Սփօզա իլէ պիլ իսթիլարէ, էօլիւ չօճուզա պու չօճուզըն էսվապընը կիյտիւրէրէք կէօթիւրիւր պաշ վէքիլէ կէօսթէրիւր, օ տա կի՝տէր մէլիլէ խապէր վէրիւր: Չօճուզըն իսմինի Միտրէտէթ գօրլար: Չօճուզ պէօյիւր, մէքթէպէ կիտէր, պիւր կիւն մէքթէպտէ ասքէր օյունու օյնար իքէն Միտրէտէթ զայէթ ճէսուր վէ զէքի օլմաղլէ, անը մէլիք վէ պաշ գօմանտան ինթիլապ էտէրլէր: Օյուն էսնասընտա պաշ վէքիլին օղլու իթաաթսըլըլ էտէր, Միտրէտէթ անա պիւր թօգաթ վուրուր: Չօճուզ պապասընա շէքվա էտէր, պապասընտա մէլիլէ շէքվա էտէր, մէլիք չօճուզը կէթիւրմէլէրինի էմը էտէր: Չօճուզ ճէսուրանէ պիւր թալը իլէ մէլիլին հուզուընտա չըգար, մէլիք՝ Սէն պու չօճուզա նի՝չիւն վուրտըն, տէր: Միտրէտէթ հիչ պիւր գօրգու էսէրի կէօսթէրմէյէրէք, «Է՛յ մէլիք, սէն պիգիմ մէլիլիմիլ սին, սէնին ասքէրինտէն պիւրի էմրինէ իթա՛աթ էթմէք իսէ նէ՞ եափարսըն, տէր: Մէլիք հայրէթ իլէ՞ գաթլ էտէրիմ տէր: Օլ զէման չօճուզ, Է՛յ մէլիք, պիւր մէքթէպտէ ասքէր օյունու օյնար իքէն հէփ արգատաշլար պէնի մէլիք վէ պաշ գօմանտան ինթիլապ էթտիլէր, օյուն էսնասընտա պու չօճուզ գօմանտանընա իթա՛աթ էթմէտի, պէնտէ պիւր թօգաթ վուրտըն քի իթա՛աթ էօյրէնսին»

տէր: Մէլիք չօճուղըն պու աղիւսնէ վէ ճէսուրանէ ճէվապընա հայրէթ-
տէ գալարադ, Փիքըրինտէ շիւսհէ ուլանըր, քի պու չօճուղըն տամարլա-
բընտա ճէվէլան էտէն դան էօյլէ հաղիր պիր չօպան դանը օլամադ: Զօ-
ճուղըն փէտէրինի կէթիրմէլէրինի էմր էտէր, վէ մէլիք անա՝ Սիւալը-
մա տօղըրու ճէվապ վէր, հիւ պիր շէյտէն դօրգմա, պու չօճուղ սէնին էօղ
օղլըն մը տըր, տէր: Զօպան վաղըրայր թամ օլտուղը կիպի նազլ էտէր
վէ չօճուղըն քէնտինին թօրնու օլտուղընա դանի օլուր, վէ գալպինտէ՝
էվէլէճէ կէօրտիւլիւ բուլանըն դօրգուսը եինէ ուլանըր վէ հիւքէմասը-
նը չաղըրարադ անվալի անլէրէ պէյան էտէր: Հիւքէմա, է՛յ մէլիք, մա-
տէմ քի պու չօճուղ մէլիք նասպ օլունմըլ վէ շիմտի սէնին էմրին ալ-
թընտա տըր՝ արթըգ օ դօրգտուղըն թէհլիքէ կէհմիշ տիր, պունտան
պէօյլէ օ սէնին հիւքմիւն ալթընտա տըր, տէրլէր: Էօյլէճէ մէլիք միւթ-
մէին օլարադ չօճուղու սարայա ալըր, վէ խամինի Կիւրոսա թէպտիլ է-
տէր: Կիւրոս Արտաշէս մէլիքին պիրատէրի վէ պիւթիւն Ասիա ի Սուղ-
րա վալիի ումումիսինին խամի խտի, պէօյլէճէ Եսայ. 45. 4 տէ, «Սէն
պէնի պիւթէղ իքէն սէնի խամինյէ չաղըրտըմ (եանի իւք խամի Միտրէտէթ)
վէ սանա լազըպ վէրտիւմ (եանի սօնկրաքի խամի Կիւրոս),» փէյղամպէր-
լիլի իթմամ օլունտը: Կիւրոս՝ տայըսը Դարէհ իլէ պէրապէր հաղիդի
պիր շահգատէ հալինտէ պէօյիւր, վէ թալիւմ ու թէրպիյէ օլունըր: Ղա-
յէթ ճէսուր, աղիւ, մէրհամէթլի, չաղաճը, հէր քէստէն սէվիլմիշ պիր
կէնճ խտի: Ասքէրի խտարէ, վէ հիւքիւմէթ խտարէսինտէ թալիւմ օլու-
նաճադ սիննէ եէթիշտիքտէ, փէտէր Գամպիսըս անը Փարսա եանընա
չաղըրտը: Փէտէրինին վէֆաթը իւզէրինէ, խտարէ ի հիւքիւմէթի էլէ
ալտը: Կիլլիճէ պիր օրտու թէշքիլ էտէրէք, պէօյիւք պապասընա դար-
չը մուհարէպէ աչտը վէ Արտաշէսին պաշ վէքիլի իլէ էվէլէճէ իթթիֆադ
էթմիշ օլմաղլէ Արտաշէսին օրտուսը մաղլուպ օլտու: Արտաշէսի էսիր
ալտը, էօյլէճէ միւթաղիլ Փարս հիւքիւմէթինի թէէսիա էթտի, վէ տա-
լըսը Դարէհ տախի շէմալի Աճէմիսթանա փէտէրինին եէրինէ մէլիք օլ-
տու: Պու Դարէհ Բարեւոն իլէ ուզուլ վաղըրթ մուհարէպէտէն սօնկրա
Կիւրոսը իմտատա չաղըրարադ շէհրի Փէթհ էթտիլէր, վէ Դարէհ 62 եա-
չընտա Բարեւոն հիւքիւմէթինի էլէ ալտը, վէ իքի սէնէ սօնկրա վէֆաթ
էթմէքլէ պիւթիւն Աճէմիսթան հիւքիւմէթի Կիւրոսըն թահթը հաքիմի-
լէթինէ կէչտի: Էօյլէճէ Մէնտէյնտէն չրգան ասմանըն տալլարը՝ Ար-
տաշէսին պիւթիւն հիւքիւմէթինի իհաթէ էթտի:

Ն. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Բասպ իսթէր իսէ Վահի Բիթապընըն թէֆասիրինին տախի նէշրինէ
չալըշաճաղըլ:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0653189

